

Integrale toekomstvisie Golfbad Oss

December 2016

Integrale toekomstvisie Golfbad Oss

December 2016

Aanleiding

Het Golfbad Oss is in 2004 verzelfstandigd door de gemeente Oss, dit onder het verstrekken van een jaarlijkse budgetsubsidie. Vanaf 2012 is het Golfbad 10% gekort op deze budgetsubsidie en ook werd gelijktijdig het school-zwemmen afgeschaft. Een groot deel van deze bezuinigin-gen is binnen het Golfbad gerealiseerd door kostenbespa-ringen en andere maatregelen door te voeren.

Een van de directe gevolgen is een, naar onze mening onverantwoord, hoog gestegen toegangstarief. Daarbij zijn de begrotingen inmiddels te sterk en direct afhankelijk geworden van het jaarlijkse aantal recreatieve bezoekers. Het Golfbad Oss is financieel uitgehold, beschikt niet langer over voldoende weerstandsvermogen en er zijn geen mogelijkheden meer voor investeringen.

In de huidige situatie wordt van jaar tot jaar het exploita-tieresultaat beoordeeld, terwijl de gemeente zich bereid heeft getoond om garant te staan voor eventuele tekor-ten. Dit zodat de continuïteit van het golfbad Oss niet in gevaar komt.

Inleiding

Doelstelling is om te komen tot een financieel gezonde organisatie. Deze met een breed aanbod door een effici-ente en flexibele inrichting, een aanvaardbaar prijsniveau in een duurzame accommodatie. Hieruit is de behoefte ontstaan om een integrale toekomstvisie voor het Golfbad Oss op te stellen teneinde deze doelstellingen te kunnen realiseren.

Werkwijze

Om te komen tot een gedegen onderbouwde toekomst-visie, hebben we de volgende werkwijze gehanteerd en deze toekomstvisie conform opgebouwd.

1. Betekenis/rol van Golfbad Oss/zwemmen voor Oss
2. Beoordeling mate van bereik huidige doelgroepen (segmentatiemodel Facet AA)
3. Inventarisatie wensen en toekomstvisies gebruikersgroepen en verenigingen
4. Beoordeling ontwikkelingen in de markt op sportief, recreatief en maatschappelijk gebied
5. Inventarisatie van de huidige bouwkundige en installatietechnische staat van de accommodatie (rapport bijlage 1 Facet AA)
6. SWOT analyse (Facet AA)
7. Bevindingen
8. Vragen
9. Antwoorden
10. Scenario's
11. Conclusie en aanbeveling

1. De betekenis van zwemmen voor de gemeente Oss/toekomstige rol voor het Golfbad Oss

De gemeente Oss kent een lange historie als het gaat om zwemmen, met als gevolg een uitzonderlijk groot en bloeiend verenigingsleven op het gebied van aan zwemmen gerelateerde activiteiten.

Van de in totaal meer dan 400.000 bezoeken per jaar, komt ongeveer de helft in verenigingsverband werken aan conditie, zwemmen, waterpolo beoefenen, zwemles volgen, aan wedstrijden deelnemen, duiken, enz. Het betreft minimaal 2.500 inwoners van Oss die één of meerdere keren per week voor een dergelijk doel het Golfbad gebruikt. Daarnaast is er nog tal van vrijwilligers die zich enthousiast inzetten en activiteiten organiseren, zie bijv. de jaarlijkse zwemvierdaagse, zodat anderen kunnen sporten, kunnen leren zwemmen, plezier kunnen hebben, aan hun gezondheid kunnen werken enz.

Het is duidelijk dat het Golfbad Oss in belangrijke mate bijdraagt aan het woon en werk klimaat binnen Oss (Mulier). Voor de organisatie van al deze activiteiten wordt geen beroep op de gemeente Oss gedaan, niet anders dan het faciliteren ervan. Belangrijk argument daarvoor is tevens dat de gemeente Oss zich in een waterrijk gebied bevindt. Alle groepen zijn vertegenwoordigd, ook ouderen, minder validen en mensen met een buitenlandse achtergrond, en daarmee vormen de bezoekende verenigingsleden van het Golfbad een echte doorsnee van de Osse samenleving.

Het belang van het voorgaand beschreven rijke verenigingsleven wordt niet alleen onderschreven door de Recron (zie bijlage 3) en het Mulier instituut, maar ook door andere partijen binnen de Osse samenleving. Zo zijn maatschappelijk betrokken organisaties als de Osse Rabobank, Rotary club en Lions doordrongen van het belang van dit verenigingsleven en ondersteunen dit van harte, veelal ook in financiële zin.

2. Bouwkundige en installatietechnische staat

Het Golfbad Oss bestaat bouwkundig gezien uit aan elkaar gebouwde delen van verschillende leeftijden, 1967, 1983, 2002 en 2010. Hoewel goed onderhouden, oogt e.e.a. tamelijk gedateerd. Dit werd onderschreven door bezoekers, desgevraagd door het Brabants Dagblad in een door haar gehouden mini-enquête. Bouwfysische tekortkomingen zijn wel geconstateerd, zoals lekkages, een slechte isolatie en dampdichte laag in diverse delen van het gebouw.

Ook de installaties zijn goed onderhouden, maar gedateerd. Daarbij zijn de installatieruimten op diverse locaties gelegen hetgeen de efficiëntie niet ten goede komt. Het leidingwerk onder en langs de bassins zijn echter sterk onderhevig aan roestvorming en punt van zorg. Voorgaande verhindert dat er nog grote stappen op het gebied van duurzaamheidsverbetering kunnen worden gemaakt. Ook de onderhoudskosten zullen in progressieve mate stijgen.

3. Doelgroepen segmentatie

In 1983 is het Golfbad gerealiseerd, als een van de eerste in Nederland. Het was onderscheidend in recreatieve zin. Het zwaartepunt van alle bezoekers ligt dan ook op de recreatieve zwemmers, ca. 200.000 bezoekers per jaar. Ook de realisatie van het berenbad in 2002 heeft daaraan bijgedragen.

Zeer stabiel is bijv. de bezoekersgroep van jonge gezinnen die lekker ontspannen willen recreëren met de kleinste kinderen. Deze bezoekers zijn, naast de lokale bevolking, afkomstig uit de gehele regio en maken tot op heden ca. 50% uit van het totale bezoekersaantal. Het recreatieve bezoek draagt voor een belangrijk deel bij in de exploitatiekosten en levert daarmee een belangrijke financiële bijdrage aan de maatschappelijke functie van het Golfbad. Dit in die zin dat de inkomsten die recreatief bezoek met zich meebrengt, helpt om de kosten voor de Osse verenigingen voor het gebruik van het Golfbad laag te houden.

Onze verenigingen kunnen nog steeds het Golfbad Oss benutten voor hun activiteiten tegen historisch bepaalde en zeer lage tarieven. Dit in tegenstelling tot andere zwembaden in Nederland waar veelal de kostprijs van de accommodatie als verhuurtarief wordt gehanteerd. Onze investeringscyclus was tot op heden grotendeels gebaseerd op de attractiewaarde die wij moeten bieden om de groep recreatieve bezoekers aan ons te kunnen blijven binden.

Een subtropisch zwemparadijs is echter tegenwoordig, ook voor een gemeente, geen onderscheidende recreatieve voorziening meer. Een dergelijke accommodatie kent veel concurrentie op het gebied van recreatieve vrijetijdsbesteding en de levenscyclus van de recreatieve functie (attractiewaarde) van zwembaden wordt steeds korter.

M.a.w. om een zwembad recreatief gezien aantrekkelijk te houden zullen herinvesteringen in attractiewaarde in een steeds kortere cyclus moeten plaatsvinden.

De vraag is dus of deze methodiek gehandhaafd moet blijven en of met creatieve en flexibele oplossingen niet meer bereikt kan worden tegen minder kosten. Het Golfbad Oss heeft echter nog een dermate grote aantrekkingskracht dat het een grote groep recreanten vanuit de ruime regio trekt, naast de vaste bezoekers uit de lokale bevolking, dat deze aanzienlijk bijdraagt in de dekking van de exploitatielasten. Dit betekent o.i. daarom dat de gehele recreatieve functie van het Golfbad Oss niet verdwijnen mag want daarvoor is de mate van dekking in de vaste exploitatielasten te groot.

Behoudens enkele specifieke wensen, zie ook onder punt 4. voorziet het Golfbad Oss goed in de behoeften van sportverenigingen. Ook de doelgroepen, aqua joggen e.d. is een stabiele markt waar geen nadere voorzieningen voor vereist zijn. De markt voor elementaire zwemles zien wij echter steeds verder krimpen, dit als gevolg van toenemende concurrentie en van demografische ontwikkelingen, zoals ontgroening. Opgemerkt wordt dat banen-zwemmers die regelmatig zwemmen voor hun gezondheid of conditie een sterk stijgende gebruikersgroep is, dit heeft ook met vergrijzing te maken.

Aansluitingen voor de zorgmarkt, therapeutisch zwemmen e.d. en wellness, zien we vooralsnog niet vanwege het geringe marktvolume en benodigde specialistische kennis. Wel liggen er kansen op het gebied van zwemonderwijs m.b.t. de ontwikkeling van alternatieven voor het oude schoolzwemmen.

We constateren op particulier zwemlesgebied tevens een tendens naar diversificatie en individualisering. Ook het aanbieden van onderwijs aan professionals in de zwembadbranche, zoals het verzorgen van managementopleidingen en zwemmodules voor zwembadmedewerkers, biedt o.i. goede mogelijkheden voor het Golfbad Oss, niet in de laatste plaats omdat er goede mogelijkheden zijn voor aansluiting bij het middelbaar onderwijs in het algemeen en de Talentencampus Oss in het bijzonder. Deze aansluiting hoeft wat ons betreft overigens niet per definitie op dezelfde locatie te zijn, maar kan ook organisatorisch worden ingericht.

4. Verenigingen en vaste gebruikersgroepen

Het Golfbad Oss kent een vereniging van gebruikers waarmee we de specifieke behoeftes en wensen hebben geïnventariseerd, alsmede hun eigen visie voor de toekomst hebben vernomen. In het algemeen kan worden gesteld dat deze gebruikers redelijk tevreden zijn over het huidige aanbod van het Golfbad Oss.

Vanzelfsprekend waren er ook specifieke wensen zoals bijv. een 50 meter wedstrijdbad/waterpolobad, duikflessen-vulkamer, een diepere duikkuil en meer trainingsmogelijkheden, zowel indoor als outdoor. Opmerkelijk was de generale wens tot meer, al dan niet gezamenlijke, gebruikersfaciliteiten zoals horeca, berg- en kleedruimten, les- en instructieruimten. Maar ook mogelijkheden als een centrale toegang en receptie (plaza-idee), faciliteiten met toegevoegde waarde als bijv. horeca, fitness, kinderopvang, buitenschoolse opvang, al dan niet in combinatie met zwemonderwijs, zijn besproken.

Dit zou tevens de binding van de Osse inwoners met en betrokkenheid bij het Golfbad Oss als ontmoetingsplaats kunnen vergroten. Ook is geopperd dat er meer combinaties en kostenbesparingen te realiseren zijn tussen Golfbad Oss en haar vaste gebruikers in de exploitatie zelf. Bijv. door gezamenlijk beheer en ontwikkelen van aanbod en programma's, opleidingen enz.

Geopperd werd tot slot dat de efficiëntie van het Golfbad Oss vergroot kan worden door een kleiner aantal, maar grotere, bassins te benutten die flexibel voor het juiste gebruiksdoel kunnen worden aangepast. De huidige stand van zwembadtechniek maakt dit mogelijk, maar e.e.a. is in de huidige configuratie niet te implementeren.

5. Maatschappelijke ontwikkelingen

We constateren dat mensen steeds minder geneigd zijn om zich te binden aan een vereniging om bijvoorbeeld te sporten. De hang naar individuele keuzevrijheid op het gebied van recreatie en sport is duidelijk merkbaar. Reden ook waarom, naast de demografische afname van jeugdleden, verenigingen die gebruik maken van het Golfbad Oss hun ledental niet meer zien stijgen en in sommige gevallen zien dalen.

Echter, zoals onder punt 4. beschreven, zien verenigingen en ook het Golfbad Oss zelf, wel toekomstmogelijkheden als er een breed aanbod van functionaliteiten, niet alleen op zwemsport gebied, wordt gerealiseerd op één locatie. Hiermee wordt de functionaliteit van een centrale ontmoetingsplek binnen de gemeente meer onderstreept en ontstaat een 'cafetariamodel' aan diensten en activiteiten waaruit de consument kiezen kan. Verenigingen kunnen hiervan profiteren omdat het sociaal-maatschappelijke aspect meer wordt benadrukt dan slechts het sportieve en of recreatieve.

In Oss is, net als in de meeste gemeenten, enige jaren geleden het schoolzwemmen afgeschaft. Ook is er een instroom van mensen uit een cultuur waar (leren) zwemmen niet vanzelfsprekend is. De Osse bevolking kent een relatief laag inkomensniveau, zie ook rapport Facet, grafiek op pag. 18, hetgeen onderzocht en bewezen een afname van sportparticipatie en afname van zwemvaardigheid teweeg brengt, met name bij kinderen (zie bijlage 2).

Het behoeft geen betoog dat de zwemvaardigheid in Nederland afgenomen is, de gevallen van (bijna) verdrinking spreken wat dat betreft voor zich. Naar onze mening is het een gezamenlijke verantwoordelijkheid, van overheid en Golfbad Oss als zwemvoorziening, om deze tendens te keren en niettegenstaande de ontgroening (lager geboortegetal) zwemonderwijs te blijven stimu-

leren en te faciliteren. Dat hoeft overigens niet in het oude systeem van schoolzwemmen maar kan ook anders worden georganiseerd. Diverse projecten in Nederland zijn op dit vlak al opgestart en blijken veelbelovend.

Behalve het veiligheidsaspect, blijft het ook belangrijk om oog te blijven houden voor de mate van sportparticipatie door mensen uit andere culturen en de lagere inkomensgroepen. Zelfs onze koning refereerde daar in zijn toespraak op Prinsjesdag aan als een overheidsverantwoording, en terecht! Bewegen is belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen en dient gestimuleerd te worden, de gemeente Oss participeert niet voor niets in het project JOGG (jongeren op gezond gewicht). Als meer bewegen en het vergroten van zwemvaardigheid voor kinderen gecombineerd kunnen worden, is daarvoor minstens het handhaven van een basisvoorziening noodzakelijk.

Naast ontgroening hebben we ook te maken met vergrijzing van de bevolking. Voor alle leeftijden, maar in het bijzonder voor ouderen is het (blijven) bewegen van groot belang om langer gezond en fit te blijven. Zwemmen is de meest blessurevrije sport die er is en werkt preventief als het gaat om gezondheidsklachten. Nader beschouwd, biedt het faciliteren en stimuleren van zwemmen een besparing op kosten voor de maatschappij in de vorm van minder zorgkosten, ziekteverzuim, etc.

6. SWOT analyse

Facet AA (zie bijlage) heeft een SWOT analyse opgesteld. Deze brengt de sterke punten, zwakheden, kansen en bedreigingen in beeld van het huidige Golfbad Oss in relatie tot haar mogelijke toekomst.

- Als sterke punten komen o.a. naar voren de goede bezetting, efficiënte bedrijfsvoering en het grote sociaal maatschappelijke draagvlak (o.a. door het grote verenigingsleven). Uiteraard moeten we deze punten ook in de toekomst handhaven.
- Zwaktes zijn met name de gedateerdheid van gebouwen en installaties, weinig mogelijkheid tot duurzaamheidsverbetering en daaraan gerelateerd, de hoge energielasten. Ook zijn uitbreidingsmogelijkheden op de huidige locatie niet aanwezig.
- Kansen liggen vooral op het gebied van innovaties, zowel in technische en bouwkundige zin, als in het toekomstige productaanbod gerelateerd aan maatschappelijke ontwikkelingen.
- Als bedreigingen worden gezien de voortdurende financiële afhankelijkheid van de gemeente, het gehanteerde prijsniveau en het einde van de productlevenscyclus v.w.b. een subtropisch zwemparadijs (attractiewaarde) en het verenigingsleven.

7. Bevindingen

- Gebouwen en installaties bevinden zich grotendeels aan het einde van hun levensduur (5-10 jr.) Hoewel goed onderhouden, voldoen ze esthetisch en kwalitatief niet meer aan de eisen van de huidige tijd.
- Met name grote verbeteringen op het gebied van energieverbruik en duurzaamheid zijn binnen de huidige accommodatie niet te realiseren. Progressief stijgende onderhoudskosten.
- Een subtropisch zwemparadijs is niet meer onderscheidend als recreatieve voorziening, (her)investeringen op dat vlak dienen op een andere wijze bepaald te worden.
- Recreatieve functie wel handhaven vanwege grote dekking exploitatielasten (+/- 200.000 bezoeken per jaar), attractiewaarde zal op meer creatieve manier in stand moeten worden gehouden.
- Basisvoorzieningen voor zwemles, banenzwimmers, doelgroepen e.d. op orde. De markt voor zorg, wellness e.d. is te klein voor grote investeringen.
- Mogelijkheden voor ontwikkeling (zwem) onderwijsprogramma's
- Verbreding aanbod en maatschappelijk sociale functionaliteit mogelijk i.s.m. verenigingen, met mogelijk lagere exploitatiekosten. Verhogen participatiegraad en betrokkenheid.
- Vergroting bezetting en efficiëntie door minder baden van grotere omvang. Technische zwembad innovaties aan te wenden voor grotere flexibiliteit en verhogen duurzaamheid.
- Gezamenlijke verantwoordelijkheid overheid en Golfbad Oss t.a.v. faciliteren van veiligheid en gezondheid van kinderen, minder draagkrachtigen en ouderen.
- Zwemmen en waterrecreatie spelen een grote rol binnen de Osse gemeenschap.

8. Vragen

Voorgaande roept vragen op die, om verantwoorde keuzes te kunnen maken voor de toekomst, zullen moeten worden beantwoord.

- a. Wil de gemeente Oss onderscheidend blijven voor wat betreft een subtropisch zwemparadijs, wetende dat een dergelijke voorziening zich aan het eind van haar productlevenscyclus bevindt?
- b. Welke rol dient het Golfbad Oss in de toekomst bij voorkeur te vervullen binnen de Osse gemeenschap en op welke doelgroepen dient zij zich te richten?
- c. Op welke wijze kan dit gerealiseerd worden?

9. Antwoorden

- a. Gezien het feit dat een subtropisch zwemparadijs niet langer een onderscheidende recreatieve voorziening voor een gemeente is, dienen o.i. hierin geen grote (her)investeringen te worden gedaan.

De initieel gecreëerde attractiewaarde (thematise-ring/attracties = 5-7 jaar) neemt snel af en staat niet in verhouding tot de gebruikelijke afschrijvingstermijnen voor zwemaccommodaties (30-40 jaar). Hierdoor neemt de druk op de exploitatieresultaten steeds verder toe.

Gezien de grote mate van dekking in de exploitatiekosten door de recreatieve bezoekers van het Golfbad Oss kan de recreatieve functie echter niet geheel worden geschrapt.

De recreatieve functie van het Golfbad Oss en daaraan gerelateerd de attractiewaarde, zal gehandhaafd moeten worden op een flexibele en meer creatieve wijze en met minder kosten van dien.

- b. Het Golfbad Oss vervult een grote rol als centrale ontmoetingsplek binnen de Osse samenleving, waarbij de basisvoorzieningen voor de meeste doelgroepen aanwezig zijn.

Veel voornamelijk Osse inwoners brengen in groepsverband of verenigingsverband een bezoek aan het Golfbad Oss, sommige meerdere keren per week. Deze functie kan en moet o.i. in de basis worden versterkt zodat het Golfbad Oss een meer toekomstbestendige voorziening wordt.

De mogelijkheden om aanbod te creëren voor zeer specifieke doelgroepen zoals bijv. zorg en revalidatie zijn te klein vanwege een beperkte markt en benodigde specialistische kennis. Ook het meer inzetten op lezwemmen voor de toekomst verdient geen voorkeur, dit vanwege het immer dalende geboortecijfer.

Er dient een breder en meer flexibel in te zetten palet aan (gemeenschappelijke) voorzieningen te worden gecreëerd waar niet alleen het Golfbad Oss maar ook haar vaste gebruikers, zoals verenigingen, voordeel van zullen hebben. Zaken als centrale receptie, uitgebreide horeca, les en instructieruimten, BSO, kinderopvang en samenwerkingen met andere aanbieders op sport(onderwijs), gezondheid en fitnessgebied zouden hieraan kunnen bijdragen.

Meer concreet is de gedachte hierbij het creëren van een 'Plaza' of shop-in shop systeem. Vanzelfsprekend wordt hierbij ook gedacht aan aansluiting bij het concept van de Talentencampus Oss, zowel in fysieke als organisatorische zin.

Fysieke aanpassingen zijn noodzakelijk in die zin dat met de huidige stand van techniek grotere en meer multifunctionele bassins kunnen worden gerealiseerd, waarin tegelijkertijd verschillende soorten van activiteiten en watersporten kunnen worden beoefend. Dit zal de bezetting en dus de efficiëntie duidelijk vergroten, maar ook beheers en energiematig kostenbesparing opleveren.

Recreatieve bezoekers kunnen worden bediend met een of meer bassins die flexibel en zonder grote investeringen attractief worden gehouden.

Met de vaste gebruikersgroepen is gesproken over een verdergaande vorm van participatie in de exploitatie van het Golfbad Oss. Ook zij zijn ervan overtuigd dat bovenstaande aanpassingen goede mogelijkheden scheppen voor een toenemende vorm van participatie in het beheer en de exploitatie.

Meer participatie zou niet alleen de exploitatielasten van het Golfbad Oss kunnen verlagen, maar ook een verdienmodel voor de verenigingen zelf kunnen betekenen.

Als zij daarnaast op flexibele wijze gebruik zouden kunnen maken van de geboden faciliteiten en samen met het Golfbad Oss (opleidings)programma's zouden kunnen ontwikkelen, zou dit hun positie als vereniging zeer versterken, wellicht met een toename van leden als gevolg.

Logischerwijs ontstaat bij een sterke mate van participatie door verenigingsleden een meer directe en sterkere onderlinge binding en betrokkenheid.

Tot slot, maar dat is ook en vooral een afweging voor het gemeentebestuur, zouden eventueel aanvullende functionaliteiten aan het Golfbad Oss kunnen worden toegevoegd.

Dit zodat de centrale plaats in de samenleving als op sport en gezondheid georiënteerde cluster wordt versterkt. Wellicht zijn er nu of in de toekomst samenwerkingen mogelijk met aanbieders van aansluitende, maar niet-zwemgerelateerde, sporten.

- c. Het Golfbad, m.u.v. het in 2010 toegevoegde wedstrijdbad, bestaat sinds 1983 en is gedurende deze 33 jaren niet wezenlijk van opzet veranderd. Naar nu blijkt is deze 'formule' aan het einde van haar levenscyclus en daarom zijn ingrijpende keuzes noodzakelijk voor de toekomst van het Golfbad Oss.

Dit niet alleen omdat de vraag naar functionaliteiten is gewijzigd en er behoefte is aan een meer dekkende kostendekkende exploitatie, maar ook en niet in de laatste plaats omdat het merendeel van de gebouwen en installaties gedateerd zijn.

Benodigde aanpassingen voor een meer toekomstbestendig en duurzaam Golfbad Oss zijn mede daardoor niet binnen de huidige accommodatie niet of niet eenvoudig te realiseren.

Wij hebben een aantal mogelijke oplossingsrichtingen hier onder geformuleerd.

10.Scenario's

1. Algehele sluiting

De gemeente maakt geen middelen t.b.v. het Golfbad meer vrij. De gevolgen zijn evident te weten, het wegvallen van de grote sociale, maatschappelijke en sportieve functies die het Golfbad biedt. Dit scenario zal de leefbaarheid en de doelstellingen op sociaal maatschappelijk en sportief gebied van de gemeente Oss niet ten goede komen. Sluiting op korte termijn is dan aan de orde.

2. Handhaven van de huidige accommodatie en huidige financiële structuur

In dit scenario zijn geen grote investeringen nodig, maar wordt het Golfbad slechts 'overeind gehouden'. In principe is dit het vooruitschuiven van een echte beslissing waarbij sluiting op de middellange termijn voor de hand ligt. Onderhoudskosten zullen immers progressief toenemen terwijl het bezoekersaantal gestaag afneemt vanwege veroudering en wellicht verder stijgend prijsniveau. Gevolg is dat de benodigde jaarlijkse bijdrage vanuit de gemeente voortdurend stijgen zal.

3. Renovatie op huidige locatie

Gezien de ouderdom en de energieprestatienorm van de gebouwen zouden deze tot op maaiveldhoogte afgebroken en opnieuw opgericht kunnen worden. Hiermee zou esthetisch en energiematig voordeel behaald kunnen worden, echter de hoogte van de sloopkosten en herinvestering valt niet te onderschatten. Nadelen aan deze optie zijn dat er v.w.b. de configuratie van de installaties en de bestaande bassins niets wijzigt waardoor flexibiliteit niet toeneemt v.w.b. functionaliteit en bereik doelgroepen.

4. Vernieuwbouw op de huidige locatie

Bijvoorbeeld het in stand houden van uitsluitend het wedstrijdbad en of een lesbad specifiek voor de doelgroepen sport (verenigingen) en zwemlessen. Dit zal, naast eenmalige sloopkosten voor de huidige (rest) accommodatie, een voordeel v.w.b. subsidieverstrekking opleveren voor de gemeente. Uiteraard is dit een smalle basis voor exploitatie waarbij ook de sociaal maatschappelijke functie en kostendekking vanuit het recreatieve bezoek grotendeels weg zullen vallen. Opgemerkt dient te worden dat de concurrentie op het gebied van lezwemmen toeneemt en het geboortegetal daalt.

5. Nieuwbouw op nieuwe locatie

Een nieuw te ontwerpen en nieuw te bouwen accommodatie die flexibel inspeelt op marktomstandigheden en de behoeften van gebruikers. Uitbreiding van sociale en maatschappelijke functies, alsmede grotere flexibiliteit en efficiëntie levert veel voordeel op. Door meer flexibiliteit in minder bassins kunnen alle relevante doelgroepen op zwemgebied worden bediend. Ook creëert het, met name als functionaliteiten en faciliteiten uitgebreid worden, goede mogelijkheden voor een grotere mate van participatie door verenigingen en andere gebruikersgroepen, hetgeen uiteindelijk kostenbesparend is. Het recreatieve deel zal een basisconfiguratie betreffen die eenvoudig van uitstraling, speelelementen etc. gewijzigd kan worden, waardoor de attractiewaarde eenvoudig en zonder grote investeringen op peil blijft.

11. Conclusie en aanbeveling

Onze primaire doelstelling is om te komen tot een structureel rendabele exploitatie van het Golfbad Oss, dit om te voorkomen dat er steeds meer gemeenschapsgeld nodig zal blijken te zijn om het Golfbad in stand te houden. Wij zijn ervan overtuigd dit te kunnen bereiken door de realisatie van een nieuw te ontwerpen en toekomstbestendige accommodatie. Door toepassing van de laatste bouw en isolatienormen en zwembadtechniek kan een groot voordeel behaald worden op het gebied van duurzaamheid en energieverbruik. Een innovatief en duurzaam zwembad zal, kostentechnisch gezien, een meer financieel verantwoorde exploitatie met zich meebrengen.

Vanuit sociaal maatschappelijk oogpunt bekeken, zal een meer flexibel in te zetten accommodatie, toegerust op alle relevante doelgroepen en gebruikers, van een grote meerwaarde zijn. Niet ingezet wordt hierbij op (uitbreiding van faciliteiten voor) zeer specifieke doelgroepen als gezondheidszorg, therapeutisch zwemmen, e.d.

Het huidige perceel aan de Euterpelaaan heeft de bouwgrens bereikt en is te klein is om de benodigde en gewenste aanpassingen door te kunnen voeren. Het huidige perceel, gunstig gelegen nabij het centrum, zal waarschijnlijk na herontwikkeling veel opbrengen. Deze opbrengsten kunnen dienen als dekking in de transitiekosten.

Alles afwegende, is een her locatie van het Golfbad aan de orde.

Bijlagen:

1. Rapport Facet AA
2. 'Sportdeelname van kinderen in armoede' (Mulier, 2014)
3. 'De maatschappelijke betekenis van zwembaden' Factsheet Recron

INTEGRALE TOEKOMSTVISIE GOLFBAD OSS

Naar een duurzaam Golfbad Oss

Golfbad Exploitatie B.V.
Euterpelaan 1
5344 CA Oss

datum : 18-10-2016 | proj.nr : 5344CA.001-P01 | doc.nr. : def01a | status : DEFINITIEF

FACET Architecten & Adviseurs

Walstraat 67a | Postbus 82 | 7060 AB Terborg | 0315 - 23 70 75 | info@facet-aa.nl | www.facet-aa.nl
FACET Architecten & Adviseurs is RECRON TOP-leverancier en gecertificeerd adviseur Leisure Leefstijlen

Projectgegevens

Opdrachtgever : Golfbad Exploitatie b.v.
Euterpelaan 1
5344 CA Oss

Contactpersoon : dhr. P. Jongsma (directeur)

Projectomschrijving : Integrale Toekomstvisie
Golfbad Oss

Locatie : Euterpelaan 1
5344 CA Oss

Projectnummer : 5344CA.001P01
documentnummer : def01a
Status : DEFINITIEF
Datum : 18-10-2016

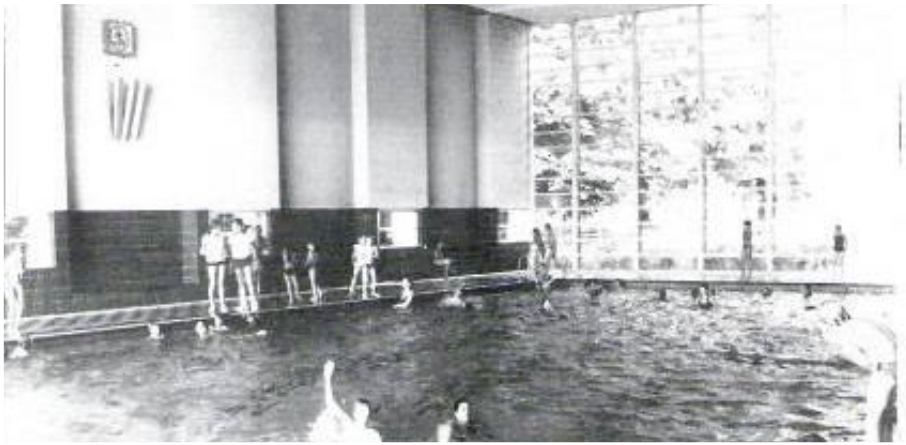
Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Huidig gebouw en programmering	8
3. Doelgroep en marktpotentie	13
4. SWOT-analyse	25
5. Toekomstscenario's	27
6. Conclusie en aanbevelingen	39

bron afbeelding : Wikipedia.org

1. INLEIDING

De aanleiding

Golfbad Oss is een overdekt zwembad, bestaand uit een recreatief zwembad, een instructiebad en een wedstrijdbad. Het zwembad is omstreeks 1968 ontstaan als gemeentelijk zwembad en in verschillende fases gegroeid tot haar huidige omvang.

In 2004 is het zwembad verzelfstandigd en is stichting Golfbad Oss de exploitant van het zwembad. De zwemaccommodatie is voornamelijk gemeentelijk eigendom en wordt gehuurd door het Golfbad. Jaarlijks ontvangt het Golfbad een budgetsubsidie van de gemeente ter ondersteuning van haar exploitatie en de instandhouding van de zwemaccommodatie.

In de afgelopen jaren heeft de gemeente bezuinigd op haar bijdrage aan het Golfbad. Het vrij plotseling afschaffen van het schoolzwemmen en gelijktijdig 10% inleveren op de budgetsubsidie heeft nogal wat teweeg gebracht bij het Golfbad. Sindsdien is jaarlijks overleg met de gemeente noodzakelijk voor een aanvullende exploitatiesubsidie voor een sluitende jaarbegroting.

Om te voorkomen, dat de continuïteit van het Golfbad in gevaar komt, is het Golfbad op zoek naar aanvullende/ ondersteunende maatschappelijke functies en is de behoefte om een integrale toekomstvisie op te stellen.

Integrale toekomstvisie

Uitgangspunt voor deze toekomstvisie is het onderzoek naar mogelijkheden voor verbreding van maatschappelijke functies, met als doel een brede verankering in de maatschappij en een verantwoorde exploitatie van het Golfbad.

In deze integrale toekomstvisie kijken we naar de kansen, mogelijkheden en beperkingen van het gebouw en organisatie. Hierbij combineren we de onderzoeken uit het verleden met nieuwe inzichten, onze kennis en ervaring met dit type gebouwen/functies en onze expertise op het gebied van doelgroepensegmentatie.

Primaire vragen in de integrale toekomstvisie zijn :

- Wat is nu de maatschappelijke rol van het Golfbad in de gemeente Oss en wat is de ambitie voor de maatschappelijke rol in de toekomst? En wat betekent dat voor de exploitatie?
- Hoe kunnen we het programma van het Golfbad uitbreiden met relevante ontwikkelingen op maatschappelijk en/of recreatief gebied, passend bij het huidig programma, de huidige doelgroep en het gebouw, die bijdragen aan een rendabele exploitatie?
- Wat is de huidige bedrijfsstructuur en de huidige financiële structuur?
- Welke onderdelen uit het huidige programma dienen we te versterken en welke onderdelen juist te verminderen?
- Wat is er nodig om deze veranderingen in de toekomst op een duurzame wijze te faciliteren in dit gebouw?

Opbouw van deze Toekomstvisie

Op basis van voorgestelde onderzoeksvragen en gesprekken met belanghebbenden (exploitant, gemeente, vereniging van gebruikers, etc) is deze rapportage in fases samengesteld. Opmerkingen

en bevindingen zijn opgenomen in de definitieve rapportage.

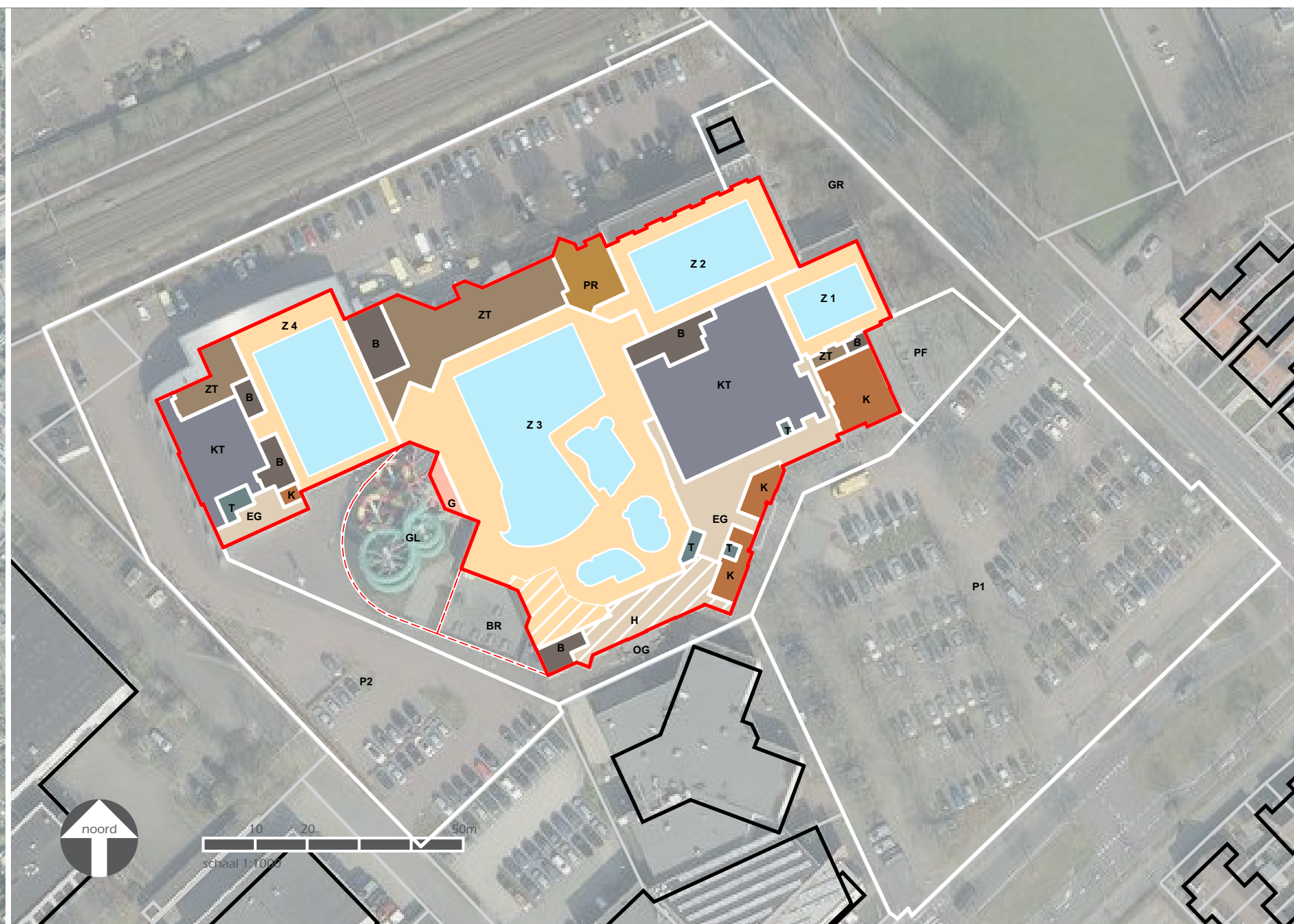
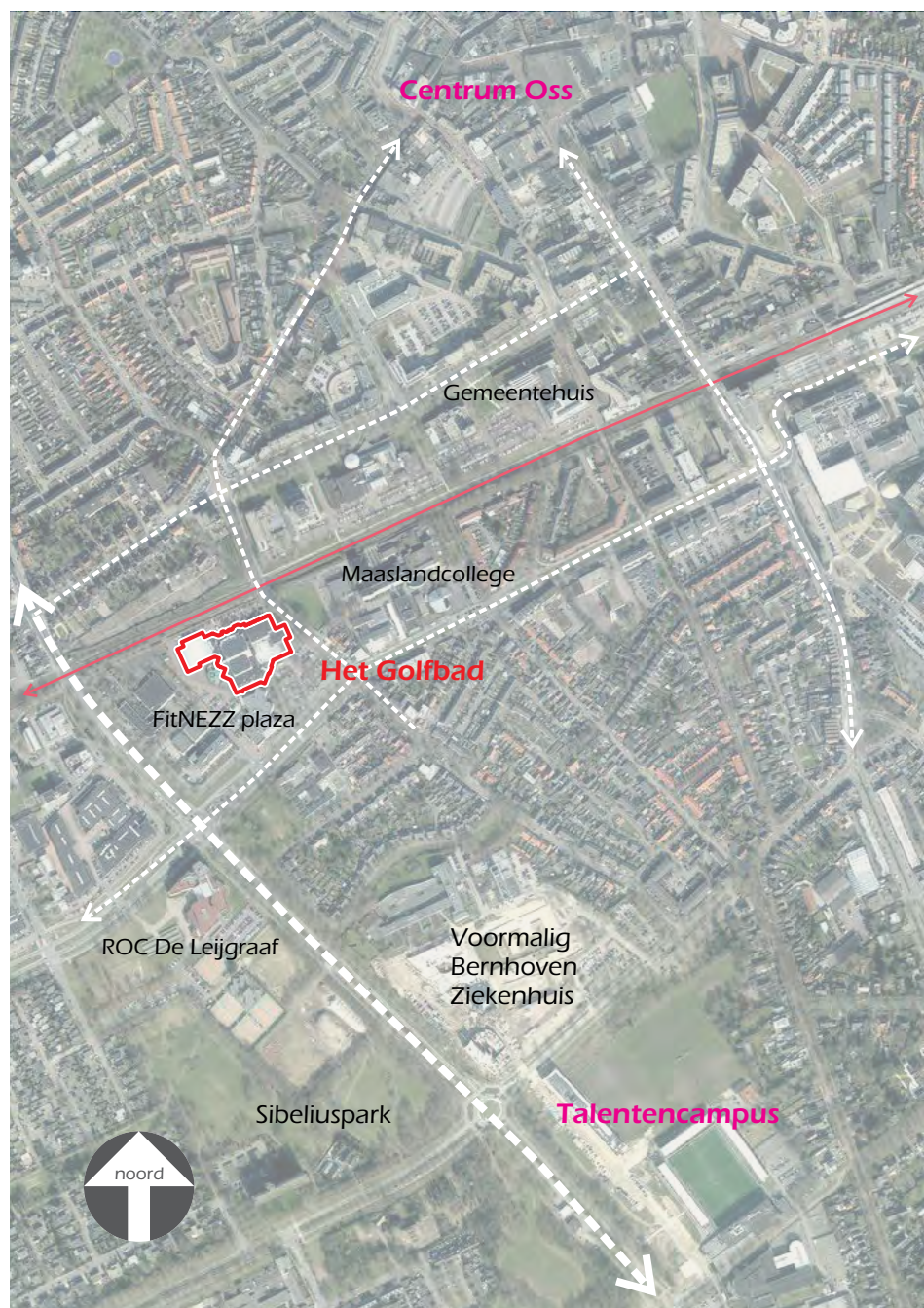
In hoofdstuk 2 wordt gestart met de inventarisatie van het huidige Golfbad. Dit hoofdstuk toont een globale inventarisatie van het huidige gebouw, in omvang en huidige staat. Daarnaast wordt de huidige programmering geïnventariseerd in relatie tot de exploitatie en maatschappelijke waarde.

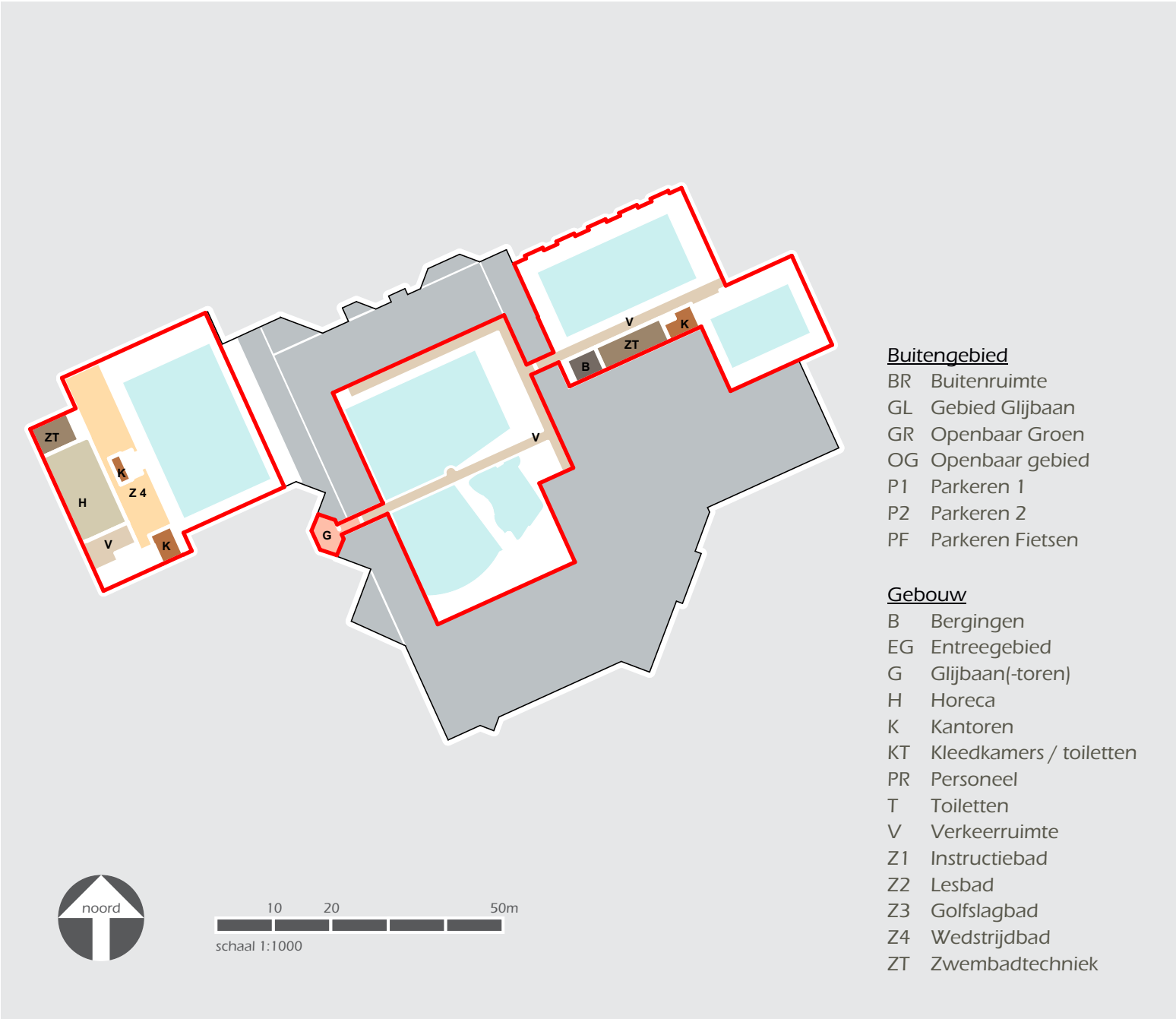
In het volgende hoofdstuk gaan we nader in op het gebruik van het Golfbad. Op basis van Leisure Leefstijlen (doelgroepensegmentatiemodel van Recron) zullen de huidige doelgroepen in kaart worden gebracht, op basis waarvan we eveneens de marktkansen voor de toekomst in beeld zullen brengen, zowel op sportief & recreatief gebied als op maatschappelijk vlak.

In hoofdstuk 4 zullen we middels een SWOT-analyse de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor het Golfbad in beeld brengen.

Hoofdstuk 5 staat in het teken van de verbeelding van mogelijkheden voor de toekomst op basis van verschillende scenario's.

De rapportage eindigt met de conclusie en aanbevelingen in hoofdstuk 6.

2. GEBOUW, ORGANISATIE EN PROGRAMMERING

Het Golfbad is gelegen aan de Euterpelaan en nabij de primaire ontsluitingsstructuur (dr Saal van Zwanenbergsingel) van Oss. De locatie is daardoor goed bereikbaar.

Het Golfbad Oss bevindt zich op ca 500-750 meter van het (historische) centrum van de stad Oss, in een zone tussen het spoor 's-Hertogenbosch - Nijmegen en de woonwijk Kortfoort. In deze zone vooral (semi-)openbare functies gevestigd, zoals onderwijs, bedrijven en sportvoorzieningen.

Het gebied kenmerkt zich door de brede singel (Euterpelaan / Weth. van Eschstraat), met gescheiden rijbanen. Deze singel zorgt voor gelijkmatige samenhang en verbinding in deze zone. De gebouwen variëren sterk in grootte en kennen veelal een weinig uitgesproken uitstraling. Ook het Golfbad is niet direct herkenbaar.

Rondom Het Golfbad bevindt zich een openbare parkeerplaats. De parkeerplaats kent een grote parkeerdruk, aangezien de grens van betaald parkeren in het centrum relatief dichtbij ligt. De omvang van de parkeerplaats heeft een grote impact op het karakter van locatie en kavel, waardoor niet direct een recreatieve beleving wordt gecreëerd. Daarnaast zorgen de bomen op de parkeerplaats ervoor, dat het gebouw zelf grotendeels aan het zicht wordt onttrokken.

Inventarisatie gebouw

Het Golfbad is ontstaan in de jaren '60 van de vorige eeuw, met voornamelijk een instructie- en lesbad (Z1 en Z2) en een aantal buitenbaden. In de jaren '80 van de vorige eeuw is het gebouw uitgebreid met het golfslagbassin (Z3) en het peuter/kleuterbad. Rond 2010 is het gebouw

uitgebreid met een wedstrijdbassin (Z4) voor zwemsport. Naast deze grote uitbreidingen hebben gedurende de tijd ook diverse kleinere aanpassingen en uitbreidingen plaatsgevonden.

De hoofdentree aan de zuidoostzijde van het gebouw geeft via een ruime tochtportaal toegang tot het compacte entreegebied van het zwembad. Prominent in dit entreegebied is de receptie, die als een afzonderlijk, van glas voorzien object in de ruimte staat. Vanuit het entreegebied heeft men 3 mogelijkheden. Men kan naar de kleedkamers, naar de tribunes op de verdieping of men kan naar de horeca. Ook worden vanuit dit gebied vergaderruimten en het kantoor ontsloten.

Opvallend is het introverte karakter van het entreegebied. Er zijn wel ramen richting het peuterbad, maar men wordt niet overdonderd of uitgedaagd door een recreatieve beleving. Ook is de horeca niet direct herkenbaar. De relatie met het buitengebied wordt enigszins beperkt door het tochtportaal en de vergaderruimten. Het entreegebied heeft een karakteristieke, rustige uitstraling.

Het entreegebied geeft toegang tot de kleedruimten van de oorspronkelijke oudbouw. Dit deel van het gebouw beschikt over ruim 50 individuele kleedkamers. Daarnaast bevinden zich hier 6 kleedruimten voor grotere groepen. Gezien de omvang en het huidige gebruik van deze kleedkamers, lijkt ons dit een overgebleven situatie van voor de uitbreiding met het wedstrijdbad.

Via deze kleedruimtes bereikt men de zwemruimten Z1 (het instructiebad), Z2 (het lesbad) en Z3 (het golfbad).

Het instructiebad is een klein bassin van ca 145m2 met een geringe waterdiepte, variërend van 0,90m

tot 1.40m. Aansluitend bevindt zich het lesbad. Dit bassin heeft een oppervlakte van 315m2 (ca 12,5m x 25m) en een diepte van 3,5m. Naast startblokken beschikt dit bassin ook over een duikplank.

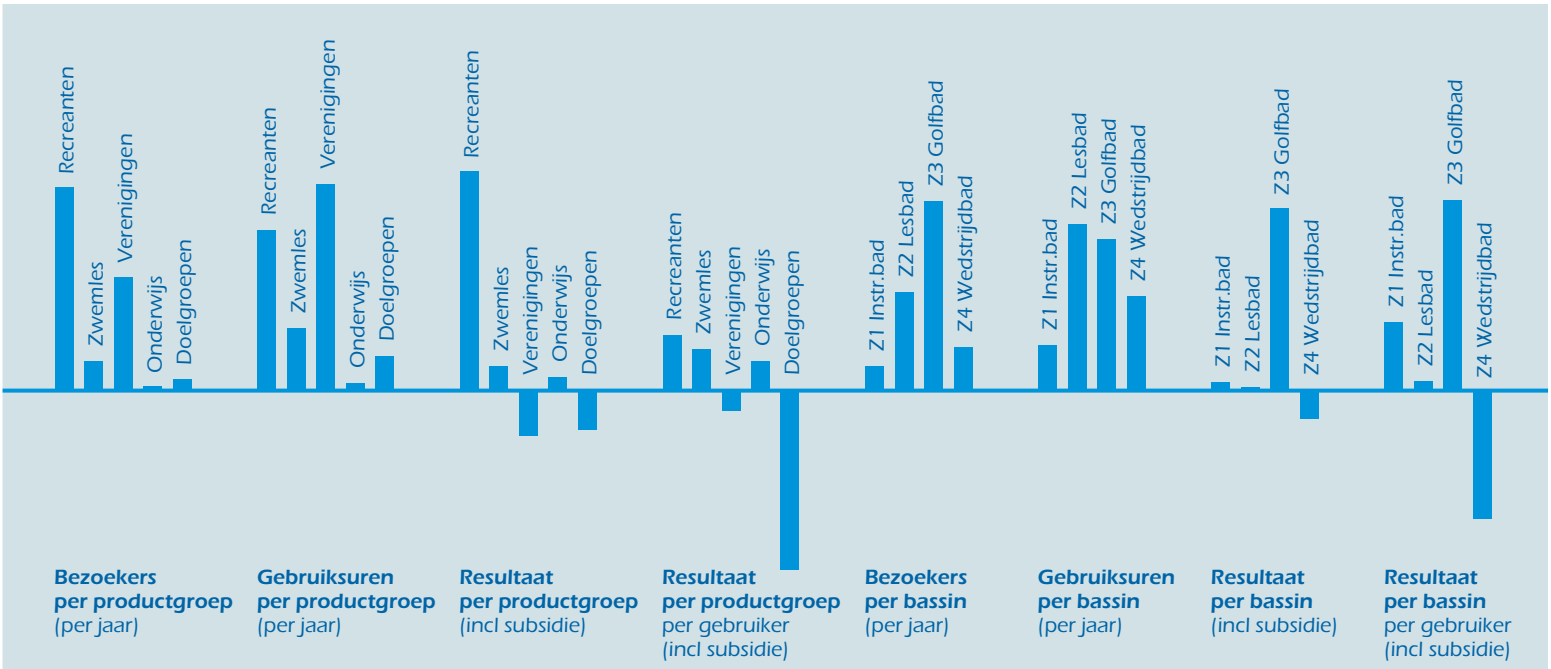
Het golfbad is het grootste bad met een deel, dat geschikt is voor het banenzwemmen. Richting de ,natte' horeca loopt de bassinvloer op tot op perronniveau, waardoor een strandbeleving ontstaat. Aan de zijde van het wedstrijdbad bevinden zich de whirlpool en de stoomcabines. Daarnaast bevindt zich hier de glijbaantoren, met 3 glijbanen.

Aan de andere zijde van het golfslagbad bevinden zich een drietal peuterbaden. Deze baden zijn sterk gethematiseerd (Berenbad) en bieden een hoge recreatieve waarde voor verschillende leeftijdscategorieën, van 0 tot ca 6 jaar.

Aan de zuidzijde van de zwemzaal (Z3) bevindt zich de horeca. De horeca is verhuurd aan fa. Lorijn, die eveneens de ,natte' horeca exploiteert. Opvallend is dat de ,droge' horeca een sterk introvert karakter heeft. Deze ruimte heeft een eigen thematisering, waarbij nauwelijks het gevoel ontstaat, dat men onderdeel is van het zwembad (ondanks de 3 ronde ramen). De ruimte grenst aan een buitenterras. Echter, helaas bevindt dit terras zich in een tussengebied met weinig karakter.

Hoewel de leeftijd van het gebouw leesbaar is, wordt dit gecompenseert door goede (karakteristieke) uitstraling en het overwegend goede onderhoudsniveau van de ruimten. Wel oogt het geheel tamelijk gedateerd.

Het wedstrijd bassin heeft een eigen entree aan de zuidwestzijde van het gebouw. Vanuit deze entree kan men via de trap de horecaruimte van de

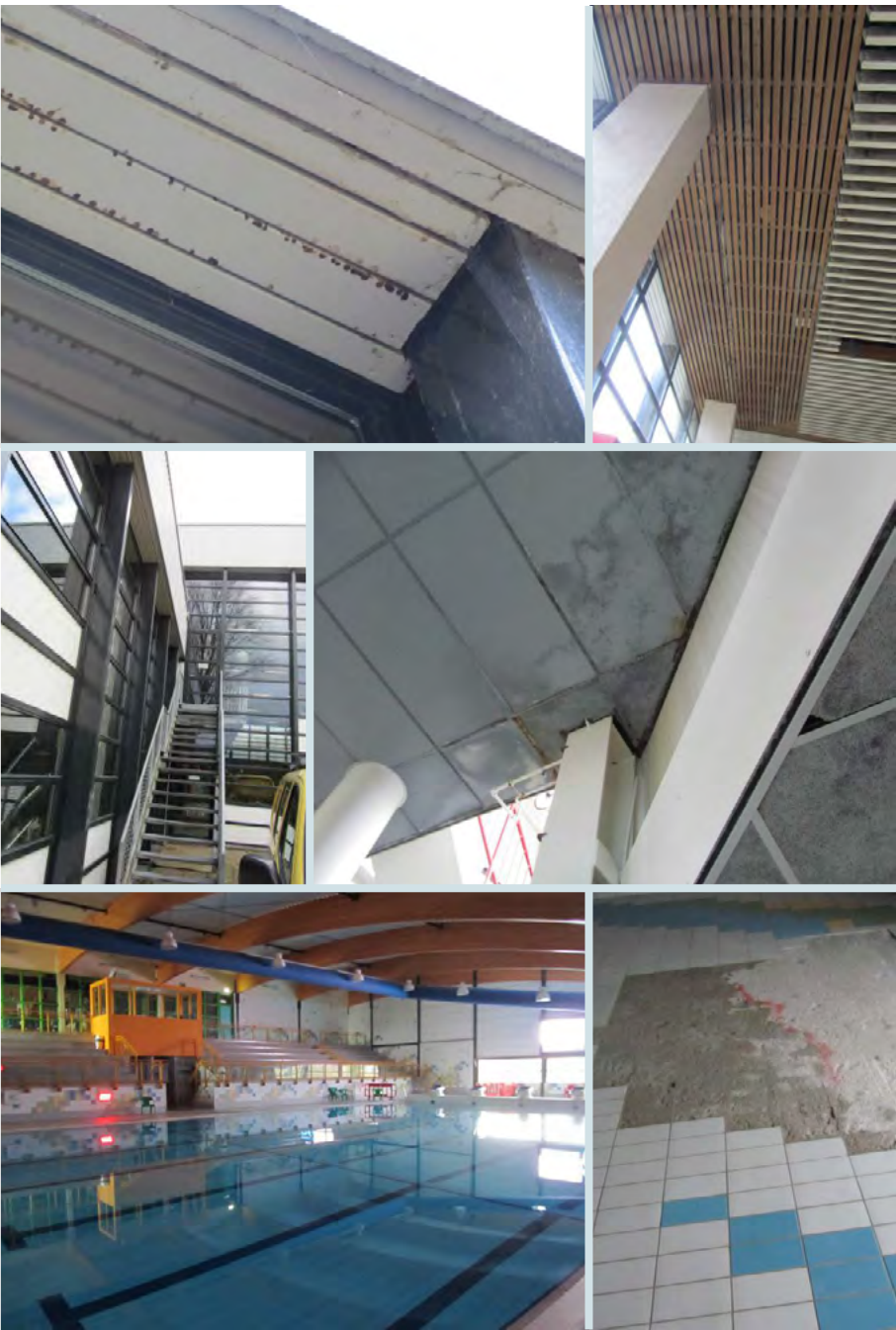

	2011	2012	2013	2014	2015
Recreanten	247.071	237.155	218.212	227.265	209.919
Zwemles	35.972	35.671	33.861	28.833	30.933
Verenigingen	101.723	94.612	97.542	100.520	98.318
Onderwijs	19.311	4.447	1.764	2.115	2.359
Doelgroepen	10.672	10.805	11.612	10.570	11.480
TOTAAL	414.749	382.690	362.991	369.303	353.009

Bij beoordeling van de (concept-) jaarstukken over 2015 hebben we de opbrengsten per productgroep of per bassin vergeleken met specifieke kosten.

In dit onderzoek zijn een deel van de kosten (zoals de algemene kosten) en een deel van de opbrengsten (zoals managementfee De Meerval) buiten beschouwing gelaten.

De exploitatiesubsidie is meegerekend in de omzet, evenredig verdeeld op basis van de behaalde omzet.

zwemverenigingen bereiken alsook de tribune van het zwembad. Daarnaast kan men vanuit de entree via de kleedruimten de zwemzaal bereiken. Het bassin is geschikt voor wedstrijden en heeft een afmeting van 25 x 15 meter. Dit deel van het gebouw heeft een eenvoudig en ruimtelijk karakter.

Organisatiestructuur

De exploitatie van het Golfbad wordt gevoerd door Golfbad Exploitatie b.v., onder leiding van de directeur, dhr P. Jongsma.

Enig aandeelhouder van deze besloten vennootschap is Stichting Golfbad Oss. Het Golfbad kent ook een Vereniging van Gebruikers (VvG), die bestaat uit afgevaardigden van de verschillende verenigingen. Daarnaast hebben in de VvG ook zitting commerciële partijen als Kemkens (verantwoordelijk voor onderhoud installaties) en fa. Lorijn (horeca-exploitant/huurder in het Golfbad).

De huidige stichting bestaat uit o.a. een bestuur met 3 bestuursleden, die zijn gedelegeerd door de Vereniging van Gebruikers Golfbad (VvG). Twee ervan vertegenwoordigen de verenigingen en één de commerciële partijen.

Met name de vertegenwoordiging van commerciële partijen in de VvG en in het bestuur van de stichting Golfbad Oss kan als discutabel worden beschouwd. De commerciële belangen van betreffende partijen kunnen de onafhankelijkheid van de vereniging en van het bestuur in gevaar brengen, vooral op het gebied van strategische of financiële keuzes. De keuzes hebben niet zozeer het onderhoud van de installaties te maken als wel met de investeringsvrijheid.

Financiële structuur

Het vastgoed van het Golfbad kent een gedeeld eigendom. De gronden (het perceel) zijn eigendom van de gemeente Oss. De gebouwdelen, die voor 2004 zijn gerealiseerd, zijn eveneens eigendom van de gemeente. De aanpassingen, die nadien zijn gemaakt, zoals de uitbreidingen t.p.v. de horeca, de glijbaantoren, het wedstrijdbad, etc, zijn eigendom van Golfbad Exploitatie b.v.

Golfbad Exploitatie b.v. voert de totale exploitatie van het complex geheel zelfstandig uit, inclusief zaken als huur, personeel, marketing, etc. Daarnaast is Golfbad Exploitatie b.v. ook (financieel) verantwoordelijk voor het onderhoud aan het gehele complex. Ook voor de delen, die in eigendom zijn van de gemeente. Hierdoor is één partij verantwoordelijk en slagvaardig voor het gehele beheer.

Voor het beheer en exploitatie van het Golfbad ontvangt Golfbad Exploitatie b.v. een exploitatiesubsidie van € 1.539.826,-. In deze subsidie zijn inbegrepen kosten voor huur, onderhoud aan gebouwdelen, die in eigendom zijn van de gemeente, afvloeien gemeentelijk personeel en voor instandhouding van een maatschappelijke voorziening.

Tot voor kort was dit een goede situatie. Golfbad Exploitatie b.v. was in staat een efficiënte en zelfstandige exploitatie te voeren. Dit is ook zichtbaar in de Benchmark 2014, die is uitgevoerd door Hospitality Consultants.

In de afgelopen jaren heeft de gemeente echter bezuinigd op haar bijdrage aan het Golfbad, o.a. door het afschaffen van het schoolzwemmen en een korting (10%) op de exploitatiesubsidie. Dit

heeft tot gevolg dat jaarlijks overleg noodzakelijk is met de gemeente over een aanvullende exploitatiesubsidie voor een sluitende jaarbegroting.

Daarnaast heeft dit een negatief effect op de algehele bedrijfsvoering, aangezien de afhankelijkheid van gemeente de slagvaardigheid van het Golfbad sterk bekort.

Programma

Het zwembad trok in het verleden jaarlijks meer dan 400.000 bezoekers, waarvan ongeveer de helft recreatief het zwembad bezoekt. Met name op het gebied van recreatief zwemmen vervult het zwembad een regiofunctie. Hierin is in de afgelopen jaren ook geïnvesteerd, met name in het recreatief zwemmen voor de jongste kinderen (tot ca 6 jaar). De andere helft van de bezoekers is op basis van maatschappelijk programma en gebruik door watersportverenigingen.

De belangrijkste en grootste groep gebruikers zijn de recreanten. De mensen, die geheel 'zelfstandig' het Golfbad bezoeken om te zwemmen of om het spelen (voor de kinderen). Dit is de grootste groep gebruikers met bijna 210.000 bezoekers in 2015

Het Golfbad kent een grote groep verenigingen, die gebruik maakt van de accommodatie. Zo is het de basis van zwemsportverenigingen, de oefenlocatie van duik- en triathlonverenigingen en is het de oefen- en wedstrijdlocatie van de Reddingbrigade Oss. Het Golfbad wordt ook structureel gebruikt door verenigingen voor of groepen van mensen met een verstandelijke of fysieke beperking, fysiotherapeuten, en verenigingen voor recreatief zwemmen. Na de Recreanten zijn de verenigingsleden de grootste groep gebruikers, met ruim 110.000 bezoekers in 2015.

Daarnaast biedt het Golfbad nog zwemles (ca 30.000 bezoekers), les aan doelgroepen (zoals juniorclub, aquajoggen, etc - totaal ruim 10.000 bezoekers) en onderwijs (ruim 2000 bezoekers).

Totaal bezochten ruim 370.000 mensen in 2015 het Golfbad. Dit is een dalende trend. Deze dalende trend is onder andere te verklaren door het wegvallen van het schoolzwemmen, dat in het verleden over het algemeen tussen de 30.000 en 40.000 bezoekers naar het Golfbad bracht. Daarnaast zijn schommelingen waarneembaar in recreatief zwemmen en bij de verenigingen. Deze wisselingen zijn waarschijnlijk het gevolg van respectievelijk wisselende weersomstandigheden en een afname van beschikbare financiële middelen.

Wanneer we de exploitatie van het Golfbad tegen het licht houden en de verschillende productgroepen vergelijken dan valt op, dat met name de recreanten een goed resultaat laten zien. In negatief opzicht vallen de verenigingen en de doelgroepen op.

Wanneer we dezelfde vergelijking maken per bassin, dan valt het golfslagbad in positieve zin op en het wedstrijdbad in negatieve zin.

Op zich zijn bovenstaande conclusie verklaarbaar. Dit komt doordat het wedstrijdbad vrijwel uitsluitend in de avonduren wordt gebruikt door verenigingen. Ook betalen zij slechts een gereduceerd (maatschappelijk verantwoord) tarief.

Zowel het golfslagbad als het lesbad kennen een hoge intensiteit in gebruiksuren, terwijl het instructiebad en wedstrijdbad slechts ongeveer de helft aan gebruiksuren kent. Op zich staat de configuratie van het gebouw het toe, om verschillende groepen tegelijk te bedienen, echter de verschillende bassins zijn te weinig multifunctio-

neel uitgevoerd. Hierdoor is er wel een breed aanbod aan verschillende bassins, maar voor iedere bassin is niet evenveel vraag. Het meer flexibel uitvoeren van de verschillende bassins (d.m.v. bijvoorbeeld een beweegbare bodem) kan betekenen, dat de huidige vraag bediend kan worden met slechts 3 bassins, in plaats van de huidige 4.

Daarnaast kunnen we stellen dat de oude bassins (Z1 - Z3) overwegend beter scoren t.o.v. het nieuwe wedstrijdbassin. Mogelijk is hier sprake van een vertekend beeld, aangezien de resterende levensduur van de oude bassins wellicht lager ligt, dan die van het nieuwe bassin. Daarnaast vallen de afschrijvingen van de oude bassins buiten de exploitatie van het Golfbad. Dit in tegenstelling tot het wedstrijdbassin en de diverse aanpassingen, die aan het gebouw gedaan zijn sinds 2004.

Bouwkundige staat van het gebouw

Het gebouw bevindt zich bouwkundig in een redelijk staat. Wel zijn tijdens een globale inspectie diverse kleinere lekkages ontdekt en enkele fouten geconstateerd in de detaillering (met name ter plaatse van de glijbaantoren).

Een gebouw als deze kent een relatief hoge ruimtetemperatuur, met een hoge luchtvochtigheid. Hierdoor ontstaat een hoge dampdruk op de bouwkundige schil (buitengevels en daken). Een goede opbouw, met een zorgvuldige toepassing van een juiste dampdichte laag, is van wezenlijk belang om condensatie in de schil te voorkomen. In combinatie met het agressieve chloormilieu zorgt deze condensatie namelijk voor een sterk versnelde veroudering van het gebouw. Vooral de oudste delen van het gebouw vertonen sporen

van een slechte dampdichte laag, evenals de bouwdeelen rondom de glijbaantoren. Maar ook bij de uitbreiding van het golfbad, zijn ter plaatse van de dakoverstekken sporen van een slechte dampdichte laag waargenomen.

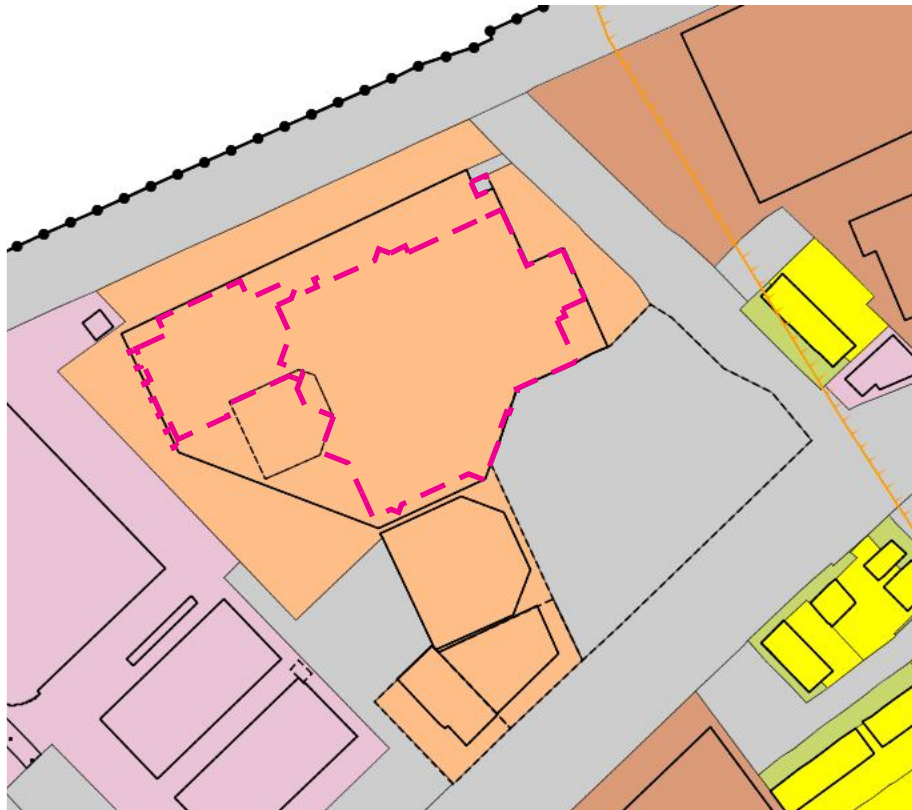
Ter plaatse van het golfbad is op diverse punten sporen van water waargenomen in het verlaagde plafond. Dit kan duiden op een lekkage. Echter dit kan ook het gevolg zijn van een koudebrug waardoor condensatie op de constructie ontstaat.

De constructieonderdelen van het gebouw zijn voorzien van kathodische bescherming, hetgeen het corrosieproces vertraagt bij beschadigingen van de constructie.

Ten aanzien van aanwezigheid van (roestvast) staal is door de directie van het Golfbad aangegeven, dat er actief beleid wordt uitgevoerd op inspectie en vervanging van (hangende) constructieonderdelen om schade en calamiteiten te voorkomen als gevolg van kathodische corrosie of spanningscorrosie (putcorrosie).

Ten tijde van de globale inspectie wordt een deel van het losgelaten tegelwerk van het perron van het wedstrijdbad hersteld aan de kopse zijde, ter plaatse van de startblokken. Oorzaak van het loslaten kan worden gezocht in een aantal problemen : dampdruk vanuit het eronder gelegen bufferkelder, waterbelasting op het perron, het ontbreken van een kitvoeg ter plaatse van de aansluiting aan de rand van het bassin. Ook is bij deze inspectie geen waterslot waargenomen in het tegelwerk, waardoor de capillaire zuiging van het bassinwater niet wordt onderbroken. Voor het overige tegelwerk zijn geen grote onvolkomenheden ontdekt.

Gesteld kan worden, dat het gebouw zich bouwkundig in grote lijnen in een redelijke staat bevindt. Wel zijn op enkele plekken grotere problemen geconstateerd die de levensduur op deze locatie sterk nadelig beïnvloeden. Hierdoor zijn regelmatig herstelwerkzaamheden nodig, waarvan de kosten een relatief hoge druk op de exploitatie leggen.

Staat van de installaties

De gebouwinstallaties zijn in grote lijnen te verdelen in 3 hoofdgroepen, te weten warmteopwekking, luchtbehandeling en zwembadinstallatie.

Voor het oude, oorspronkelijke gebouw zijn deze grotendeels aan de noordzijde van dit gebouwdeel gecombineerd in verschillende ruimten. Daarnaast bevinden zich in de uitbreiding enkele installatieluimten.

Het onderhoud van de gehele installatie is ondergebracht bij Kemkens Installatiebedrijf te Oss. Hierbij zijn de kosten voor onderhoud aan en de afschrijving op de installatie, alsmede de energiekosten, afgekocht voor een vast bedrag per jaar, waarbij Kemkens verantwoordelijk is voor het deugdelijk laten functioneren van de algehele installatie.

Warmteopwekking in het gebouw vindt grotendeels plaats door middel van een WarmteKrachtKoppeling (WKK) aangevuld twee conventionele ketels (industriële). Met name de WKK is aan vervanging toe door vele storingen, maar ook vanwege nieuwe wettelijke eisen op het gebied van NOx-uitstoot. Vervanging van de WKK staat gepland in 2016.

De luchtbehandelingsinstallaties bestaan uit 3 delen: Wedstrijdbad, horeca/kantoren en de 'oude'

zwembazen. De luchtbehandelingskasten bevinden zich in principe in een redelijke staat, waarbij vervanging staat ingepland voor 2022. Daarnaast valt op, dat in de zwemzaal van het golfslagbassin (Z3) de worp van diverse inblaasopeningen boven het bassin wordt geblokkeerd door opgehangen 'piramides'. Dit kan een negatief effect hebben op de luchtkwaliteit, als ook op het verdampingsproces van het bassinwater.

De zwembadinstallaties zijn in 5 delen gescheiden, voor ieder bassin (Z1 t/m Z4) en het peuterbad. De filterinstallatie is ondergebracht in 2 ruimtes. De installatie van het wedstrijdbad bevindt zich onder de tribune van het wedstrijdbad. De overige installaties bevinden zich ten noorden van het golfslagbad. De filterinstallatie zijn relatief recent gerenoveerd en bevinden zich in het algemeen in een goede staat. Hoewel reeds een deel is gerenoveerd, is het leidingwerk (inclusief ophangingsconstructies in de kruipruimte en doorvoeren) rondom de bassins, met name rond het golfslagbad, sterk verzwakt als gevolg van roest.

Naast reguliere filtermethodes is op het systeem van het golfslagbad en het peuterbad een ozoninstallatie aangebracht. Als gevolg hiervan hebben deze bassins een laag gehalte vrij en gebonden chloor, hetgeen de waterkwaliteit en de luchtkwaliteit ten goede komt. Daarnaast zorgt een ozoninstallatie voor een betere desinfectie van het zwembadwater, waardoor wordt bezuinigd op suppletiewater. Deze ozoninstallatie is aan vervanging toe welke gepland staat in 2016.

Onder de tribune van het wedstrijdbassin bevindt zich de Reverse-Osmose-installatie. Deze installatie filtert het spoelwater voor hergebruik. Dit levert in theorie een besparing op bij het gebruik van

suppletiewater, aangezien het water een hogere basistemperatuur heeft, niet hoeft te worden geloosd en niet hoeft te worden aangekocht. In de praktijk bleek de installatie minder eenvoudig inpasbaar. Inmiddels functioneert de installatie.

Toekomstbestendigheid

Regelgeving

Voor 2018 staan diverse wijzigingen op stapel, omtrent beheer en opslag van chloor en zuur, wijze van meten en randvoorwaarden van het bassinwater en rondom zout-elektrolyse. Gezien de toepassing van zout-elektrolyse en de ozoninstallatie leveren de eerste genoemde punten waarschijnlijk geen problemen op.

Ten aanzien van zout-elektrolyse zelf, spelen er wijzigingen, waarbij het zout, in combinatie met de elektrolyse-installatie gecertificeerd dient te zijn. Wat het effect hiervan is op de huidige installatie is op dit moment nog onduidelijk.

Op basis van regelgeving verwachten wij geen grote problemen in de nabije toekomst.

Bestemmingsplan

De locatie van het Golfbad maakt onderdeel uit van het bestemmingsplan Zuid-Oss 2010. De locatie staat aangeduid als bestemming Gemengd, waarbij een bouwvlak is aangegeven met een maximale hoogte van 10 meter (ter plaatse van de glijbaantoren 20 meter). Qua bouwvlak heeft het gebouw haar grenzen bereikt en zijn er alleen nog geringe uitbreidingsmogelijkheden aan de zuidzijde (zijde glijbaantoren) en aan de noordzijde, ter plaatse van de techniek.

Gezien de huidige configuratie betekent dit echter, dat het gebouw nauwelijks nog uitbreidingsmogelijkheden heeft.

Duurzaamheid & milieu

Een overdekt zwembad is een gebouw met een aanzienlijke energievraag. Dit betekent, dat in de basis een dergelijk gebouw een evenredig hoge belasting geeft op het milieu. Zeker voor een relatief oud zwembad als het Golfbad.

Dit wordt ook zichtbaar in de Benchmark 2014, uitgevoerd door Hospitality Consultants. Als één van de oudste gebouwen binnen de benchmark kent het Golfbad een hoge energielast en waterverbruik. En dat terwijl het Golfbad op personeelsinzet goed scoort.

Om inzichtelijk te maken hoe we het gebouw duurzamer kunnen maken op het gebied van milieubelasting, maken we gebruik van het principe van Trias Energetica. Dit principe is gebaseerd op een 3-traps-raket, bestaande uit de volgende onderdelen:

1. Beperk de vraag. Door alleen datgene te bouwen / te exploiteren wat nodig is, wordt bespaard op belasting van het milieu en op het gebruik van energiebronnen.
2. Gebruik duurzame energiebronnen. Door zo veel mogelijk duurzame energiebronnen te gebruiken, wordt de belasting op milieu geminimaliseerd.
3. Gebruik fossiele brandstoffen zo efficiënt mogelijk. Fossiele brandstoffen zijn niet onbeperkt voorradig. Door hier efficiënt mee om te gaan, wordt het milieu gespaard.

Concreet voor het gebouw betekent dit een aantal aspecten, die hieronder zijn benoemd.

Gebruik van de ruimten

Het huidige gebouw is oorspronkelijk ontstaan in de jaren '60 van de vorige eeuw, waarna diverse uitbreidingen en aanpassingen hebben plaatsgevonden. We kunnen inmiddels constateren, dat de huidige configuratie van het gebouw niet meer kan voldoen aan de tegenwoordige vraag. In het volgende hoofdstuk gaan we dieper in op de huidige vraag vanuit de markt en maatschappij.

Energieprestatie van de schil

Hoewel we niet geheel inzicht hebben in de energieprestatie van de schil (buitengevels en daken), gaan we ervan uit, dat de isolatiewaarde ervan sterk varieert: Van een redelijk goede isolatiewaarde voor het wedstrijdbad tot een slechte isolatiewaarde van de oudste delen van het gebouw. Wanneer we de isolatiewaarde van de huidige schil willen verhogen, zullen er grote problemen ontstaan met inwendige condensatie in de schil, met versnelde veroudering van het gebouw (rot, roest, lekkages, etc.) als gevolg.

Met andere woorden, het verhogen van de isolatiewaarde is schier onmogelijk, tenzij de schil geheel opnieuw van onderaf wordt opgebouwd.

Opwekking warmte

Opwekking van de warmte geschiedt nu door middel van een warmte-kraft-koppeling (WKK), die naast elektra ook warmte opwekt. Naast de WKK zijn nog twee cv-ketels aangebracht. Totale thermische capaciteit tussen 1500kW & 2000 kW.

Inmiddels is de WKK aan vervanging toe. Ter

overweging van de vervanging is door Synergyconsult een rapport opgesteld, waarin verschillende opties zijn onderzocht, zoals de combinatie met PV-panelen (electraopwekking). Hoewel dit een aantrekkelijke optie lijkt, is onze verwachting, dat hierdoor aanzienlijke constructieve aanpassingen aan het huidige gebouw noodzakelijk zijn. Hierdoor is deze optie economisch niet interessant.

Een andere optie is gebruik te maken van zonnewarmte door middel van zonnecollectoren. Echter, door Kemkens is aangegeven dat een hoge aanvoertemperatuur (80 gr.) noodzakelijk is om de bassins en het gebouw op temperatuur te houden in verband met de grote lengten van de leidingen.

Ter nadere overweging: Voor het toepassen van duurzame installaties in een zwembad is een bovengrens denkbaar met betrekking tot omvang van het zwembad. Wanneer deze bovengrens bereikt is, verdient het sterk de aanbeveling om de installatieruimte op te splitsen, zodat leidinglengte in de installatie kan worden beperkt.

Naast de eigen warmteopwekking is het zinvol en functioneel om aansluiting te zoeken bij een warmteproducerende locatie. Hierin zijn in het land enkele voorbeelden, waarbij koelwater van een fabriek wordt gebruikt voor opwarming van het bassinwater. Op voorhand zien wij nog niet direct een voor de hand liggende locatie in Oss.

Luchtbehandeling en beperking verdamping van het bassinwater

Een goede luchtbehandeling is van wezenlijk belang voor een overdekt zwembad. Het doel is niet alleen om de lucht te zuiveren en te verversen, maar een juiste configuratie van de luchtbehande-

ling kan de verdamping uit de bassins ver terugdringen.

In de huidige zwemzaal wordt een effectieve luchtbehandeling belemmerd door de hangende piramides. Hoewel deze piramides aangebracht zijn voor een betere akoestiek, hebben ze nadelige gevolgen voor o.a. de luchtkwaliteit. Minder water in de lucht betekent een minder zware belasting op de luchtbehandeling.

Maar daarnaast betekent minder verdamping ook dat er minder water toegevoegd dient te worden en heeft het effect op het verwarmen van het bassinwater. Immers, als gevolg van verdamping van het water, daalt de watertemperatuur.

Om het gebouw duurzamer te maken op het gebied van luchtbehandeling, dient een eenduidig concept te worden ontwikkeld voor de uitstraling en akoestiek van het plafond in combinatie met een juiste werking van de luchtbehandeling.

Verdere verdamping van het bassin kan in principe worden tegengegaan door toepassing van bassinafdekking.

CONCLUSIES

Op basis van voorgaand onderzoek in dit hoofdstuk kunnen we een aantal conclusies trekken :

- Het gebouw en haar positionering in de omgeving is erg introvert en weinig wervend

Leisure Leefstijlen voor dagrecreatie

De algemene recreant bestaat niet! Zowel voor de vakantie als in de vrije tijd gaat de consument op zoek naar beleving. Een beleving die deel uitmaakt van zijn/haar lifestyle. Een goede beleving, die aansluit bij de lifestyle van de gekozen doelgroep, en die beantwoordt in verschillende opzichten aan de wensen en eisen van de recreant.

Om inzicht te geven in de wensen en eisen van de verschillende doelgroepen, is door RECRON en SmartAgent Leisure Leefstijlen ontwikkeld. Dit doelgroepen-segmentatiemodel bestaat uit 2 assen, waarmee consumentengedrag kan worden verklaard.

De horizontale as noemen we de sociologische as. Deze as geeft aan in hoeverre een individu meer ego-geïntereerd (individualistisch) is of meer groepsgericht. De verticale as noemen we de psychologische as. Hier wordt onderscheid gemaakt tussen een extraverte of open houding versus introverte houding. Deze assen scheiden 4 belevingswerelden, waarin 7 doelgroepen zijn.

Het model is verrijkt met het Continue Vrije Tijds Onderzoek (CVTO) en het Continue Vakantie Onderzoek (CVO) van NBTC-NIPO Research, waardoor uitgebreid inzicht per doelgroep is in het wensen- en bestedingspatroon.

Meer informatie over Leisure Leefstijlen vindt u op onze website :

www.facet-aa.nl/recreatie/leisure-leefstijlen.

Recreatieve doelgroepen

3. DOELGROEP, MARKT & MAATSCHAPPIJ

De algemene recreant bestaat niet. Dit geldt ook voor de zwembadbranche. Er liggen altijd subjectieve motivaties ten grondslag aan de keuzes en wensen om te recreëren.

Om inzicht te krijgen in deze subjectieve motivaties is door RECRO en SmartAgent het doelgroepen-segmentatiemodel Leisure Leefstijlen ontwikkeld. Een korte uitleg van dit model staat beschreven in het blauwe kader op de linkerpagina.

Recreatief/sportief gebruik

Voor deze toekomstvisie hebben wij het model van Leisure Leefstijlen aangepast en toegesneden op de zwembadbranche. In dit model hebben we 5 doelgroepen omschreven.

De Competitiesporter

Voor de Competitiesporter staat het zwembad voor het uitoefenen van zijn sport en zijn/haar drang om bepaalde doelen te halen in zijn/haar sport. Het zwembad moet voldoen aan algemene regels en afmeting, zoals deze zijn omschreven door de (inter)nationale sportbond, zodat lokaties voor wedstrijden vergelijkbaar en uitwisselbaar zijn. Speciale thematisering is niet van belang, maar het bad dient in uitstraling wel aan te sluiten bij het ambitieniveau van de Competitiesporter.

De Trainingszwemmer

Voor de Trainingszwemmer is het verblijf in het zwembad eerder noodzaak dan gewenst. De trainingszwemmer beoefent zijn sport of passie vooral buiten (op een exotische locatie) en gebruikt het zwembad om zijn vaardigheden te trainen en vanwege de binding van de vereniging.

De Waterrecreant

De Waterrecreant is op zoek naar vermaak en uitdaging. Hierbij gaat het vooral om het spel en het samen zijn. De beleving en sfeer van het zwembad speelt hierbij een grote rol, als ook de aanwezige attracties en een goede horeca.

De Banenzwemmer

Voor de Banenzwemmer gaat het zwemmen niet om veel actie, maar gaat het vooral om het in beweging blijven. De Banenzwemmer zwemt op eigen tempo zijn/haar baantjes, doet mee in lichte vormen van watergymnastiek en bezoekt de sauna of whirlpool om op temperatuur of tot rust te komen.

De Kuurbadbezoeker

De Kuurbadbezoeker is op zoek naar een accommodatie, waarin de focus ligt op het ‘verzorgen’ van het lichaam (vitaliteit) en het verblijven in een rustgevende omgeving. Zwemmen wordt baden. En de authentieke badrituelen horen daarbij. Uitstraling, authenticiteit en omgeving van de locatie zijn erg belangrijk voor de Kuurbadbezoeker en hij/zij is bereid daar ver voor te reizen.

Bij het gebruiken van deze verschillende doelgroepen dient in ogenschouw te worden genomen, dat één persoon op verschillende momenten op basis van verschillende doelgroepen kan recreëren.

Daarnaast kan een accommodatie ook belevingen bieden voor meerdere doelgroepen of fracties ervan. Met andere woorden, dit model dient niet om in exacte hokjes te denken, maar om de verschillende belevingswerelden en hun specifieke behoeften te kunnen onderscheiden.

Overige doelgroepen

Naast het recreatief zwemmen zijn er nog twee potentiële hoofdgroepen als doelgroepen te noteren. Deze groepen bieden mogelijkheden voor verbreding van het (maatschappelijk) draagvlak onder het zwembad en haar exploitatie.

Zwemonderwijs

Het zwemonderwijs kan worden gefaciliteerd op een aantal niveaus, met een verschillende omvang van de doelgroep, variërend van zwemles voor kinderen tot EHBO/reddingszwemmen of zelfs het aanbieden van zwemonderwijs (opleiding zweminstructie).

Voor het bieden van zwemonderwijs zijn een aantal technische zaken van belang (beweegbare bodem, temperatuur) en de aanwezigheid van instructieruimte en/of horeca (voor ouders)

Zorg

Zwemwater kan ook faciliterend zijn in zorg-gerelateerde doelgroepen. Hierbij valt te denken aan fysieke aspecten als fysiotherapie of revalidatie, maar ook aan meer mentale of psychische aspecten, zoals therapie (snoezelen) voor mensen met een verstandelijke beperking.

Belangrijk bij het bieden van zorg in een zwembad zijn een aantal bouwkundige aspecten, zoals de aanwezigheid van een rolstoellift, maar ook het bassinwater dient op een hogere temperatuur te zijn.

Voor het snoezelen spelen ook akoestische en visuele aspecten een grote rol.

Zwemonderwijs

- zwemles
- EHBO/reddingszwemmen
- opleiding zweminstructie
- etc.

Zorg

- Revalidatie
- Fysiotherapie
- Therapie
- etc.

Overige doelgroepen

Wensen per doelgroep

In het hiernaast getoonde schema worden de verschillende vormen van gebruik van een overdekt zwembad per doelgroep verder uitgesplitst en worden de wensen en eisen per doelgroep nader toegelicht.

Het is belangrijk te beseffen, dat de verschillende vormen van gebruik niet altijd goed zijn te mengen.

Als voorbeeld: De Kuurbadbezoeker zoekt een rustige, helende omgeving, terwijl de Waterrecreant op zoek is naar vermaak. En dat terwijl de Competitiesporter op zoek is naar een zakelijke omgeving, gericht op het zo optimaal mogelijk uitoefenen van zijn/haar sport. Ook zijn er verschillen in wensen v.w.b. de temperatuur van het badwater en varieert de reisbereidheid sterk per doelgroep.

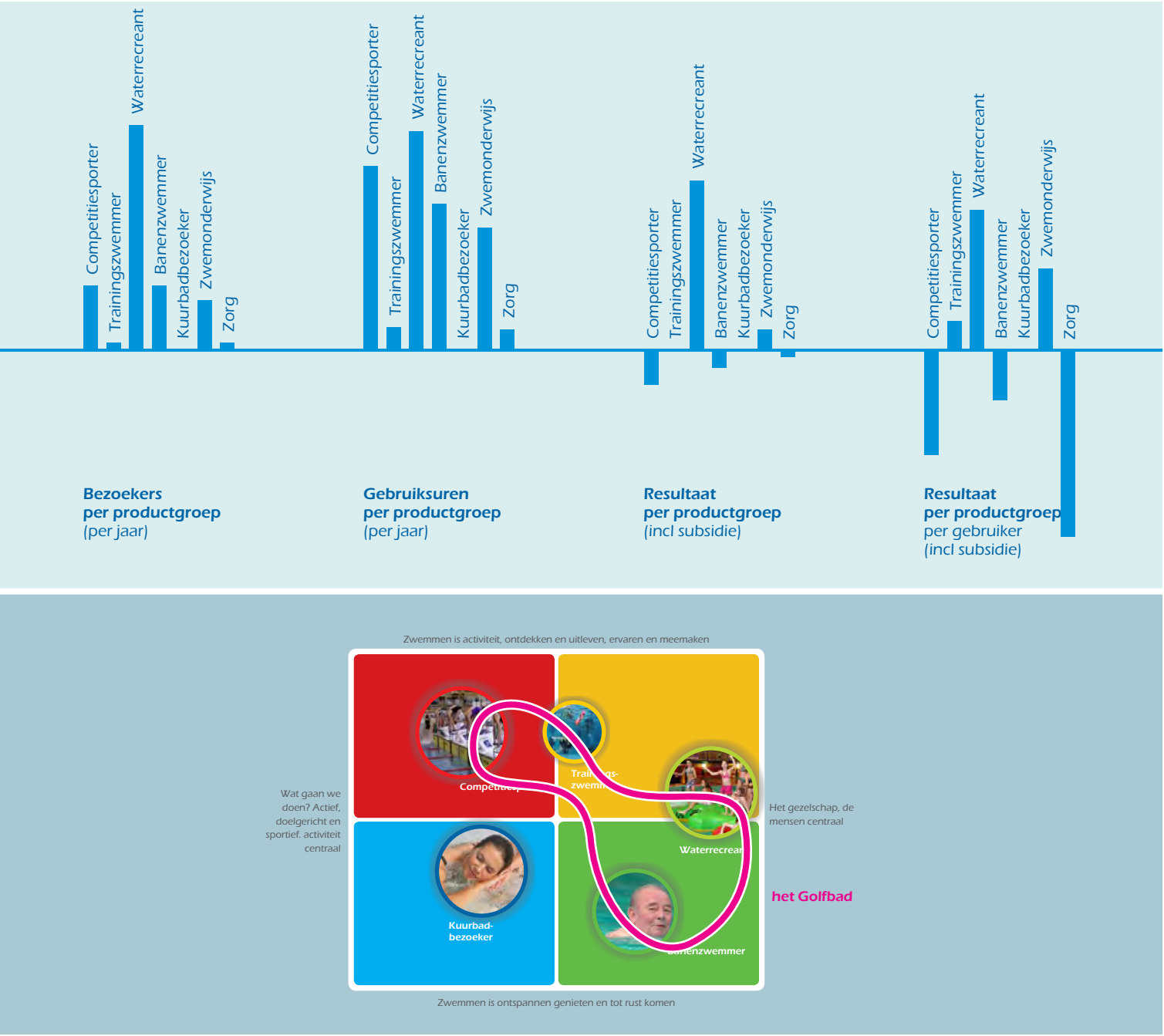
Deze verschillen waren in het verleden merkbaar, voordat het nieuwe wedstrijdbad was gebouwd. Het wedstrijdgedeelte van het Golfbad voldeed eenvoudigweg niet aan de wensen van de Competitiesporter, ondanks de mogelijkheid tot afscheiding middels de brug.

Marktpositie Golfbad

Op basis van de aangereikte cijfers wordt zichtbaar dat het Golfbad een relatief groot aandeel heeft binnen de doelgroep Waterrecreant. Daarbij dient te worden aangetekend dat er wellicht enige overlap is met de Banenzwemmer. Met andere woorden, wellicht dient een deel van de Waterrecreant te worden ondergebracht bij de Banenzwemmer.

	Recreatief Zwemmen				
	Competitiesporter	Trainingszwemmer	Waterrecreant	Banenzwemmer	Kuurbadbezoeker
Zwemvormen / voorbeelden	Wedstrijdzwemmen Waterpolo Schoonspringen Reddingszwemmen	Duiken Triathlon Snorkelen	Waterspeeltuin Glijbanen Stroomversnelling Golfslagbad	Banen zwemmen	Thermaalbad Onsen Sauna
Wensen en eisen	Bassin met configuratie conform geldende (inter-) nationale voorschriften op het gebied van afmetingen en watertemperatuur Verenigingsruimte	Geen specifieke wensen aan het bassin Verenigingsruimte	Hoog attractiewaarde van de gehele accommodatie Prikkelende en vernieuwende beleving Comfortabele watertemperatuur Horeca (nat en droog) aanwezig	Comfortabele watertemperatuur Rustige omgeving Te combineren met sauna, stoombad of dergelijke	Authentieke badbeleving en badritueel Rustgevende omgeving en bij voorkeur op bijzondere locatie
Belevingswaarde	Zakelijk en competitiegericht	Van ondergeschikt belang (eventueel tropische beleving)	Is van groot belang: gericht op spel en vermaak	Van ondergeschikt belang	Van groot belang
Alternatieve locaties of vergelijkbaar	Olympisch zwembad Andere (competitie-)sporten	Divers	Tiki-bad, Pretpark, Snowworld, Seafari	Sportschool	Gezondheidscentrum
Bereidheid om te reizen	Sterk afhankelijk van ambitie-niveau van de consument in relatie tot de mogelijkheden om deze ambities te verwezenlijken	De reisbereidheid niet uitzonderlijk hoog	Afhankelijk van uniciteit van de accommodatie	De reisbereidheid erg laag	Afhankelijk van uniciteit van de accommodatie

Overige doelgroepen	
Zwemonderwijs	Zorg
Elementair zwemonderwijs Onderwijs zweminstructie Herhalingscursus zweminstructie	Fysiotherapie Revalidatie Zintuiglijke ontwikkeling (Snoezelen)
Variërende baddiepte Comfortabele badtemperatuur voor de kinderen Wachtruimte (met wifi) voor de ouders Instructieruimte	Aanpasbare waterdiepte Comfortabele badtemperatuur Rolstoeltoegankelijkheid
Van ondergeschikt belang (eventueel aandacht voor menselijke / kinderlijke maat)	Van ondergeschikt belang
Onderwijsinstelling	Revalidatiecentrum
Afhankelijk van type onderwijs: Bij basis-zwemonderwijs is de reisbereidheid laag. Bij onderwijs voor zwem-instructeurs o.d. is reis-bereidheid relatief hoog	Afhankelijk van uniciteit van het geboden programma

Naast de Waterrecreant kent het Golfbad een gemiddeld aandeel in Banenzwemmer, Competitiezwemmer en Zwemonderwijs (met name elementair zwemonderwijs). Trainingszwemmer en Zorg vormen een gering aandeel.

Het aandeel van de Kuurbadbezoeker is eigenlijk nihil. Voor de Kuurbadbezoeker is een sterke profilering gewenst op een authentieke vitaliteitsbeleving. Dit staat haaks op de gethematiseerde beleving van het Golfbad als zwembad voor kleine kinderen.

In ‘kleur’ en uitstraling is het Golfbad in twee delen op te delen. Het ,oude’ deel (golfbad & instructiebaden) kent een sterk informeel karakter, waarbij de uitstraling zelfs als gedateerd kan worden beschouwd. Ook het logo van het Golfbad past het beste bij dit deel van de accommodatie. Wanneer we spreken met het management van het Golfbad, wordt telkens de nadruk gelegd op het belang van dit informele en sociale karakter. In productkeuze wordt ook met name de nadruk gelegd op de ouders en op de jonge kinderen.

Het ,nieuwe’ wedstrijdbad kent een meer formele uitstraling die op zich ook goed past bij ambitieniveau van de competitiesport.

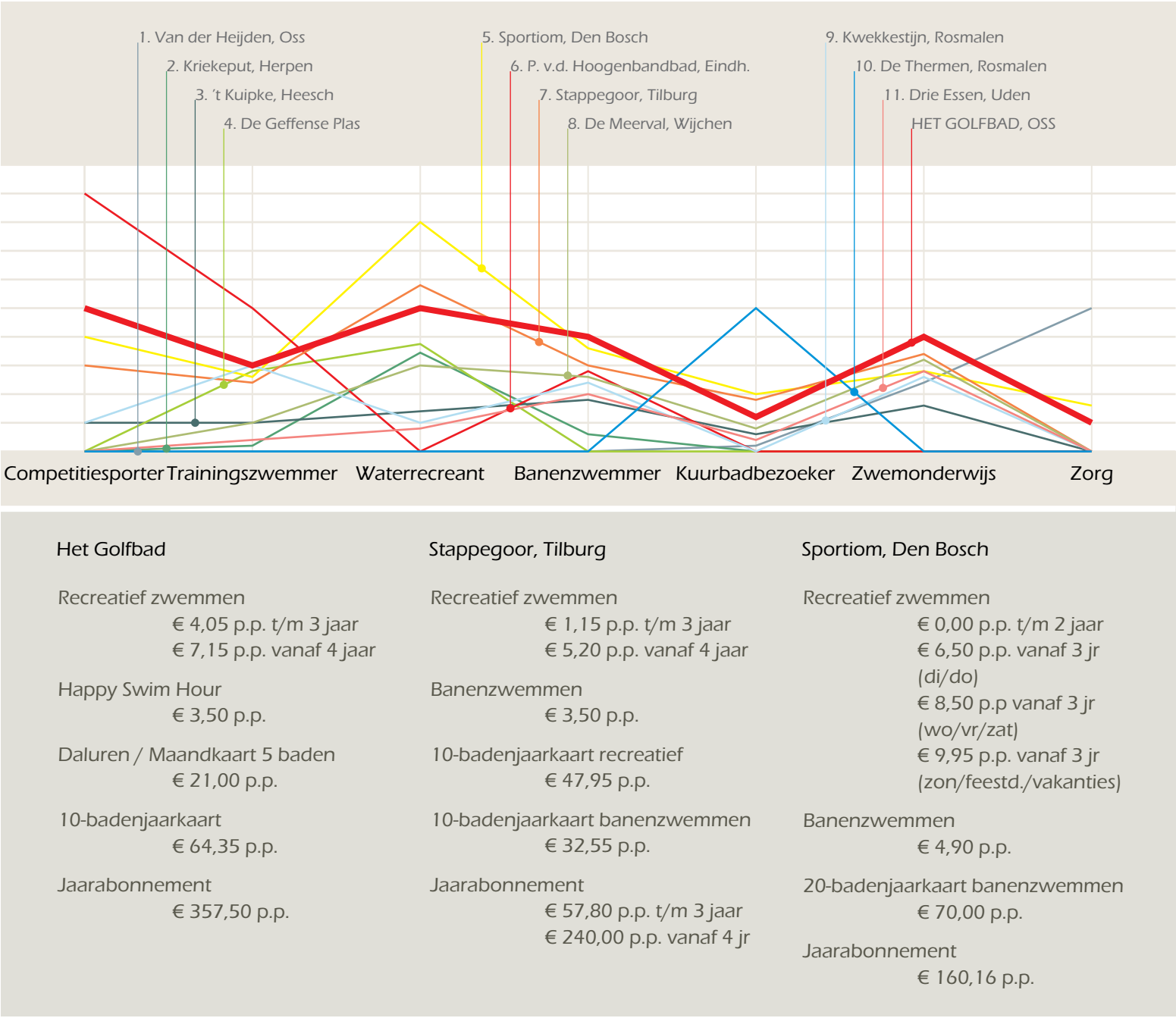
Concurrentiepositie

Wanneer we kijken naar de concurrentiepositie van het Golfbad, is het belangrijk om deze te onderscheiden per doelgroep. Immers, een ambitieuze Competitiezwemmer heeft een grotere reisbereidheid, wanneer hij daarmee op een hoger niveau kan sporten. Hetzelfde geldt in principe ook voor de Waterrecreant. Deze zoekt gewoon een leuk dagje uit. Afhankelijk van de uniciteit van de

		Algemene omschrijving	Vergelijking met Golfbad
OSS	1. Van der Heijden, Oss	Sportcentrum met één zwembad, dat wordt gebruikt voor zwemlessen en fysiotherapeutische behandelingen.	Het aanbod van het Golfbad is breder. Van der Heijden heeft meer aanbod op fysiotherapie
	2. De Kriekeput, Herpen	Overdekt zwembad op recreatiepark met binnen en buitenbassins. Geen volledige jaarrond gebruik	Specifiek voor kinderen Vakantiebeleving Meer omvang, minder faciliteiten
	3. 't Kuipke, Heesch	Openbaar buitenbad Alleen in de zomermaanden	Minder faciliteiten, alleen zwembassins
	4. De Geffense plas	Waterplas, relatief klein meer.	Oefenlocatie duikers en triathlon Voor de rest : recreatief
OMGEVING	5. Sportiom, 's-Hertogenbosch	Groot overdekt zwembad met twee glijbanen, wildwaterrivier, golfslagbad, kinderbad, kruidenbad en wedstrijdbad van 6 banen	Breder aanbod voor de Waterrecreant dan het Golfbad Sterk gethematiseerd
	6. Pieter van de Hoogenbandbad, Eindhoven	Zwemstadion, met 50 meter bad	Alleen vergelijkbaar met wedstrijdbad. Bad is groter dan bij het Golfbad (Olympisch niveau)
	7. Stappegoor, Tilburg	Overdekt zwembad, met verschillende glijbanen, buitenbaden en ligweide	Vergelijkbaar met Golfbad. Iets meer divers aanbod en beleving
	8. De Meerval, Wijchen	Overdekt zwembad	Vergelijkbaar met Golfbad. Kleiner van schaal Geen wedstrijdbad
	9. Combibad Kwekestijn, Rosmalen	Binnen- en buitenbad Geen uitgebreide voorzieningen	Smaller aanbod dan Golfbad Geen Waterrecreant
	10. De Thermen, Rosmalen	Wellnesscentrum, sauna, hammam, etc	Specifiek aanbod rondom de Kuurbadbezoeker
	11. Drie Essen, Uden	Overdekt zwembad Nadruk op Banenzwemmer en zwemlessen	Smaller aanbod dan Golfbad Weinig voor Waterrecreant

accommodatie en de motivatie van de recreant is de reisbereidheid groter.

topsportcentrum dat het ambitieniveau van het Pieter van de Hoogenbandbad benadert.

In de hiernaast getoonde tabel en het hiernaast getoonde diagram hebben we de verschillende concurrenten uit Oss en omgeving weergegeven. Wanneer we deze vergelijking nader beschouwen, vallen de volgende zaken op:

- Er is veel aanbod in zwemonderwijs, vooral ook in kleinere zwembaden.
- In de omgeving zijn er veel kleinere zwembaden, die vooral aanbod hebben voor elementair zwemonderwijs en de banenzwemmer. Van dit type is de Drie Essen uit Uden als voorbeeld opgenomen.
- Er wordt (nog) weinig een combinatie gemaakt met zorg. Enerzijds is dit heel divers, anderzijds is het vaak onderdeel van of afhankelijk van een revalidatiecentrum of ziekenhuis.
- Weinig aanbod voor de Kuurbadbezoeker binnen zwembaden. Op zich vanzelfsprekend, aangezien dit een eigen beleving vraagt.
- Het Golfbad heeft een breed aanbod. Het Golfbad biedt aan meerdere doelgroepen goede faciliteiten.
- Het sterk gethematiseerde Berenbad biedt bovengemiddelde aandacht en faciliteiten voor de baby's/peuters/kleuters.

Wat ook opvalt, is de keuze van de gemeente Tilburg voor 3 zwembaden binnen de stad. Ieder zwembad heeft haar eigen signatuur:

- Stappegoor bedient voornamelijk de Waterrecreant.
- Drieburcht heeft vooral de uitstraling van een

- Reeshof is vooral een zwembad, dat in uitstraling meer de kleinere zwembaden (zoals de Drie Essen, Uden) in de omgeving benadert.

Deze keuze van scheiding van karakterisering lijkt misschien onlogisch. Echter, zoals we reeds in het vorige hoofdstuk, onder ‚Duurzaamheid & milieu - opwekking warmte‘ hebben vermeld, leidt bundeling van alle watersportactiviteiten onder één dak niet automatisch tot een efficiënte inzet van de installaties.

Daarnaast voelen de verschillende doelgroepen zich ook meer aangesproken door een verschillende uitstraling. Kortom, een dergelijke uitsplitsing zou kunnen leiden tot een hogere totale bezetting van de accommodaties tezamen.

Prijnsbeleid

We hebben de prijzen van het Golfbad vergeleken met de meest directe concurrenten, namelijk Sportiom 's-Hertogenbosch en Stappegoor Tilburg.

Hoewel ieder zwembad haar eigen wijze heeft van het opstellen van de tarieven, valt de relatief hoge prijs van het Golfbad op, zowel voor Recreatief Zwemmen (Waterrecreant) als voor Banen zwemmen. Alleen recreatief zwemmen bij Sportiom op piekdagen is duurder dan bij Het Golfbad, maar kinderen tot en met 2 jaar oud zijn gratis.

Demografische ontwikkelingen

De gemeente Oss telde in 2015 ca 90.000 inwoners. Wanneer we kijken naar de demografische opbouw, dan valt op dat de leeftijdscategoriën van

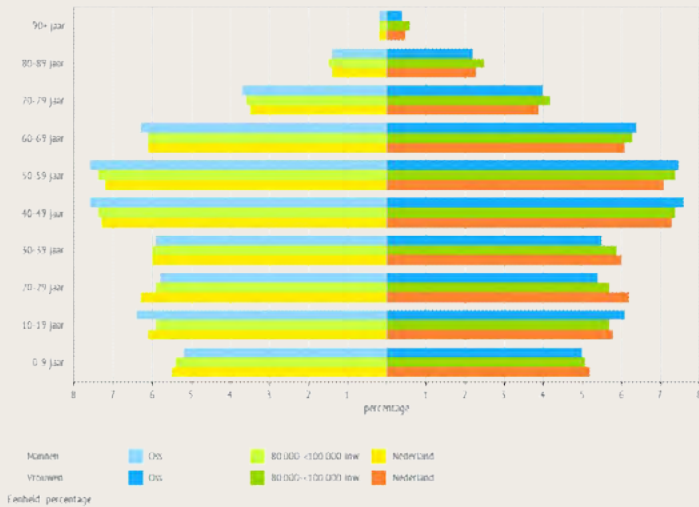
40 jaar tot 70 jaar relatief zwaarder vertegenwoordigd zijn dan in andere gemeenten van vergelijkbare omvang of in vergelijking tot geheel Nederland. De leeftijdscategorieën van 20 tot 39 jaar zijn licht ondervertegenwoordigd ten opzichte van vergelijkbare steden en geheel Nederland.

Voor de toekomst is de prognose, dat er zeker tot ca 2040 een groei zal plaatsvinden van zowel het aantal inwoners als van het aantal huishoudens. Pas na 2040 wordt krimp verwacht.

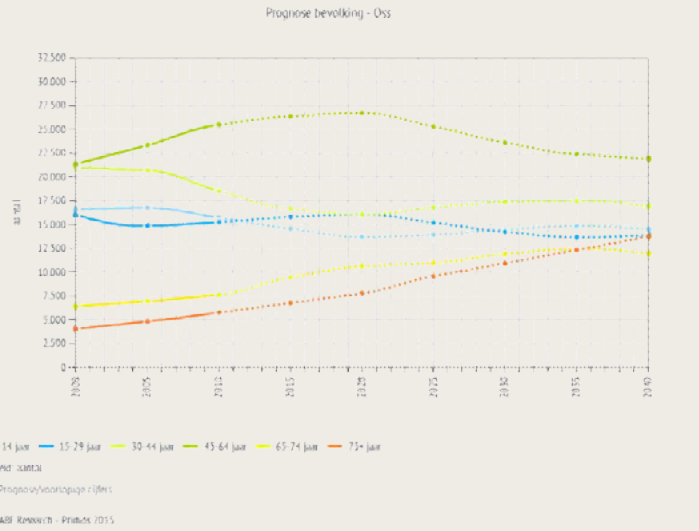
Wanneer we kijken naar de prognoses per leeftijdsgroep, dan valt op dat met name de oudere generaties zullen in omvang toenemen (met name voor 75+). De verwachting is, dat met name de jongere leeftijdscategorieën (tot 29 jaar) een geleidelijke en licht dalende trend zullen vertonen. De grootste krimp zit naar verwachting in de tussen-categorie (van 30 tot 64 jaar). Deze krimp zal vooral de komende 10 tot 15 jaar plaatsvinden, waarna het de meer geleidelijke trend van de categorieën tot 29 jaar zal volgen.

Het inkomensniveau van de inwoners van de gemeente Oss ligt onder het gemiddelde van zowel landelijk, als regionaal, als ten opzichte van vergelijkbare gemeenten. De prognose is, dat het inkomensniveau zich gelijk zal ontwikkelen aan het landelijke. Hierdoor ontstaat geen verbetering, maar ook geen verslechtering ten opzichte van andere referentiegebieden (landelijk, regionaal, gemeenten met gelijke omvang).

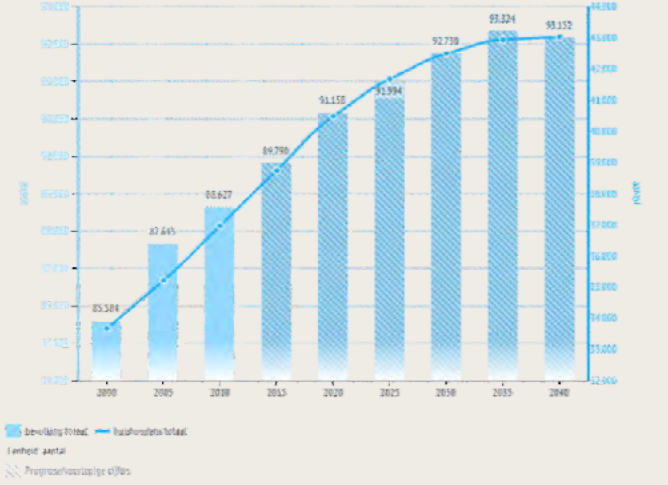
Wanneer we dit vertalen naar het Golfbad, kunnen we constateren, dat sterke koerswijzigingen op basis van demografische ontwikkelingen niet direct noodzakelijk zijn. Wel leidt de vergrijzing eerder tot meer marktpotentie voor de Banenzwemmer.

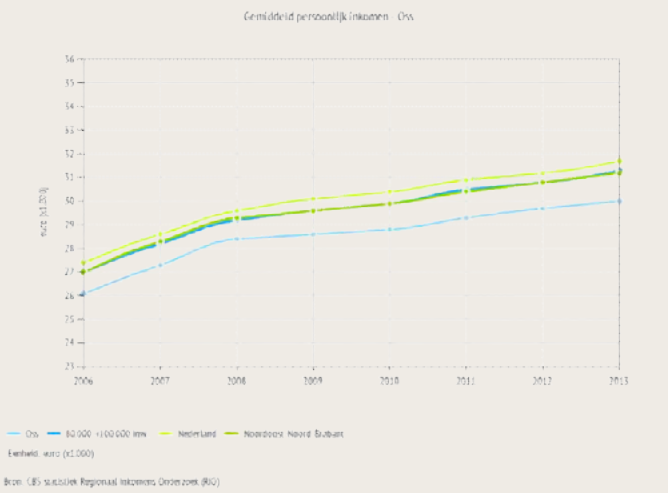
Bevolkingssamenstelling

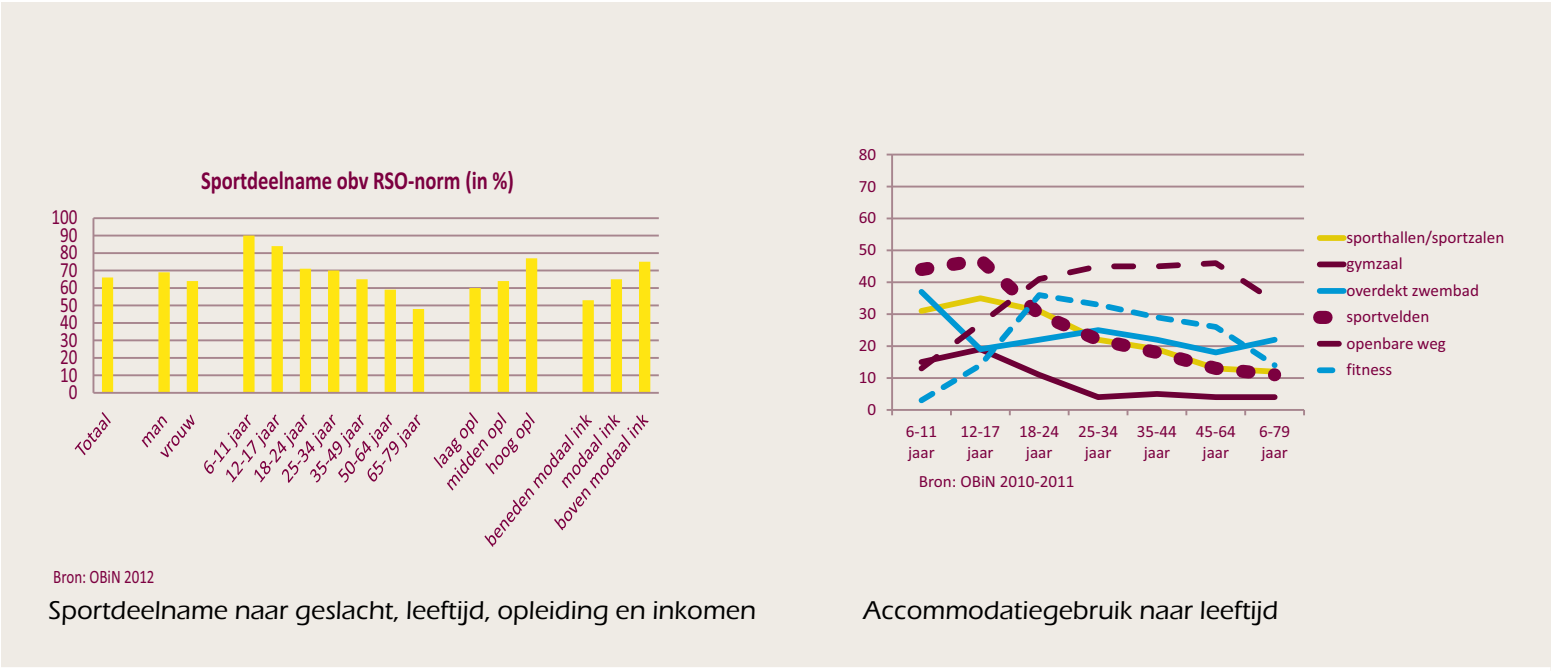
Bevolkingsontwikkeling per leeftijdscategorie

Bevolkingsontwikkeling

Inkomensontwikkeling

De jongere leeftijdscategorieën, waar de doelgroep Waterrecreant zich op richt, dalen wel, maar niet dusdanig dat hierdoor direct problemen zullen ontstaan. Deze leeftijdscategorieën zijn ook van belang voor het elementair zwemonderwijs. Deze eventuele dalende trend kan mogelijk ook het hoofd worden geboden door een sterkere, eigen positionering van het Golfbad in de markt.

Het relatief lagere inkomensniveau vormt wel een bedreiging voor het prijsniveau van het Golfbad. Uit recente onderzoeken van zowel OBIN als van het Muller-instituut komt een nadrukkelijk relatie tot uiting tussen inkomensniveau en respectievelijk sportparticipatie danwel zwemvaardigheid.

Bij met name gezinnen met een lager inkomensniveau vormt sport in het algemeen en zwemvaardigheidstraining in het bijzonder een substantiele aanslag op het gezinsbudget.

Bij met name allochtone gezinnen is duidelijk zichtbaar dat men niet of nauwelijks bekend is met de Nederlandse zwemtraditie.

Maatschappelijke waarde

De maatschappelijke waarde van het Golfbad (of het zwemmen in het algemeen) kan vanuit verschillende gezichtshoeken worden beschouwd.

- Gezondheid
Zwemmen is één van de sporten die een brede doelgroep kennen, zowel in gebruik (leefstijl) als in leeftijdsopbouw. Het kan op zowel jonge leeftijd als op oude leeftijd worden beoefend en kent een relatief lage blessuregevoeligheid.
- Zwemveiligheid / zwemvaardigheid
We leven in Nederland met water, dat is alom bekend. We hebben ook een echte watersport-

traditie. Het is daarom van belang dat de zwemvaardigheid is en wordt veilig gesteld. Dit niet in de laatste plaats voor de sociaal zwakkeren in onze samenleving.

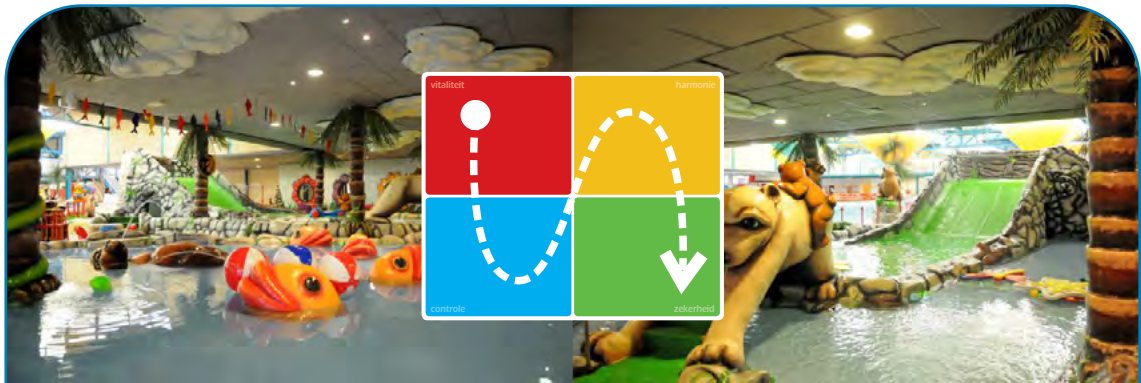
- Uitdaging tot sportparticipatie
Zoals eerder vermeld, bestaat er een relatie tussen inkomensniveau, culturele afkomst en sportparticipatie. We hebben inmiddels al geconcludeerd dat Oss een lager inkomensniveau dan gemiddeld kent. Dit kan betekenen, dat de sportparticipatie in de gemeente Oss lager ligt dan gemiddeld. Juist vanuit sociaal-maatschappelijk oogpunt is het belangrijk om deze doelgroep uit te dagen en te inspireren tot sport en beweging, door middel van waterrecreatieve functies (doelgroep Waterrecreant). Omdat Oss een zogeheten JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) gemeente is, is en blijft deze uitdaging van groot belang.

Zwemsportcluster in Oss van formaat!

Het Golfbad Oss biedt accommodatie aan verschillende verenigingen op het gebied zwemsport. Deze verenigingen vertegenwoordigen tezamen ruim 2000 leden. Dit aantal wordt aangevuld met de bijna 500 zwemmers (banenzwemmers en groepslessen), die zonder abonnement of lidmaatschap toch regelmatig (wekelijks) het Golfbad bezoeken.

Daarmee kunnen we toch wel stellen, dat het Golfbad een zwemsportcluster is van formaat binnen de gemeente Oss!!

De verenigingen zijn en voelen zich erg betrokken bij alle ontwikkelingen in het Golfbad. In overleg met deze verenigingen kwam ook duidelijk naar

Leisure Leefstijlen en Productlevenscyclus

Ieder product, ieder concept, kent een productlevenscyclus. Bestaande uit een introductiefase, groeifase, volwassenheidsfase en uiteindelijk na verzadiging een neergangsfase.

Binnen het Leisure Leefstijlen model bevindt zich de introductiefase met name in het rode kwadrant. De mensen uit het rode kwadrant zijn op zoek naar nieuwe dingen en staan daarmee open voor nieuwe concepten, die zich nog in de introductiefase bevinden.

Wanneer een concept uiteindelijk enigszins is ontwikkeld, ontstaat de groeifase. Op dat moment is het blauwe kwadrant ook geïnteresseerd, ook omdat het nieuwe concept een bepaalde status genereert.

Uiteindelijk bereikt een concept haar volwassenheid. Dit is het moment waarop ook het gele kwadrant en een deel van het groene kwadrant massaal gebruik maakt van de kern van het nieuwe concept. Rood haakt inmiddels al weer af.

Uiteindelijk bereikt het product een punt van verzadiging. Op dit moment maakt ook het groene kwadrant inmiddels gebruik van het concept. Na het punt van verzadiging kan het twee kanten op gaan: Of er ontstaat een nieuwe productlevenscyclus op basis van een nieuwe innovatie of er ontstaat een neergang.

Afhankelijk van de dagelijkse functionaliteit van het concept zal deze een onderdeel blijven in het dagelijks leven. Hoe dan ook verdwijnt de nadrukkelijke aandacht voor het concept.

Productlevenscyclus en het overdekte zwemparadijs

Medio jaren '70 van de vorige eeuw ontstond het concept van overdekte zwemparadijzen, als eerste in Nederland ontwikkeld door het huidige Center Parcs. Dit concept bood een subtropische beleving is ons eigen land.

Dit concept maakte met name in de jaren '80 en begin '90 een enorme groei mee. Iedere zichzelf respecterende gemeente wilde een zwemparadijs binnen haar grenzen. In de jaren '90 kwam het concept in de volwassenheidsfase.

Rond de millenniumwisseling werd het punt van verzadiging bereikt en werd de neergang ingezet.

Inmiddels gaan we terug naar de basis : Het bieden van een primaire zwembeleving en zwemsportbeleving. Samen met het vergroten van de zwemvaardigheid. Dit zijn blijvende behoeftes, van groot maatschappelijk belang.

Productlevenscyclus en het Berenbad

Op het moment, dat de neergang leek te zijn ingezet, ontstond een productvernieuwing : gethematiseerde bassins met veel spelmogelijkheden voor kleine kinderen.

Inmiddels is ook deze vorm van gethematiseerde waterbeleving op het punt verzadiging gekomen. De neergang is reeds ingezet.

Van blijvende waarde is de attractieve waarde van de bassins. Dit type bassins bieden/boden meer en uitgebreide spelmogelijkheden voor kleine kinderen dan voorheen gebruikelijk was.

voren, dat de verenigingen nu erg tevreden zijn met hetgeen geboden wordt. Wel zijn er vanuit de verschillende verenigingen visies gepresenteerd op hun eigen toekomst. Deze visies komen later aan de orde.

Maatschappelijke positie Golfbad in Oss

Het Golfbad is één van de voorzieningen binnen de gemeente Oss op het gebied van sport en cultuur. Net als veel andere van deze voorzieningen is deze voorziening niet te exploiteren zonder financiële steun van de gemeente. In 2014 is overzicht gemaakt, welke hiernaast wordt getoond, waarin de dekking van de verschillende sportfaciliteiten wordt getoond over begrotingsjaar 2013.

Opvallend is de hoge dekking van de kosten door eigen opbrengst (en daarmee de lage bijdrage van de gemeente) voor met name de sporthallen en het Golfbad. Verhoudingsgewijs draagt de gebruiker dus voor een veel groter deel bij aan de exploitatie.

Het Golfbad trekt jaarlijks bijna 400.000 bezoekers, waarvan ongeveer 200.000 recreatief. Geen enkel andere gesubsidieerde instelling binnen Oss trekt een vergelijkbaar aantal bezoekers.

Trends en ontwikkelingen

Voor de zwembadbranche in het algemeen, als voor het Golfbad in het bijzonder, zijn een aantal algemene en specifieke trends waarneembaar. Op de volgende pagina's hebben wij deze in hoofdlijnen weergegeven.

	Bijdrage gemeente in exploitatie (2013)	Dekking exploitatie door eigen inkomsten
Sporthallen en -zalen	€ 581,702	62,6 % (2013)
Sportterreinen	€ 1.866.942	11,0 % (2013)
Het Golfbad	€ 1.179.852 excl. kapitaallasten	66,3 % (2013)
Museum Jan Cunen	–	–
Lievekamp Theater	€ 1.044.166 (2014)	68 % (2014)
Groene Engel	niet exact bekend (totaal € 243.459)	niet exact te berekenen

Waarde op gemeen- tebalans (2012)	Aantal bezoekers / gebruikers
€ 6.901.720	niet bekend
niet bekend	niet bekend
€ 2.086.004	390.000 / jaar
€ 0,00	gem. ca 30.000 / jaar
€ 0,00	90.000 / jaar
€ 454.644	36.500 / jaar

Veranderingen in bevolkingssamenstelling en algemene wensen

Zoals reeds eerder aangegeven is er in Oss sprake van een vergrijzende bevolkingssamenstelling. Dit is overigens een landelijke trend waarin Oss geen uitzondering is. Daarnaast heeft er in de afgelopen decennia een verschuiving plaats gevonden in vrije tijdsbesteding (mede als gevolg van veranderende en gedeelde arbeidsparticipatie). Dit heeft een aantal gevolgen:

- Programmering;
Er zal meer rekening moeten worden gehouden met oudere zwemmers en meer ruimte worden geboden voor flexibel gebruik van het zwembad.
- Verenigingsleven;
Het plaatselijk verenigingsleven neemt een steeds minder prominente rol in binnen onze samenleving. Men is minder plaatsgebonden en meer leefstijl-gebonden. Dit heeft gevolgen voor de organisaties van de verenigingen. Desalniettemin verbindt het water en hebben de verenigingen in het Golfbad de beschikking over een groep enthousiaste en betrokken vrijwilligers.
- Maatschappelijke bezuiniging;
Als gevolg van demografische veranderingen, als ook van economische veranderingen, is er steeds minder geld vanuit de overheid beschikbaar voor maatschappelijke doelen. Er worden keuzes gemaakt op basis van maatschappelijk draagvlak en belang voor de gemeenschap. Dit geldt voor meer (maatschappelijke) functies, zoals andere sportcomplexen, maar ook wijk- en buurtcentra. Voor meer maatschappelijk

draagvlak is het daarom belangrijk om goed te kijken naar verbreding in doelgroepen, wijze van uitbating (clustering van functies) en de multifunctionaliteit van het gebouw.

Productlevenscyclus

Met name in de jaren ’70 tot en met de jaren ’90 van de vorige eeuw zijn veel overdekte zwembaden gebouwd. Het was een nieuwe manier van (dag)recreatie: Overdekt zwemmen in een subtropische beleving, terwijl het buiten -10 graden was.

Inmiddels is dit concept niet vernieuwend meer. En zijn geografische afstanden eenvoudiger te overbruggen dan ooit te voren. Dit heeft een aantal gevolgen:

- Wanneer het concept (van overdekt zwembad) als geheel niet vernieuwend meer is, zullen er verhoudingsgewijs steeds meer vernieuwingen noodzakelijk zijn. Dit om de productlevenscyclus van het concept te verlengen, terwijl de vernieuwingen zelf telkens een kortere levenscyclus kennen.
- Onderscheidende waarde
Er ligt meer nadruk op onderscheidende waarde, waarbij duurzaamheid en kwaliteit samengaan met een authentieke, eigen sfeer & beleving.
- Thematisering verliest terrein, men is bewuster bezig met lichaam & leven en meer met een duurzaam beheer van onze omgeving.

Kansen voor verlenging of vernieuwing van de productlevenscyclus liggen in het blijven verrassen van de recreant, met nieuwe beleving, die eenvoudig vervangbaar is. Hierin twee aspecten van belang:

1. Een zwemaccommodatie dient een eenvoudig en multifunctioneel karakter te hebben zodat een breed programma mogelijk is in een gebouw, dat relatief goedkoop is te exploiteren.
2. Niet het gebouw, maar het programma moet de trekker zijn van het zwembad. Daarom is het van belang om een gevarieerd programma aan te bieden, van recreatief (opblaasbare attracties) tot vernieuwende groepsles-concepten (floatfit).

Beheersregelgeving

Voor het (technisch) beheer zijn er in de afgelopen jaren diverse wijzigingen doorgevoerd. Daarnaast staan er voor de komende periode de nodige wijzigingen op stapel, zoals ook reeds eerder aangegeven in hoofdstuk 2.

Nieuwe materialen en technologieën

De vergaande digitalisering biedt een tal van mogelijkheden om enerzijds meer duurzaam en flexibel te werken en anderzijds meer beleving te bieden. Enkele voorbeelden:

- Verlichting.
Met name LED-verlichting wint enorm aan terrein. Hoewel bij toepassing in een zwemzaal nog de nodige technische problemen zijn te overwinnen, biedt het grote mogelijkheden voor het aanpassen van de sfeer in de ruimte, naar gelang de gewenste beleving.
- Digitale zwemcoach.
Hoeveel mensen gebruiken wel niet een digitale coach voor bijvoorbeeld het zelfstandig hardlopen. Inmiddels heeft het Sportbedrijf Lelystad een waterbestendige versie hiervan ontwikkeld (zie ZBB#48)

- Temperatuurscheiding
Er zijn technieken in de markt om binnen één bassin boven een beweegbare bodem een temperatuurverhoging te realiseren van maximaal 4 graden.

Nieuwe schoolzwemprogramma's

In de afgelopen jaren zijn op diverse plaatsen reeds nieuwe concepten ontstaan als alternatief voor het schoolzwemmen, zoals Fit2School of Swim2Play.

De nadruk van deze concepten ligt met name in de volgende aspecten:

- Van vast omlijnd leskader naar oa. het vertrouwd raken met water.
- Meer gericht op prikkelen en avontuur, op basis van verschillende thema's
- Meer gericht op bewustwording van het belang van sport en vitaliteit
- Integrale aanpak, waarbij zwemles wordt samengevoegd met gymlessen : ,natte gymlessen'.
- Breed draagvlak, door actieve deelname van vrijwilligers van (zwem)sportverenigingen, wat leidt tot enerzijds kosten besparing en anderzijds de mogelijkheid geeft aan de verenigingen om zich te profileren en leden te werven.

Kortom, deze nieuwe wijze van zwemles zorgen voor een grote maatschappelijke impact, zowel direct in het plezier en participatie van de kinderen als in het vervolg in het borgen van sport en beweging in het leven van de kinderen.

Verbreding maatschappelijke basis

Het Golfbad biedt reeds accommodatie aan een aantal sportverenigingen. Door deze maatschappelijk basis verder te verbreden richting aansluiten de functies ontstaat een mogelijkheid tot verbreding van de financiële basis.

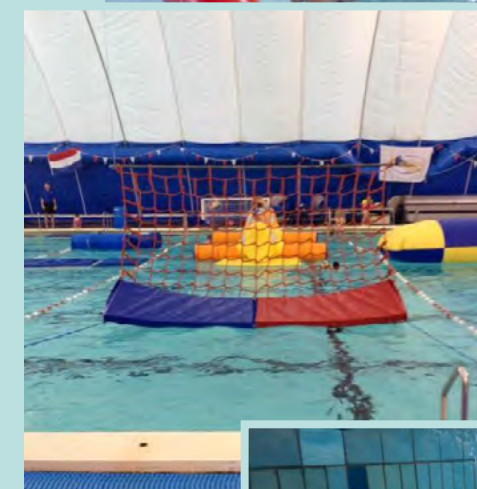
Hierbij te denken aan:

- Andere sportfuncties (zowel binnen als buiten), waarbij gebruik wordt gemaakt van één centrale accommodatie
- Buurt- en wijkcentra kampen over het algemeen met instandhouding van hun accommodatie. Het Golfbad zou kunnen faciliteren in ruimte voor dit soort centra.
- Het ontwikkelen van een programma voor buitenschoolse opvang (BSO) gecombineerd met (zwem)sport. Hierdoor ontstaan mogelijkheden voor optimalisatie van het dagprogramma, verbetering van sportparticipatie en voor maatschappelijk draagvlak (immers het verlicht de druk op de agenda's van de ouders).

Het Golfbad als ontmoetingsplek voor een wijk!

Horeca en recreatieve arrangementen

Horeca en all-in-arrangementen worden steeds belangrijker, met name voor de doelgroepen aan de rechterzijde van het Leisure Leefstijlen model. Hierbij wordt een soort van sportieve prestatie, gekoppeld aan horeca. Voorbeelden hiervan zijn Skiworld en het nieuw te ontwikkelen Seafari. Deze trends hebben slechts een relatief korte levenscyclus. Unicité is van groot belang, vooral wanneer er een aanzienlijke investering mee gemoeid gaat.

Sauna en Wellness

De trend van sauna en wellness is al niet nieuw meer. Dat betekent, dat deze inmiddels ook is doorgedrongen naar het groene en gele kwadrant van Leisure Leefstijlen. Keerzijde hiervan is dat deze doelgroepen weinig waarde hechten aan de authentieke waarde van de verschillende badrituelen en daar dus ook geen extra budget voor beschikbaar hebben.

De Kuurbadbezoeker is kieskeuriger en eist wel een authentieke beleving. Maar deze doelgroep is minder groot en wordt al kleiner.

Kortom, sauna en wellness is inmiddels een basisbehoefte geworden, maar men dient waakzaam te blijven op het investeringsbudget versus de doelgroep.

Verbreding met specifieke doelgroepen

Om een extra onderscheidende waarde te bieden kan het verstandig te zijn om te verbreden of te specialiseren in specifieke doelgroepen of marktsegmenten.

Verbreding is mogelijk in de volgende richtingen :

- Instructieonderwijs
Er zijn in het land diverse opleidingen gesitueerd tot zweminstructeur. Daarnaast worden vervoltrainingen (veelal in-company) verzorgd. Het wedstrijdbad zou kunnen worden ingezet als landelijk of regionaal trainings- en opleidingslocatie
- Zorg en revalidatiearrangementen
Water is bij uitstek een middel in de zorg voor revalidatie of zintuiglijke stimulering (snoezelen).

Conclusie

Op basis van voorliggend onderzoek naar doelgroep, markt en maatschappij kunnen we de volgende conclusies trekken :

- Het huidige Golfbad is sterk in het middenkader gepositioneerd. Ten opzichte van haar concurrenten biedt het over een breed programma een goed niveau aan faciliteiten. Bovengemiddeld is de aandacht voor de jonge kinderen en daarbij horende gemoedelijke sfeer.
- Demografisch zien we in Oss, net als landelijk, de trends als Ontgroening en Vergrijzing. Daarnaast valt het relatief lagere inkomensniveau op, zowel ten opzichte van het landelijk gemiddelde als ten opzichte van vergelijkbare steden.
- Het maatschappelijk belang van het Golfbad is evident ten aanzien van aspecten als gezondheid, zwemveiligheid en sportparticipatie.
- Onderzoek heeft uitgewezen, dat er een relatie ligt tussen inkomensniveau en sportparticipatie. Het recreatief bad in het algemeen (en het peuterbad in het bijzonder) vervult hierin een drempelverlagende rol om zowel volwassenen als kinderen in beweging te houden en in contact te brengen met water (zwemveiligheid).
- Het Golfbad is een (zwem)sportcluster van formaat, dat accommodatie biedt aan sportverenigingen met in totaal ruim 2000 leden en daarnaast nog ca 500 sporters, die regelmatig zwemmen of deelnemen aan de sportprogramma's van Het Golfbad.

- Er zijn een aantal trends en ontwikkelingen zichtbaar op het gebied van demografie, programma, financiën en belevingswaarde, waarop het Golfbad onvoldoende antwoord kan geven. Met name het oudere deel van het Golfbad is op deze aspecten aan het einde van haar productlevenscyclus.
- Kansen voor accommodaties als het Golfbad liggen met name in nieuwe technologische ontwikkelingen, waardoor een dergelijke accommodatie meer flexibel wordt in gebruik en uitstraling.
- Daarnaast liggen er kansen in het creëren van nieuwe programmaconcepten die zowel voor meer sociaal-maatschappelijk draagvlak als voor financieel draagvlak zorgen. Zoals bijvoorbeeld een andere schoolzwemprogramma of meer maatschappelijke functies (sportzalen, verenigingszalen, BSO).

Resumerend kan worden gesteld, dat herbezinning op doelgroep en maatschappelijke waarde leidt tot een verschuiving van aandacht. Het profiel van, met name, het golfslagbad past niet meer in toekomstgerichte exploitatie.

Verbreding in maatschappelijke functies, passend bij de samenleving van Oss, biedt kansen voor meer financieel en maatschappelijk draagvlak voor het Golfbad.

Het Golfbad Oss als multifunctioneel centrum met zowel wijkgerichte maatschappelijke functies als regiogerichte zwemsportfuncties.

STERKTE

- Informeel karakter
- Onderhoudsniveau zwemtechniek en perrons
- Bereikbaarheid van de locatie
- Omvang en mogelijkheden
- Attractiewaarde peuterbaden, golfslagbad en glijbanen
- Aandacht voor zwembeleving van kleine kinderen
- Relatief goede bezetting
- Sociaal-maatschappelijk draagvlak (oa. door actieve verenigingen)
- Exploitatiewijze : commercieel programma draagt bij aan exploitatie van het maatschappelijk programma
- Gescheiden verhuurbaarheid
- Efficiënte bedrijfsvoering (Benchmark 2014)

ZWAKTE

- Introvert karakter (zowel als gebouw als stedenbouwkundig)
- Onduidelijkheid rondom toegang in verband met gespreide entree's
- Beperkte interactie van horeca met entreegebied, zwemzaal en buitengebied
- Horeca sluit te weinig aan bij de belevingswerelden van de verschillende doelgroepen
- Hoge druk op parkeerplaatsen
- Gedateerde bouwkundige gebouwschil en installaties
- Hoge energiekosten
- Beperkte mogelijkheden voor verduurzaming
- Gebouw is functioneel en technisch aan einde levenscyclus

KANSEN	BEDREIGINGEN
- Unieke positie als ‚middenbad’ verder uitbouwen - Demografische ontwikkelingen (vergrijzing) biedt nieuwe kansen voor (specifiek) aanbod - Maatschappelijke ontwikkelingen bieden voor verenigingen in het verlagen van exploitatiekosten door mogelijk toenemende participatie in de exploitatie - Nieuwe technieken maken een nieuwe beleving en een (flexibele) exploitatie van de zwemsport mogelijk - Versterken multifunctioneel gebruik van het gebouw door synergie van gemeenschappelijke sportfaciliteiten - Versterking maatschappelijke positie als sportcluster en als ontmoetingsplek voor de wijk. - Vernieuwingen in schoolzwemprogramma - Versterking horeca en arrangementen - Verbreding aanbod met specifieke doelgroepen (instructieonderwijs / zorg)	- Prijsniveau in relatie tot concurrenten - Bestuursstructuur (commerciële partij in bestuur) kan leiden tot belangverstrengeling - Financiële afhankelijkheid van de gemeente beperkt een slagvaardige en toekomstgerichte exploitatie - Afnemende belangstelling voor overdekte zwembaden en verenigingsleven (einde productlevenscyclus) - Wijzigingen in regelgeving (whvbz) - Breed aanbod kan leiden tot een diffuse profilering - Te breed aanbod aan water kan leiden tot verslechtering van kosten-efficiency en energiebeheer - Het bestemmingsplan biedt geen ruimte voor groei

4. SWOT-ANALYSE

Wanneer we voorgaande hoofdstukken nader beschouwen, komen we tot de SWOT-analyse, die hiernaast is afgebeeld.

In hoofdlijnen komen hierin de volgende aspecten naar voren :

- Met name het gebouw (uitgezonderd wedstrijd­bad) is bouwtechnisch aan het einde van haar productlevenscyclus. Ingrijpende aanpas­sing­en zijn noodzakelijk voor een duurzame en toekomstgerichte exploitatie.
- De uitstraling van het gebouw is gedateerd en erg introvert.
- De (inrichting van de) horeca is gedateerd en het assortiment sluit niet aan bij de behoeften van de doelgroepen. Prijs-kwaliteitsniveau is slecht en het assortiment is voornamelijk ‚on­ge­zond’.
- Het Golfbad biedt een uniek programma als ‚middenbad’, dat zich kenmerkt door het brede aanbod, waarbij niet gestreefd wordt naar het hoogst ambitieniveau per onderdeel, maar naar een goede zwembeleving en een prettige atmosfeer. Hierdoor biedt het Golfbad voor een breed publiek (meerdere lagen van de bevol­king) een aantrekkelijke waterbeleving, met speciale aandacht voor het jonge kind.
- Niet alle onderdelen en/of doelgroepen van het Golfbad zijn kostendekkend. Met name de verenigingen kennen een sterk negatief resultaat, terwijl deze in tijd (zowel absoluut als per gebruiker) wel een zware belasting op het geheel leggen. Als gevolg hiervan kent het wedstrijd­bas­sin een negatieve exploitatie.
- Op dit moment beschikt het Golfbad over 4 bassins, met ieder hun eigen configuratie, die

als afzonderlijke ruimten van elkaar gebruikt kunnen worden. Dit maakt het Golfbad breed en flexibel, echter niet alle bassins kennen een optimaal gebruik, door een te beperkte func­tio­naliteit per bassin. Hierdoor is er over het algemeen slechts een bezetting van maximaal 3 bassins tegelijk, terwijl wel 4 bassins in exploi­ta­tie zijn.

- Het Golfbad ontvangt jaarlijks een aanzienlijk aantal bezoekers (bijna 400.000 per jaar) en is daarmee een recreatief-sport-cluster van formaat binnen Oss.

Kansen voor het Golfbad liggen, met name in het verder uitbouwen van haar functie als sociaal-maatschappelijk/sportcluster in:

- **Verbreding van de functies en daarmee haar maatschappelijk en financiële draagvlak,**
- **Verder vergroten van maatschappelijke waarde in het bieden van onderdak aan (meer) verenigingen, wijkcentra, BSO e.d.**

5. TOEKOMSTSCENARIO'S

Op basis van de bevindingen uit voorgaande hoofdstukken zijn voor de toekomst een aantal denkrichtingen mogelijk, variërend van renovatie van het huidige gebouw versus nieuwbouw of inkrimping van het huidige programma versus juist verbreding/vergroting van de maatschappelijk functies.

Aangezien de verschillende denkrichtingen een verschillend investeringsniveau kennen, is de relevantie van iedere denkrichting sterk afhankelijk van het ambitieniveau.

Op basis van de denkrichtingen zijn de volgende scenario's geformuleerd :

1. Grootschalig renovatie en upgrade van het huidige zwembad

Dit is het meest eenvoudige scenario, waarbij de levenscyclus wordt verlengt tegen een beperkte investering. Er wordt geïnvesteerd in een aantal bouwkundige en esthetische zaken zodat het gebouw weer een aantal jaren mee kan.
2. Renovatie en inkrimping op de huidige locatie

Doelstelling van dit scenario is om de efficiency en flexibiliteit van het gebouw te vergroten en de totale omvang te verkleinen. Hierbij wordt het huidige wedstrijdabad gehandhaafd en wordt het overige deel van de accommodatie geamoveerd of grootschalig gerenoveerd.
3. Nieuw overdekt zwembad op een ander locatie

Het bouwen van een nieuw overdekt zwembad geeft de mogelijkheden om een duurzame accommodatie voor de toekomst te realiseren en daarmee de beperkingen van het huidige Golfbad te verhelpen.

4. Nieuwe multifunctionele (zwem)sportaccommodatie op een nieuwe locatie

Uit voorgaande hoofdstukken blijkt dat uitbreiding van het Golfbad met meer maatschappelijke functies een mogelijke kans is voor verbreding en versterking van de maatschappelijke en financiële basis van het Golfbad. Aangezien de huidige geen fysieke mogelijkheden biedt hiervoor gaan we in dit scenario uit van nieuwbouw op een andere locatie.

Per scenario zullen we het programma verbeelden door middel van een vlekkenplan en een ondersteunende omschrijving. Daarnaast worden per variant de effecten in beeld gebracht voor investering, exploitatie, toekomstbestendigheid, duurzaamheid, functionaliteit en maatschappelijke waarde.

Voor nieuwbouw op een andere locatie zijn geen andere locaties onderzocht op geschiktheid, aangezien dit nu van ondergeschikt belang is. Voor nu gaat het met name om de primaire beoordeling wat de mogelijkheden van het Golfbad zijn op de huidige locatie en of een eventuele andere locatie uitkomst biedt in het duurzaam exploiteren van deze overdekte zwemvoorziening.

Wensen van verenigingen

In het proces van het opstellen van deze toekomstvisie zijn de verschillende partijen gevraagd om hun visie en wensen door te geven voor de toekomst.

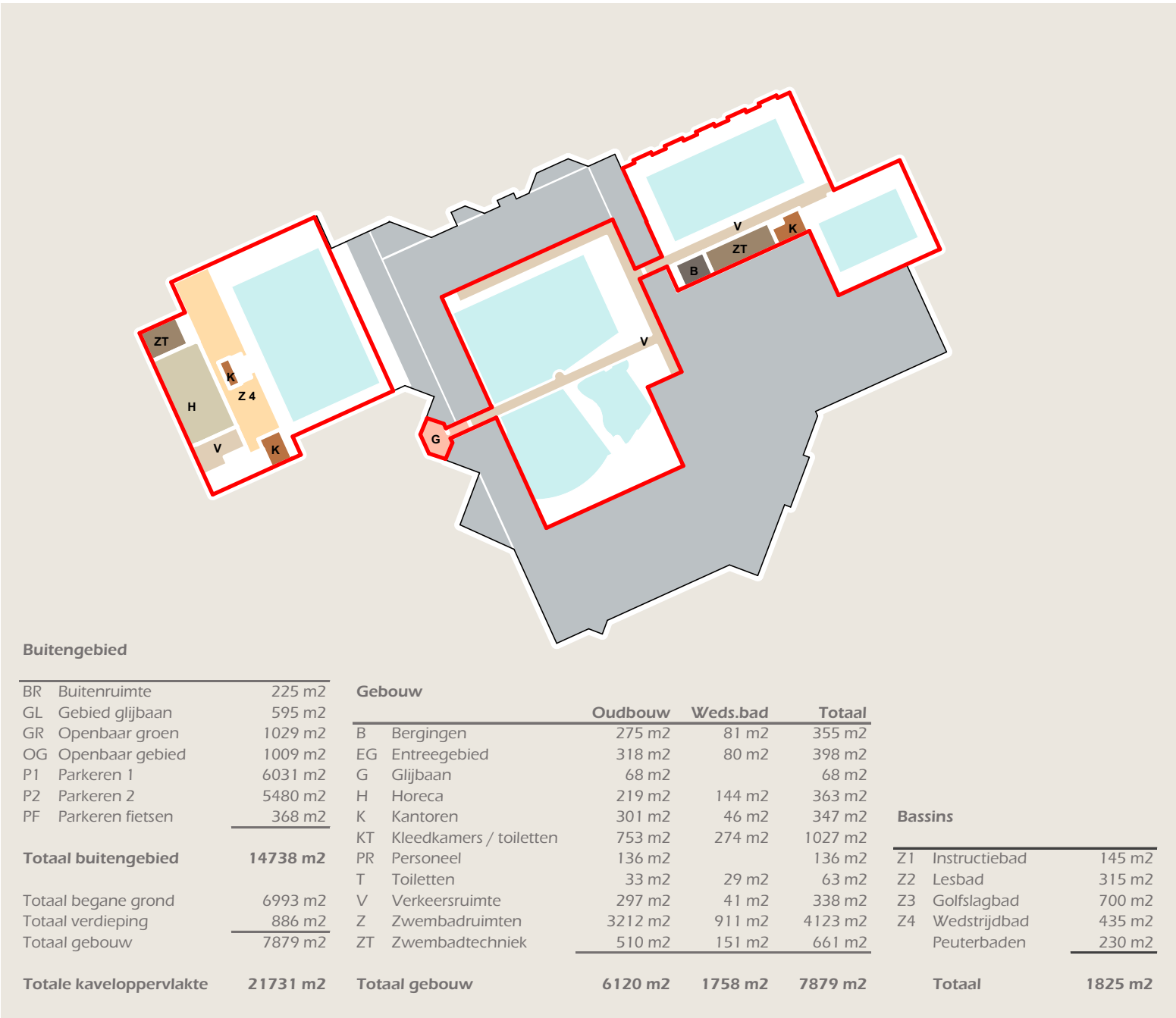
Tijdens een bijeenkomst van de vereniging van gebruikers hebben de verschillende sportverenigingen hun visie gegeven op hun eigen club en op het Golfbad als geheel.

Arethusa is in principe tevreden. Ze zijn van mening, dat het Golfbad zich primair dient te positioneren als ,tussenbad'. (tussen kleine en grote baden in). Wel zijn er aanvullende wensen, die op de volgende pagina zijn weergegeven.

- Groter en deelbaar bad (50m)
- Grotere waterdiepte (springen / synchroonzwemmen)
- Zwemvoorzieningen op hoger niveau (electronisch, camera, etc)
- Meer aandacht voor akoestiek

Duikvereniging De Waterman vraagt niet veel van het Golfbad en men is tevreden over de accommodatie en over de beschikbare duikdiepte (3,5m).

Ook OSV Oss heeft aangegeven op zich tevreden te zijn. Wel heeft men een aantal wensen:

- Wens voor dieper bassin (5 meter) met graag een duiktoren (10m)
- Parkeergelegenheid
- Droge materiaalopslag en ruime vulruimte perslucht.
- Eigen theorieruimte/ clubruimte

Reddingsbrigade Oss heeft men de volgende wensen voor de kortere en langere termijn :

- Ruimtelijke aanpassingen : Materialenhok groter, aanpassing aan (oude) tribune, extra praktijkruimte
- Voor de langere termijn: Overdekt centrum, met nat en droog, binnen en buiten vermaak, geëxploiteerd door verenigingen, gelegen in meer landschappelijke en recreatieve locatie

Inmiddels is met de verenigingen gesproken over een mogelijk grotere participatie in de exploitatie van het Golfbad in de toekomst. Door de verschillende verenigingen is daar positief op gereageerd. De zal ook de betrokkenheid vergroten en de exploitatiekosten mogelijk verlagen. Het Sport Expertise Centrum (SEC) is benaderd om het e.e.a. te coördineren en te begeleiden.

Opbouw vlekkenplan

In het vlekkenplan, die we per variant vervaardigen, zullen we onderscheid maken in de volgende ruimtelijke vlekken :

B. Bergingen; Dit omvat alle bergruimtes.

EG.Entreegebied; Dit omvat alle ruimten, die in principe openbaar toegankelijk zijn, zoals het voorportaal of de ontvangstruimten

G. Glijbaan; Dit omvat het gebied van de glijbanen, inclusief glijbaantoren.

H. Horeca; Dit omvat vooral de droge horecaruimten, inclusief keuken.

K Kantoren; Hiermee worden alle kantoorruimten bedoeld, als ook vergaderruimten of jurykamers.

KT Kleedkamers / toiletten; Hierbij worden alle kleedkamers bedoeld als ook de toiletten (en douches) van de zwemzaal.

T. Toiletten; Dit betreffen de overige (droge) toiletruimten in het gebouw.

V. Verkeersruimte; Dit betreffen wandelruimtes, al dan niet openbaar toegankelijk.

VHVerhuurbare ruimte; Verhuurbare ruimten, voor maatschappelijke, danwel commerciële functies (zoals o.a. BSO).

Z Zwembadruimten; Dit betreffen de zwemruimten inclusief tribunes

ZT Zwembadtechniek; Betreffen ruimten, waarin technische installaties zijn ondergebracht.

Scenario 1 : Grootschalige renovatie en upgrade van het huidige zwembad

Het eerste scenario is ruimtelijk / stedenbouwkundig en financieel het minst ingrijpend. In dit scenario gaan we uit van een grondige renovatie van het gebouw, waarbij eveneens een aantal aspecten rondom uitstraling en identiteit worden meegenomen.

In grote lijnen omvat dit scenario de volgende elementen:

- Renovatie buitenschil van gebouw en glijbaan-toren

Het aanbrengen van een nieuwe het gebouw-schil (dak en wand) op met name de oudbouw.

- Renovatie installaties

Voor een duurzame exploitatie voor de langere termijn zijn investeringen noodzakelijk in aspecten als de ozon-installatie, wkk, de ophangingen van de leidingen in de kruipruimte en een nieuwe luchtbehandelingsinstallatie (met name kanalen en ventielen).

- Interieur en akoestiek van de zwembazen

Ter versterking van de belevingswaarde van de zwemzaal m.b.t. esthetische levensduur is het verstandig in deze variant uit te gaan van renovatie van het interieur (vloer, wand & plafond)

- Herinrichting kleedruimten
De inrichting en het aantal kleedruimten dateert nog uit de jaren '80 van de vorige eeuw. Wij stellen voor het gebied van de kleedruimtes in de oudbouw opnieuw in te richten.
 - Herinrichting entreegebied en horeca
Wij stellen voor om de ruimte ter plaatse van de entree te verhogen en de kleine ruimten (incl. receptie/kassa) te verwijderen, zodat een ruimtelijk entreegebied ontstaat met een open relatie met buitengebied, horeca en zwemzaal.
 - Esthetische upgrade buitenzijde & entree
Met name ter plaatse van de entree stellen we een upgrade voor, waarbij de entree wordt geaccentueerd en verhoogd, door middel van een luifel. Daarnaast worden de hoge delen van een prominente / karakteristieke kleur voorzien, zodat het gebouw van afstand meer de aandacht vraagt.
 - Herinrichting voorgebied
Wij stellen voor om het voorgebied opnieuw in te richten, zodat de belevingswaarde van het gebouw belangrijker wordt in de entree tot het gebied. Daarnaast stellen wij voor om aan verschillende zijden het groen weg te laten, zodat het gebouw ook hier prominenter wordt en ruimte geeft voor een reclameuiting.
- Verwachte effecten voor de langere termijn**
1. Investing : Laag
In principe vraagt dit scenario de laagste investering.
 2. Exploitatie : Gelijkblijvend
Voor de korte termijn wordt een kleine daling van de exploitatielasten verwacht, voor de lange termijn zal het exploitatieverschil minimaal zijn.
 3. Toekomstbestendigheid : Laag
Deze verbouw zal voornamelijk gericht zijn op het verlengen van de levensduur voor de korte termijn. Voor de lange termijn zal dit echter niet afdoende zijn.
 4. Duurzaamheid : Laag
Het huidige gebouw, de constructie en de installaties bieden te weinig ruimte voor verbetering op het gebied van duurzaamheid.
 5. Functionaliteit : Matig.
Dit scenario vergroot de flexibiliteit en functionaliteit niet.
 6. Maatschappelijk draagvlak : Gelijkblijvend
Aangezien het gebouw ruimtelijk nauwelijks wijzigt, is er nauwelijks ruimte voor het versterken van het maatschappelijk draagvlak.
 7. Instandhoudingstermijn na renovatie : ca 5 tot 10 jaar.
- Algemene opmerkingen**
- Verbouwing verstoort het dagelijks gebruik in bouwperiode
 - Ondanks upgrade blijft het gebouw een verouderde uitstraling houden, waardoor verbetering van belevingswaarde en exploitatie naar verwachting niet erg groot zal zijn.

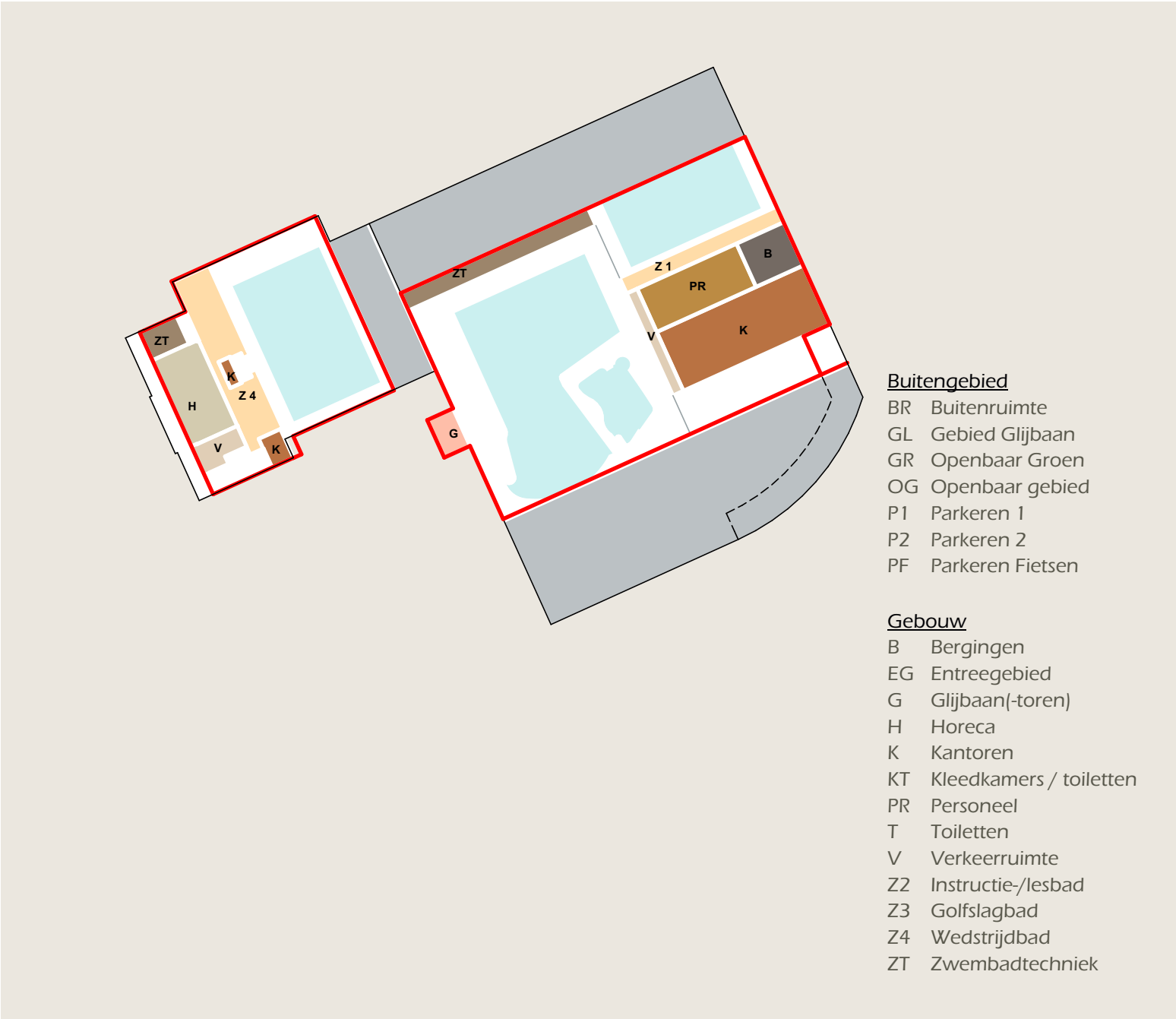
Scenario 2 : Renovatie en inkrimping op de huidige locatie

Om de instandhoudingstermijn van het Golfbad duurzaam te verlengen, is een meer ingrijpende aanpak noodzakelijk.

In dit scenario gaan we uit van het opnieuw opbouwen van de gebouwschil, vanaf maaiveldniveau (inclusief eventuele aanpassingen in fundatie). In grote lijnen omvat dit scenario de volgende elementen:

- Herconfiguratie en renovatie bassins
In dit scenario gaan we uit van een ingrijpende renovatie van het golfslagbad en het verplaatsen van 2 van de 3 peuterbassins. Hierdoor ontstaat er meer ruimte voor een flexibel gebruik en een betere beleving. Daarnaast wordt in deze zone ook ruimte voorzien voor wellness-elementen.
- Nieuwbouw multifunctioneel bassin
Het huidige lesbad en instructiebad worden vervangen door een nieuw multifunctioneel bassin, met een beweegbare bodem in het gehele bassin. Maximale waterdiepte van 3,5 meter en een duikplank komen hier weer terug.
- Herordening horeca, entreegebied en kantoren.
Door entreegebied en horeca meer te vermengen ontstaat enerzijds een entreegebied met meer activiteit en ruimtelijkheid. Daarnaast worden de personeelsruimte en kantoren naar de eerste verdieping (boven de kleedruimten) gebracht, waardoor het gebouwoppervlak efficiënter wordt gebruikt.

- Vereenvoudigde gebouwvorm
Door een nieuwe vereenvoudigde gebouw-vorm toe te passen, wordt het overvloed aan details verminderd en is de kans op bouwfysi-sche problemen beduidend minder groot dan in de huidige situatie.
Daarnaast geeft dit de mogelijkheid voor een nieuwe attractieve uitstraling van het geheel.
 - Energiezuinige installaties
De installaties zijn nog deels in redelijke staat. Daar waar mogelijk worden deze hergebruikt. Daarnaast biedt dit scenario de mogelijkheid om de huidige installaties fors uit te breiden met energiezuinige installaties.
 - Herinrichting buitengebied
Als gevolg van het kleinere grondvlak voor het gebouw, is er meer ruimte voor de inrichting van het voorgebied. Hierdoor ontstaat er ruimte voor een doorgaande (één-richtings-)verbin-ding rond het gebouw, waarmee alle parkeer-plaatsen vanaf één toegang zijn te bereiken.
3. Toekomstbestendigheid : Gemiddeld
Deze verbouw leidt tot een aanzienlijke verlenging van de levensduur. Maar dit scenario zal voor de lange termijn niet afdoende zijn.
 4. Duurzaamheid : Middel
Door het vernieuwen van de constructie ontstaat er enige ruimte voor verbetering op het gebied van duurzaamheid.
 5. Functionaliteit : Redelijk
Dit scenario vergroot de flexibiliteit en functio-naliteit, met name op het gebied van zwem-functies. Indelingsmogelijkheden niet vergelijk-baar met nieuwbouwsituatie.
 6. Maatschappelijk draagvlak : Gelijkblijvend
Aangezien het gebouw ruimtelijk nauwelijks wijzigt, is er nagenoeg geen ruimte voor het versterken van het maatschappelijk draagvlak.
 7. Instandhoudingstermijn na renovatie :
ca 20 tot 30 jaar.

Algemene opmerkingen

- Verbouwing verstoort het dagelijks gebruik in bouwperiode, het gebouw zal zelfs deels uit exploitatie zijn gedurende een aanzienlijke periode (> 1 jaar)
- Verbetering van belevingswaarde en exploita-tie.

Verwachte effecten voor de langere termijn

1. Investering : Middel
In principe vraagt dit scenario een hogere investering aangezien ook delen van het gebouw volledig worden vernieuwd.
2. Exploitatie : Lagere exploitatielasten
Voor de korte en middellange termijn kan een daling van de exploitatielasten worden ver-wacht aangezien een groot deel van het gebouw wordt vernieuwd. Desalniettemin wordt ook een deel van het bestaande gebouw hergebruikt.

Scenario 3 : Nieuw overdekt zwembad op een andere locatie

Voor een toekomstgerichte exploitatie gaat dit scenario uit van de realisatie van een nieuwe accommodatie op een alternatieve locatie..

Hierbij gaan we in grote lijnen uit van behoud van het huidige programma, gerealiseerd naar de huidige stand der techniek. In hoofdlijnen bestaat dit scenario uit de volgende elementen :

- Flexibele bassins

We gaan uit van 3 hoofdbassins, met ieder hun eigen primaire doelgroep, bijbehorende eigenschappen (afmetingen, temperatuur, beleving) en een maximale flexibiliteit (beweegbare bodem e..d).

- Kleedkamers centraal

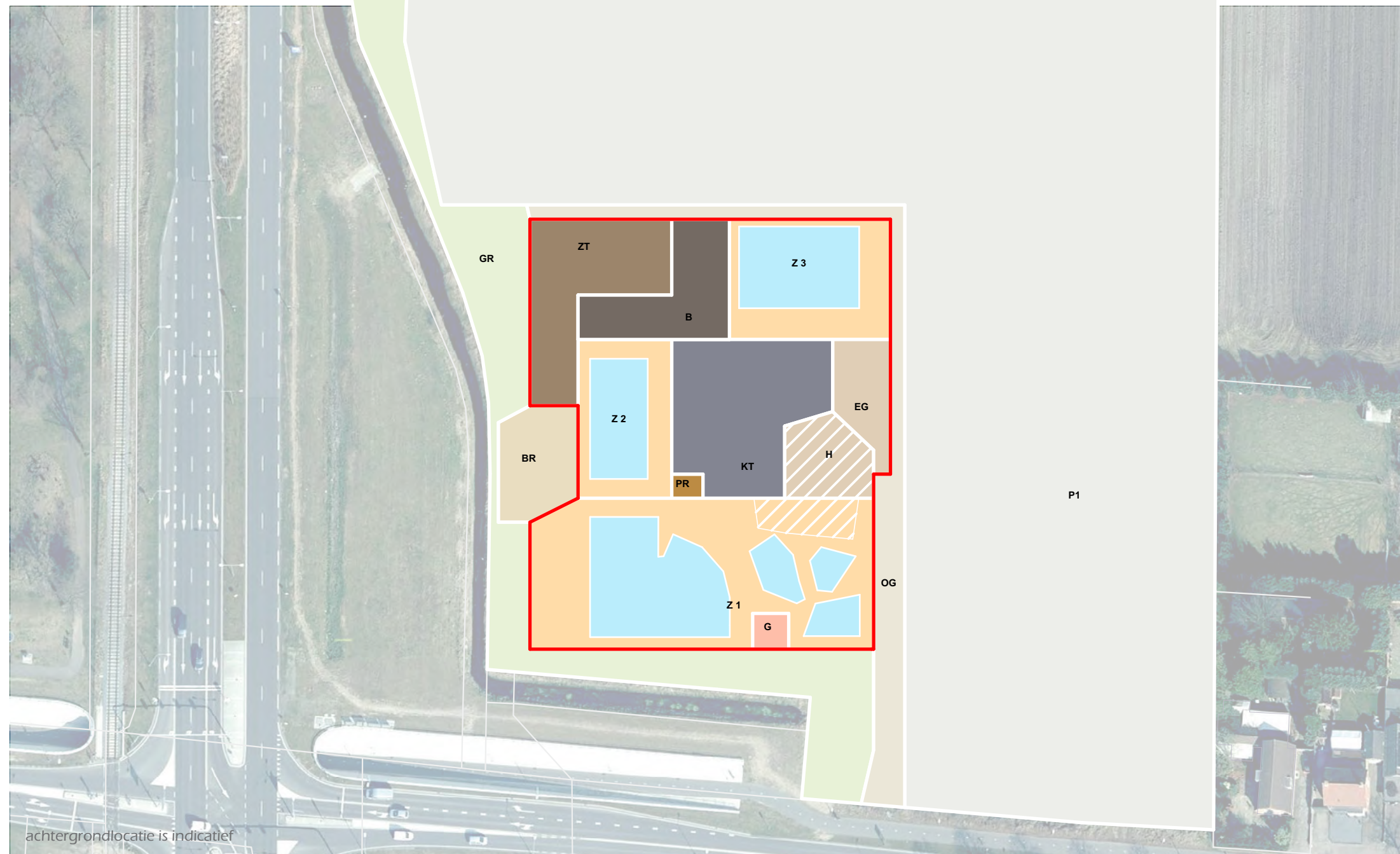
Centraal in het gebouw zijn de kleedruimtes aangebracht zodat deze een grote mate van flexibele inzetbaarheid kennen.

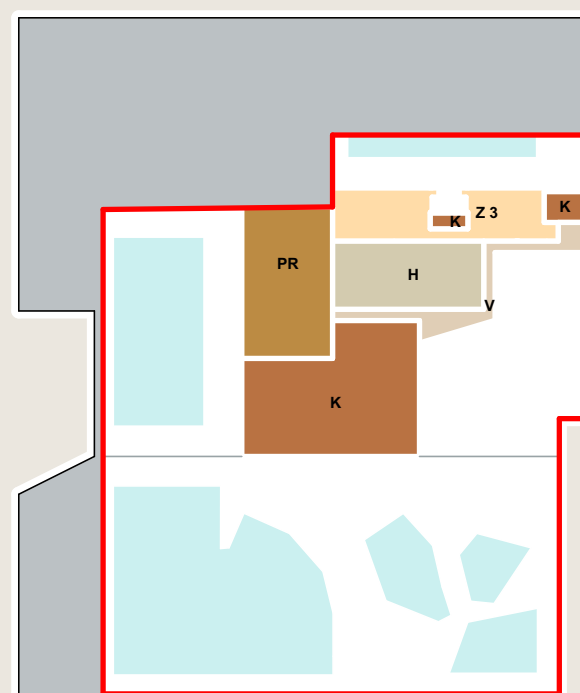
- Entreegebied en horeca

Het entreegebied en horeca kent een grote mate van verwevenheid, waarbij met name duidelijk zicht te realiseren is richting recreatief zwemmen (peuterbad) en het wedstrijdbassin.

- Functionele gebouwvorm

Door de vorm van het gebouw zo functioneel mogelijk te houden, worden mogelijke bouw fysieke problemen zoveel mogelijk beperkt.

Buitengebied

BR Buitenruimte
GR Openbaar Groen
OG Openbaar gebied
P1 Parkeren

Gebouw

B Bergingen
EG Entreegebied
G Glijbaan(-toren)
H Horeca
K Kantoren
KT Kleedkamers / toiletten
PR Personeel
T Toiletten
V Verkeerruimte
Z1 Recreatief bad
Z2 Instructie-/lesbad
Z3 Wedstrijdbad
ZT Zwembadtechniek

- Duurzame installaties

Een nieuw gebouw leent zich bij uitstek voor het toepassen van de meest efficiënte, duurzame gebouwinstallaties.

- Huidige locatie verkopen

De huidige locatie dient bouwrijp te worden gemaakt, waarna het wordt verkocht of herontwikkeld. In potentie is er vooral ruimte voor bedrijfs-, zorg- of onderwijsfuncties. Dit i.v.m. de nabijheid van het spoor. Ook kan een hoogwaardige woonfunctie worden gerealiseerd vanwege de locatie dichtbij het stadscentrum met haar belangrijke voorzieningen..

Verwachte effecten voor de langere termijn

1. Investing : Hoog

Dit scenario vraagt in principe een aanzienlijke investering aangezien dit een volledige nieuwbouw betreft.

2. Exploitatielasten : Lage exploitatielasten

Afgezien van de hogere balanswaarde en de daarbij behorende kapitaalslasten, zijn bij dit scenario lage exploitatielasten te verwachten, aangezien het gebouw volledig naar huidige stand der techniek wordt vervaardigd.

3. Toekomstbestendigheid : Goed

In dit scenario kan het gebouw weer 40 jaar mee.

4. Duurzaamheid : Hoog

Nieuwe materialen en nieuwe technieken geven de mogelijkheid aan dit scenario om de hoogst mogelijke duurzaamheid te behalen.

5. Functionaliteit : Redelijk / hoog

De afzonderlijke bassins bieden de mogelijkheid om deze uitermate flexibel in te richten. Wel blijft de omvang van de individuele bassins een beperking voor de flexibiliteit

6. Maatschappelijk draagvlak : Gelijkblijvend

Aangezien ook in dit scenario nauwelijks toename is aan maatschappelijke functies, wordt ook hier het maatschappelijk draagvlak niet vergroot.

7. Instandhouding na realisatie :

ca 40 jaar

Algemene opmerking

- Bouwperiode werkt niet verstorend op de huidige exploitatie

Scenario 4 : Nieuw multifunctioneel (zwem)sportcluster

Zoals reeds eerder aangegeven in deze toekomstvisie is het doel om juist het maatschappelijk draagvlak te vergroten. Dit scenario gaat daarom uit van het toevoegen van meer functies aan het gebouw.

Zo ontstaat er een cluster van functies met een steviger en meer prominente positie in de Osse samenleving.

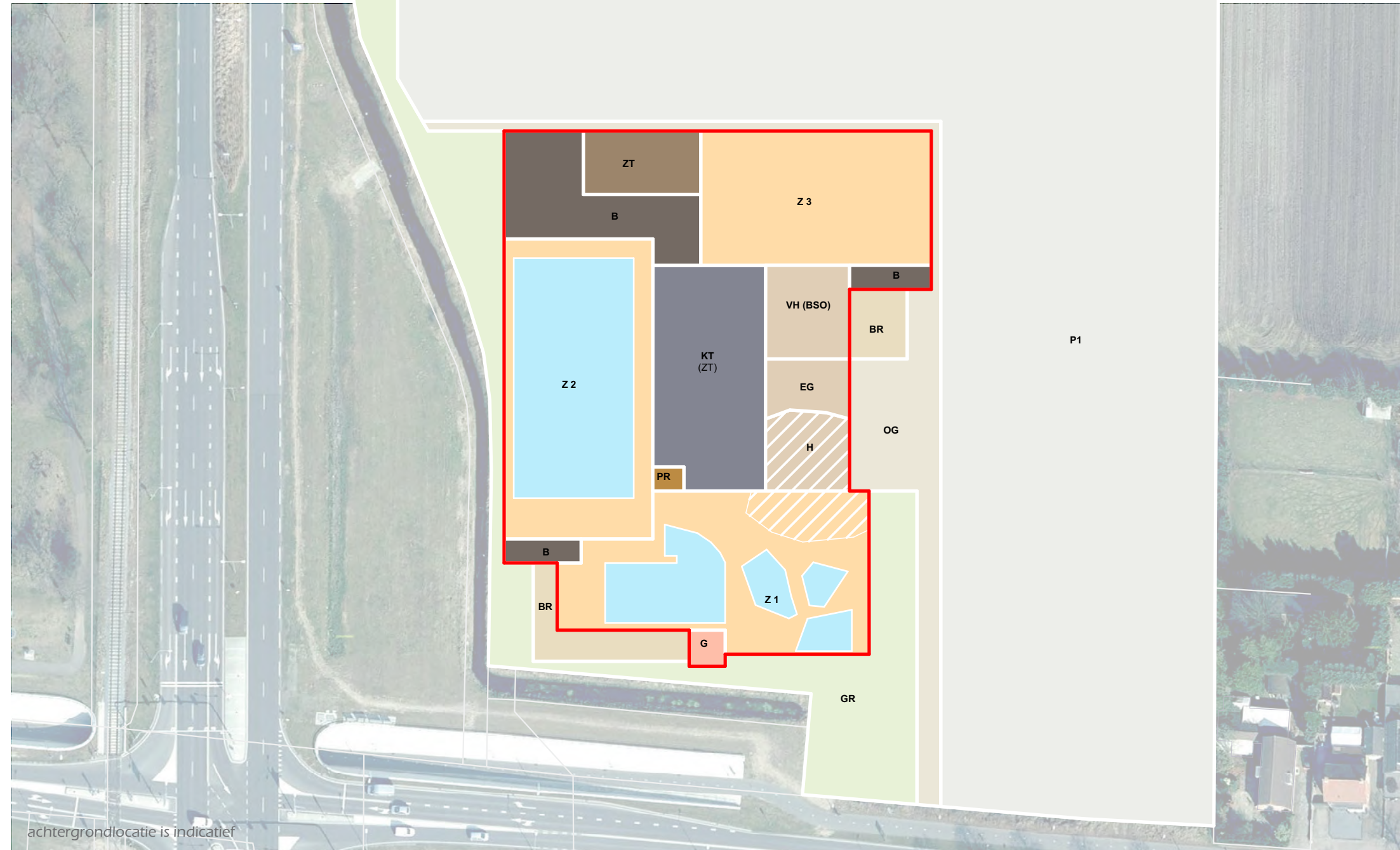
Evenals scenario 3 gaat dit scenario uit van nieuwbouw op een andere locatie. In grote lijnen komen dezelfde elementen terug, met daarop de volgende wijzigingen of aanvullingen :

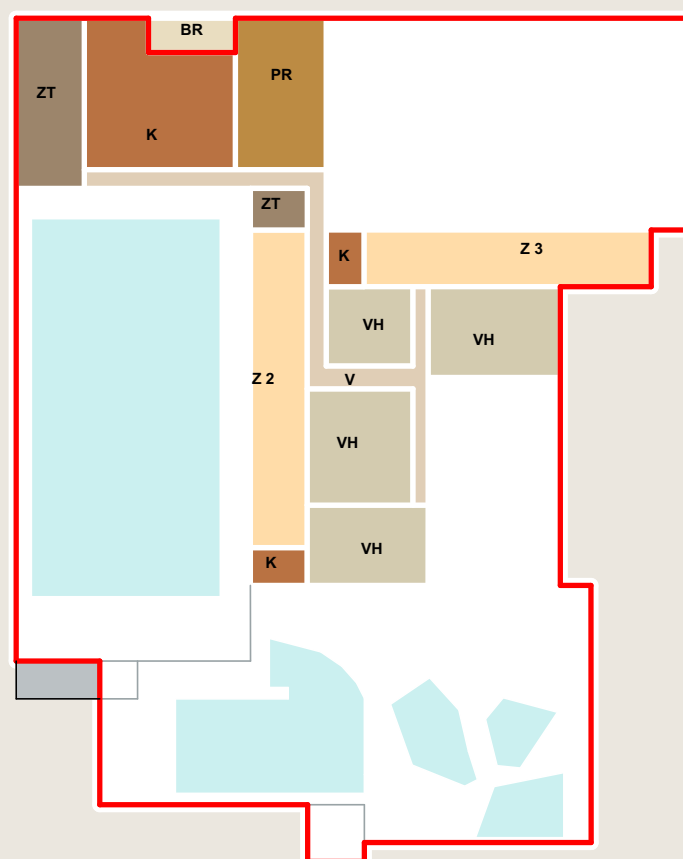
- Multifunctioneel 50x25m bad

In dit scenario gaan we uit van een multifunctioneel wedstrijdbad, te scheiden in 2 afzonderlijke baden door middel van een beweegbare en uitneembare afscheiding. Het bassin heeft een variabele diepte (per deel afzonderlijk te bedienen) variërend van 5 meter naar 0. Voor één van beide delen is boven de beweegbare bodem temperatuurverhoging gepland.

- Uitbreiding met sportzaal (Z3)

In dit scenario gaan we uit van een toevoeging van een sportzaal (28x48m), eventueel verder uit te breiden, waarmee ook ruimte kan worden geboden aan andere overdekte sporten of zelfs niet sport gerelateerde activiteiten.

Buitengebied

BR Buitenruimte
GR Openbaar Groen
OG Openbaar gebied
P Parkeren

Gebouw

B Bergingen
EG Entreegebied
G Glijbaan(-toren)
H Horeca
K Kantoren
KT Kleedkamers / toiletten
PR Personeel
T Toiletten
V Verkeerruimte
VH Verhuurbare ruimte
Z1 Recreatief bad
Z2 Multifunctioneel bad
Z3 Sporthal
ZT Zwembadtechniek

- Uitbreiding verhuurbare ruimten

In dit scenario wordt ruimte geboden aan verhuurbare ruimten, die eventueel zijn te gebruiken als verenigingsruimten voor de ondergebrachte verenigingen. Daarnaast kunnen deze ruimten ook worden gebruikt door verenigingen die niet aan de sportfuncties zijn verbonden, zodat het gebouw ook de functie van buurthuis/clubhuis kan vervullen.

- Uitbreiding met (zwem)sport-BSO

Om kinderen in beweging te houden, kan zelfs worden gekozen voor uitbreiding van het gebouw met (zwem)sport-BSO, waar kinderen gedurende de BSO-tijd zwemlessen en/of andere sporten krijgen aangeboden.

Verwachte effecten voor de langere termijn

1. Investing : Hoog

Dit scenario vraagt een aanzienlijke investering, echter gezien de flexibiliteit van het gebouw en de breedte van het programma, biedt het wellicht het meeste waar voor zijn geld.

2. Exploitatie : Laag

Naast het feit, dat het gebouw aanzienlijk lagere exploitatielasten zal kennen, dan de huidige situatie, zal er in dit scenario ook een bredere basis mogelijk zijn voor de exploitatie voor meer (maatschappelijke) doelgroepen.

3. Toekomstbestendigheid : Hoog

Ook in dit scenario zal het gebouw technisch een hoge toekomstbestendigheid kennen. Daarnaast biedt dit scenario ook een grotere toekomstbestendigheid vanwege de flexibiliteit die het gebouw en de bassins bieden.

4. Duurzaamheid : Hoog

Een nieuw gebouw biedt de mogelijkheden om de hoogst mogelijke duurzaamheid te behalen.

5. Functionaliteit : Hoog

Dit scenario kent een grote mate van flexibiliteit. Hierdoor kan het gebouw ook in de toekomst functioneel blijven, ongeacht de groei of krimp van functies of verenigingen.

6. Maatschappelijk draagvlak : Hoog

Door toevoeging van meerdere functies en ruimten ontstaat de mogelijkheid om naast een regiofunctie ook een lokale functie te vervullen als wijk- of dorpscentrum. Met name door deze flexibiliteit biedt dit kansen om het maatschappelijk draagvlak te versterken.

7. Instandhoudingstermijn na realisatie : ca 40 jaar

Algemene opmerkingen

- Bouwperiode werkt niet verstorend op de huidige exploitatie
- Verbinding mogelijk met één of meerdere bestaande sportclusters.

AANBEVELING

Zoals reeds vermeld in deze integrale toekomstvisie, is de maatschappij veranderd, waardoor er (financiële) druk is komen te staan op maatschappelijke voorzieningen, zoals o.a. (zwem-) sportvoorzieningen en wijk- en buurtcentra.

Uit de vergelijking van de verschillende scenario's blijkt, dat een andere locatie voor het Golfbad veel mogelijkheden biedt om zowel commerciële, regio-overschrijdende aspecten te combineren met maatschappelijke elementen op wijkniveau.

Het is onze aanbeveling, om met het laatste scenario verder te gaan en dieper te onderzoeken. Welke functies zijn binnen de Osse maatschappij noodzakelijk. Welke functies en organisaties zijn daadwerkelijk bereid om een verbinding met het Golfbad aan te gaan. En welke locatie past daar het beste bij.

Zo ontstaat er een breed draagvlak onder zowel wijkvoorzieningen als een gemeentelijke voorziening als het Golfbad.

	Scenario 1. Grootschalige renovatie en upgrade van het huidige zwembad	Scenario 2. Renovaite en inkrimping op de huidige locatie	Scenario 3. Nieuw overdekt zwembad op een andere locatie	Scenario 4. Nieuw multifunctioneel (zwem)sportcluster op een andere locatie
1. Investering	Laag	Middel	Hoog	Hoog
2. Exploitatie	Gelijkblijvend	Lagere exploitatiekosten	Lage exploitatiekosten	Lage exploitatiekosten
3. Toekomstbestendigheid	Laag	Gemiddeld	Goed	Hoog
4. Duurzaamheid	Laag	Middel	Hoog	Hoog
5. Functionaliteit	Matig	Redelijk	Redelijk / hoog	Hoog
6. Maatschappelijk draagvlak	Gelijkblijvend	Gelijkblijvend	Gelijkblijvend	Hoog
7. Instanthoudingstermijn	5 - 10 jaar	20 - 30 jaar	ca 40 jaar	ca 40 jaar

6. CONCLUSIE

Het Golfbad : Een grote maatschappelijke waarde!

Met ca 400.000 bezoekers, waarvan 2000 verenigingsleden en ruim 500 frequente zwemmers, vormt Het Golfbad reeds een sportcluster van formaat!

- Ook het recreatief water kent een grote maatschappelijke waarde, voor het vergroten van de sport-/zwemparticipatie onder lager opgeleiden (lagere inkomens)
- Recreatief gebruik van het Golfbad draagt financieel sterk bij aan de totale exploitatie, waardoor de bijdrage van de verenigingen laag is.
- Met het Berenbad biedt het Golfbad een unieke waterbeleving voor kleine kinderen.
- Door kinderen op jonge leeftijd al te laten wennen aan water, draagt dit bij aan de zwemvaardigheid op latere leeftijd.

Het is de ambitie van het Golfbad om de maatschappelijke waarde te blijven bieden en om deze verder te verbreden cq te verdiepen.

Kansen voor uitbreiding of verbreding

Het concept ,subtropisch zwembad' bevindt zich aan het einde van haar levenscyclus. Kansen liggen voor de toekomst met name op het maatschappelijk vlak.

- Het vergroten van de sportcluster, met meer (droge) sportfaciliteiten
- Het verbreden van haar maatschappelijke waarde richting meer buurt- of wijkfuncties.

- Kruisbestuiving door functies als (zwem)sport-BSO aan te bieden, (vergroting sportparticipatie)
- Nieuwe lesmodellen voor schoolzwemmen, zoals fit2school & swim@play, met grote rol voor een attractieve & educatieve waterbeleving zorgen voor het vergroten van de zwemvaardigheid en het vergroten van de sportparticipatie.
- Een horecavoorziening met de juiste uitnodigende uitstraling en goed prijs-kwaliteitsniveau is essentieel.

Heldere structuur noodzakelijk

De huidige bestuursstructuur (met vertegenwoordiging van commerciële partners in het bestuur) kent een gevaar van belangverstrengeling. Daarnaast is financiële afhankelijkheid van de gemeente ontstaan, als gevolg van de korting op de exploitatiesubsidie en het afschaffen van het schoolzwemmen.

Voor de toekomst is het van belang een transparante en heldere structuur te hebben, waarbij dergelijke vormen van belangenverstrengeling en financiële afhankelijkheid worden vermeden.

Versterken maatschappelijke rol

Voor de toekomst stellen wij voor om het Golfbad te versterken met meer flexibel te gebruiken bassins (beweegbare bodems, flexibele watertemperatuur en deelbare bassins). Met uitzondering van de baby-/ peuter-/ kleuterbassins, kan de nadruk op recreatief zwemmen worden verkleind.

Het voorstel voor het Golfbad is om nog meer te focussen in haar maatschappelijke rol op het

gebied van sport- en zwemparticipatie, door transformatie naar een breed zwem/sport-cluster. Een cluster, met zowel wijkgericht als regiogerichte functies, die elkaar versterken.

Dit zorgt voor een breder financieel draagvlak, aangezien het gebouw efficiënter gebruikt wordt dan wanneer de functies afzonderlijk worden gefaciliteerd.

Bij een dergelijke verbreding van maatschappelijke en sociale functies, is een grote mate van participatie door de vaste gebruikers van de accommodatie absoluut mogelijk. Dit vergroot niet alleen de betrokkenheid van de gebruikers bij de accommodatie, maar vergroot ook de efficiëntie in de bezetting en verlaagt de exploitatiekosten.

Een nieuw Golfbad voor een duurzame toekomst

Het huidige gebouw is technisch aan het einde van haar productlevencyclus. Het biedt onvoldoende mogelijkheden om het gebouw voor de toekomst duurzaam te exploiteren. Ook biedt de wijze van exploitatie geen ruimte voor extra efficiency op het gebied personeel en gebruik.

Daarnaast biedt de huidige locatie te weinig mogelijkheden om dit te realiseren. Het bestemmingsplan heeft geen ruimte voor uitbreiding. En daarnaast zal de exploitatie van het zwembad te veel hinder ondervinden van eventuele verbouwactiviteiten.

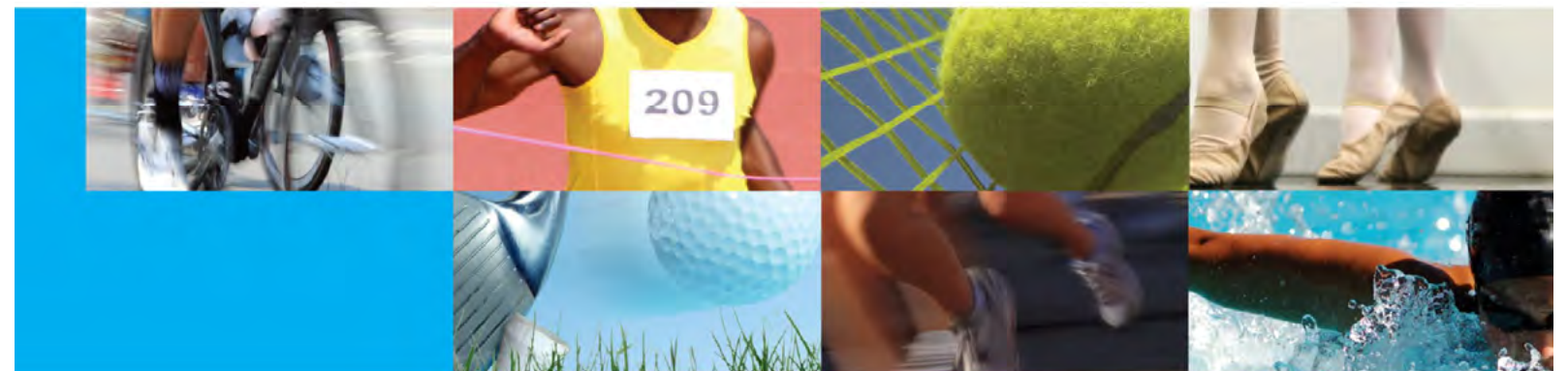
Voor een duurzame exploitatie van een maatschappelijk verantwoorde functie voor de toekomst zien wij slechts één mogelijkheid : Nieuwbouw van een nieuwe, multifunctionele accommodatie op een andere locatie.

advies **onafhankelijk** **professioneel** **persoonlijk**
architectuur **transparant** begeleiding deskundig
innovatief bouwkundige inspectie **kwaliteit**
unieke, authentieke beleving ontwikkeling
besparing haalbaarheidsstudie **identiteit**
functioneel **duurzaam** gebouwbeheer
meerjarenonderhoudsbegroting

FACET architecten & adviseurs

Walstraat 67a | Postbus 82 | 7060 AB Terborg

0315 - 23 70 75 | info@facet-aa.nl | www.facet-aa.nl

Sportdeelname van kinderen in armoede

Niels Reijgersberg

Hugo van der Poel

*Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 85445
3508 AK Utrecht*

*t 030-7210220
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Sportdeelname van kinderen in armoede

Verkenning van de literatuur en interviews over het thema
sportdeelname van kinderen in armoede

Mogelijk gemaakt door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

**Niels Reijgersberg
Hugo van der Poel**

© *Mulier Instituut*
Utrecht, februari 2014

Inhoudsopgave

Samenvatting	7
1. Inleiding	9
1.1 Achtergrond	9
1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen	10
1.3 Begrippen armoede en sportdeelname	10
1.4 Opzet van het onderzoek	12
1.5 Leeswijzer	12
2. Literatuurverkenning	13
2.1 Kinderen in armoede en hun sportdeelname	13
2.2 Risicofactoren van een achterblijvende sportdeelname bij kinderen in armoede	16
2.3 Betekenis van sportdeelname voor kinderen in armoede	18
2.4 Beleid en aanpak verbetering sportdeelname kinderen in armoede	19
3. Resultaten interviews	23
3.1 Risicofactoren van een achterblijvende sportdeelname van kinderen in armoede	23
3.2 Kansen en voorwaarden voor ‘succesvolle’ sportdeelname	25
3.3 Het bevorderen van sportdeelname van arme kinderen	27
3.4 Verbeterpunten landelijk beleid	31
4. Conclusies en aanbevelingen	33
4.1 Beantwoording onderzoeksvragen	33
4.2 Centrale conclusie en aanbevelingen	37
4.2.1 Aanbevelingen voor lokaal beleid	38
4.2.2 Aanbevelingen voor landelijk beleid	40
Literatuur	43
Bijlage I betrokken organisaties	47

Samenvatting

Speciale aandacht voor kinderen in armoede is van belang, omdat alle kinderen gelijke kansen verdienen om zich te kunnen ontwikkelen. In 2012 leefde ruim 11 procent van de kinderen in een gezin waarin onvoldoende geld is om aan sportieve of culturele activiteiten deel te nemen. Als gevolg van de economische crisis is het aantal kinderen dat leeft in armoede de afgelopen jaren flink toegenomen. In de huidige samenleving doen kinderen bovendien belangrijke vaardigheden op door het beoefenen van sportieve of culturele activiteiten in verenigingsverband. Kinderen in arme gezinnen hebben minder vaak een lidmaatschap (44%) van een sportvereniging dan kinderen in welvarender gezinnen (77%).

Het doel van dit onderzoek was om te verkennen wat er in de literatuur te vinden is en wat er bij betrokken actoren in het veld bekend is over sportdeelname in verenigingsverband van kinderen en jongeren in armoede. De resultaten in dit onderzoek komen voort uit een literatuurstudie en tien interviews met deskundigen en met beleidsambtenaren bij gemeenten. De resultaten uit de interviews ondersteunen het beeld dat uit de verkenning van de literatuur naar voren komt.

Meer bieden dan alleen financiële ondersteuning is nodig om kinderen en jongeren in armoede op een duurzame manier te activeren voor sport in verenigingsverband. Kinderen – met name jonge kinderen – zijn op hun ouders aangewezen om aan sport in verenigingsverband te kunnen doen. Een tekort aan financiële middelen is een belangrijke risicofactor voor een achterblijvende sportdeelname, maar vaak zijn er meerdere drempels te overwinnen. Risicofactoren als financiële positie, afkomst, gezinssamenstelling en opleidingsniveau van ouders zijn nauw met elkaar verweven. Ook gebrek aan rolmodellen en onvoldoende ervaring met de sportcultuur kunnen ervoor zorgen dat ouders hun kinderen onvoldoende stimuleren naar een sportvereniging te gaan.

Het actief deelnemen aan sport in georganiseerd verband **biedt kinderen kansen**. Ze maken kennis met leeftijdsgenoten en ontwikkelen nieuwe vriendschappen. Het opbouwen van een eigen sociaal netwerk kan hen later helpen bij het vinden van een stage of werk. Daarnaast biedt een sportvereniging structuur en kan een club functioneren als omgeving waarin kinderen kennismaken met normen en waarden in de sport en de maatschappij. Goede sportbegeleiders spelen hierbij een onmisbare rol.

De aanpak van kinderarmoede en het vergroten van kansen voor kinderen in armoede is een aandachtspunt voor het huidige kabinet. **De volgende aanbevelingen** kunnen de landelijke en lokale beleidsmatige aanpak van de lage sportdeelname van kinderen in armoede ondersteunen..

- Stimuleer kennisontwikkeling rondom kinderopparticipatie
- Stimuleer publiek-private samenwerking met maatschappelijke organisaties
- Stel extra middelen direct beschikbaar aan maatschappelijke organisaties
- Laat ondersteuning direct aan kinderen ten goede komen
- Betrek ouders bij de sportdeelname van hun kinderen
- Zorg voor een integrale benadering
- Benader kinderen en jongeren via professionals bij wijkcentra, sportverenigingen en scholen
- Zorg voor een toereikend sportaanbod aansluitend op de wensen van de doelgroep

1. Inleiding

1.1 Achtergrond

Helaas krijgen niet alle kinderen gelijke kansen. Kinderen uit arme gezinnen hebben minder mogelijkheden tot maatschappelijke deelname, waaronder sportdeelname, en daardoor ook minder kansen om hun (sportieve) talenten te ontwikkelen (Jehoel-Gijsbers, 2009). Onderzoek laat zien dat in 2010 bijna de helft van de kinderen uit een gezin op bijstandsniveau niet maatschappelijk actief was, tegenover een op de vijf kinderen uit gezinnen met een inkomen boven 120 procent van het Wettelijk Sociaal Minimum (Roest, 2011).

Waarom is speciale aandacht voor armoede onder kinderen van belang? Kinderen leven vaker dan volwassenen in een huishouden onder de armoedegrens (Hof et al., 2012). Zij kunnen zelf weinig invloed uitoefenen op hun situatie en helaas gaat leven in armoede vaak hand in hand met sociale uitsluiting. Kinderen leren in de huidige samenleving belangrijke vaardigheden om mee te komen in de maatschappij door deel te nemen aan sport en cultuur. Artikel 27 van het verdrag voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties stelt dat alle kinderen recht hebben op een levensstandaard die toereikend is voor een goede lichamelijke, geestelijke en maatschappelijke ontwikkeling.

In 2012 was bijna 8 procent van de bevolking arm. Ruim 11 procent van de kinderen leeft in een huishouden met onvoldoende geld voor kleding, vervoer en sociale activiteiten als sport en cultuur (Soede et al., 2013). De armoede concentreert zich sterk in de vier grote steden, Zuid-Limburg en delen van de noordelijke provincies (Bos et al., 2013). Op dit moment is het percentage personen dat in armoede leeft het hoogst sinds de eeuwwisseling. De verwachting is dat het aantal mensen dat in armoede leeft ook 2013 zal toenemen en mogelijk in 2014 stabiliseert (Soede et al., 2013).

De Kinderombudsman komt in Nederland op voor de rechten van kinderen. Tegen de achtergrond van een groeiende werkloosheid en een toenemend aantal kinderen in gezinnen die leven in armoede, heeft de Kinderombudsman in 2013 nadrukkelijk aandacht gevraagd voor kinderarmoede. Het onderzoeksrapport van de Kinderombudsman, *Kinderen in armoede in Nederland*, stelt dat gemeenten meer aandacht moeten hebben voor kinderen die opgroeien in armoede (Steketee et al., 2013). Ook pleit het rapport voor de instelling van een speciaal kindpakket, zodat meer hulp direct aan kinderen ten goede komt.

De aanpak van kinderarmoede is ook een aandachtspunt voor het huidige kabinet. Voor de zomer van 2013 heeft de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Tweede Kamer geïnformeerd over haar voornemen het armoede- en schuldenbeleid te intensiveren¹. Een belangrijk onderdeel van deze plannen is de verbetering van de situatie van kinderen in armoede. Het is de bedoeling om hier zoveel mogelijk spelers bij te betrekken. Onder meer het Jeugdsportfonds en de stichting Leergeld worden genoemd. Beide organisaties doen nu reeds

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 24515, nr. 265.

veel voor de bevordering van sportdeelname van kinderen in armoede. Vanaf 2014 stelt het kabinet ook jaarlijks 5 miljoen euro van de extra middelen via de Sportimpuls beschikbaar om kinderen in armoede te laten sporten en bewegen.

Ter ondersteuning van de ontwikkeling van het nationale (VWS, SZW) en lokale beleid betreffende de sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede, heeft het Mulier Instituut een verkenning uitgevoerd naar kennis op dit onderzoeksgebied bij professionals en gemeenten. Ook bracht het Mulier Instituut in kaart welke aanknopingspunten er zijn op lokaal en landelijk niveau om deze kinderen en jongeren te bereiken en zo hun kansen op een goede ontwikkeling te vergroten.

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van dit onderzoek is om in korte tijd meer zicht te krijgen op bestaande kennis op het gebied van de sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede. Daarbij wordt bezien in hoeverre en op welke wijze de aanbevelingen uit het rapport van de Kinderombudsman aansluiten bij de mogelijkheden die de sport en het sportbeleid bieden om de sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede te bevorderen.

Voorliggend onderzoek geeft antwoord op de volgende hoofd- en deelvragen:

Wat zijn risicofactoren voor een achterblijvende sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede en welke mogelijkheden zijn er, zowel lokaal als landelijk, om de sport- en beweegdeelname van deze doelgroep te bevorderen?

- 1 Wat is uit de literatuur bekend (cijfers, risicofactoren en betekenis) over de sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede?
- 2 Welk beleid wordt op dit terrein gevoerd en wat is bekend over de effectiviteit ervan?
- 3 Wat zijn ervaringen en visies van deskundigen en lokale beleidsambtenaren ten aanzien van risicofactoren bij, en de betekenis van sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede?
- 4 Welke oplossingen en mogelijkheden zien deskundigen en lokale beleidsambtenaren om de sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede te bevorderen?

1.3 Begrippen armoede en sportdeelname

Het begrip armoede verwijst naar gezinnen die niet kunnen beschikken over hetgeen in de samenleving minimaal noodzakelijk is. Armoede van kinderen is gerelateerd aan het inkomen van een huishouden, omdat kinderen voor hun voorzieningen grotendeels afhankelijk zijn van hun ouders.

Voor armoede worden verschillende definities gehanteerd. Het kan gaan om kinderen en jongeren (van 0-18 jaar) die opgroeien in gezinnen met een laag inkomen en daarmee een zeker risico hebben om te leven in armoede. Deze lage-inkomensgrens is een vast koopkrachtbedrag

dat jaarlijks alleen aangepast wordt voor prijsontwikkeling. In 2012 bedroeg de lage-inkomensgrens voor een eenoudergezin met twee kinderen 1.490 euro per maand, voor een volledig overzicht van de verschillende bedragen naar gezinssamenstelling, zie tabel 1.1.

In onderzoek wordt vaak gewerkt met een budgetgerelateerde armoedegrens, zoals de niet-veel-maar-toereikendgrens². Deze inkomensbenadering is gebaseerd op een budget dat wel of niet voldoende is om minimaal noodzakelijke uitgaven te kunnen doen, gegeven de actuele omstandigheden. De niet-veel-maar-toereikend-grens bevat ook een minimaal bedrag voor ontspanning en sociale participatie, en sluit daarom goed aan bij de benadering van dit onderzoek. In 2012 bedroeg de niet-veel-maar-toereikendgrens voor een eenoudergezin met twee kinderen 1.570 euro, zie tabel 1.1.

Een veel gehanteerd beleidscriterium is het bijstandsniveau. In 2012 bedroeg dit Wettelijk Sociaal Minimum (WSM) 1.430 euro per maand voor een eenoudergezin met twee kinderen, zie tabel 1.1 voor meer informatie. De bedragen van het niet-veel-maar-toereikendcriterium liggen hoger dan het sociaal minimum. Dit wil niet zeggen dat een inkomen op het niveau van het sociaal minimum per definitie tot armoede leidt. Gemeenten ondersteunen gezinnen met lage inkomens vaak met heffingskortingen of een langdurigheidstoeslag. Het besteedbaar inkomen van een huishouden hangt ook af van de hoogte van de vaste lasten.

Tabel 1.1 Grensbedragen in 2012 naar gezinssamenstelling

gegevens over 2012	paar		eenoudergezin	
	1 kind	2 kinderen	1 kind	2 kinderen
lage-inkomensgrens	1.650	1.850	1.310	1.490
niet-veel-maar-toereikendcriterium	1.740	1.960	1.390	1.570
sociaal minimum	1.420	1.530	1.320	1.430

Bron: CBS/SCP, bewerking Mulier Instituut

Sport- en beweegdeelname wordt in dit onderzoek gezien als het hebben van een lidmaatschap van een sportvereniging, deelnemen aan zwemlessen voor jonge kinderen en sporten binnen commerciële(re) sportaanbieders, zoals fitnesscentra en boks- en dansscholen. Daarmee valt de sport- en beweegdeelname onder georganiseerde vormen van sportbeoefening. Het kan goed zijn dat een deel van de kinderen in armoede voldoende of zelfs een grotere bewegingsactiviteit heeft dan kinderen in gezinnen met een hoger inkomen. Bijvoorbeeld doordat ze veel bewegen tijdens pauzeactiviteiten op school en op openbare sportveldjes in de buurt. De benadering via georganiseerde sportbeoefening is gebaseerd op de verwachting dat deelnemen in sociaal verband de maatschappelijke participatie kan vergroten. Sportverenigingen kunnen structuur en continuïteit bieden. Verder beschikken sportverenigingen over sportbegeleiders die zorgen voor een bepaald pedagogisch klimaat. Dit in tegenstelling tot playgrounds en andere openbare pleintjes waar begeleiding tijdens sportactiviteiten minder vaak aanwezig is.

² Deze armoedegrens is door het SCP vastgesteld met behulp van normbedragen van het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (NIBUD), zie voor meer informatie Hof et al., 2009.

1.4 Opzet van het onderzoek

De opzet van het onderzoek bestaat uit deskresearch en aanvullend kwalitatief onderzoek. Onderstaand overzicht laat zien welke methode voor de beantwoording van de onderzoeksvragen is gebruikt.

Tabel 1.2 Overzicht onderzoeksmethode per deelvraag

Methode	Deelvraag
Deskresearch	
Verkenning van literatuur op gebied van sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede	1 en 2
- Cijfers	
- Risicofactoren	
- Bestaand beleid en interventies/initiatieven	
Kwalitatief onderzoek	
- Telefonische interviews met deskundigen (6) en beleidsmedewerkers (4) gemeenten	3 en 4

Telefonische interviews

De telefonische interviews vonden plaats in de maanden oktober en november van 2013. Een lijst met onderwerpen was uitgangspunt voor het gesprek. Van ieder telefoongesprek is per onderwerp op hoofdlijnen een gespreksverslag opgesteld. Een overzicht van de geïnterviewde personen en organisaties is opgenomen in bijlage I.

1.5 Leeswijzer

Het volgende hoofdstuk beschrijft de resultaten uit de literatuurverkenning. Hoofdstuk 3 gaat in op de ervaring en visie van deskundigen en lokale beleidsambtenaren op de sportdeelname van kinderen in armoede. Het rapport sluit af met conclusies en aanbevelingen. Deze komen voort uit de beantwoording van de deelvragen.

2. Literatuurverkenning

Dit tweede hoofdstuk beschrijft wat er in de literatuur bekend is over sport- en beweegdeelname in georganiseerd verband van kinderen en jongeren in armoede. We gaan in op de huidige stand van zaken. Hoeveel kinderen leven in armoede, wat is er bekend over hun sport- en beweegdeelname en in hoeverre is een vergelijking in Europees verband mogelijk? Vervolgens beschrijven we de belangrijkste risicofactoren voor een lagere sport- en beweegdeelname van kinderen uit arme gezinnen. Daarna bespreken we wat de literatuur zegt over wat deelname aan sport- en beweegactiviteiten kan betekenen voor deze doelgroep. Tot slot geven we een beschrijving van het huidige beleid en de reeds ingezette interventies om de sportdeelname van kinderen en jongeren in armoede te bevorderen.

2.1 Kinderen in armoede en hun sportdeelname

Armoedecijfers onder kinderen

Na enkele jaren van daling van het aantal huishoudens met een laag inkomen stijgt dit cijfer weer. De kredietcrisis in 2008 maakte een einde aan een korte bloeiperiode. In 2011 moesten 575.000 huishoudens van een laag inkomen rondkomen³ en in 2012 is dit aantal gestegen naar 664.000. Dat cijfer komt overeen met ruim 9 procent van het totaal aantal huishoudens in Nederland. Armoede concentreert zich sterk in de drie grote steden, Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Daarnaast zijn er ook concentraties in bepaalde delen van Zuid-Limburg en regio’s in de noordelijke provincies (Bos et al., 2013). De verwachting is dat ook de komende jaar het aantal huishouden met een laag inkomen zal toenemen, maar minder sterk dan afgelopen jaren (Bos et al., 2013).

Volgens de lage-inkomensgrens leefden in 2012 391.000 kinderen in armoede. Dat is 11,6 procent van het totaal aantal kinderen (Bos et al., 2013). Volgens de niet-veel-maar-toereikendgrens waren in 2012 384.000 kinderen van 0-17 jaar afkomstig uit een arm gezin (Soede et. al, 2013).⁴ Uitgaande van deze budgetgerelateerde armoedegrens leefde in 2012 11,4 procent van de Nederlandse kinderen in een huishouden waar onvoldoende geld is om aan sport deel te nemen. Het percentage kinderen in armoede is van 8 procent in 2007 – het laagste percentage dit decennium – gestegen naar 11,4 procent in 2012. Volgens schattingen neemt het aantal kinderen in armoede in 2013 nog toe, waarna een lichte daling zal optreden (Soede et. al, 2013).

³ De lage-inkomensgrens is een vast koopkrachtbedrag dat jaarlijks alleen aangepast wordt aan prijsontwikkeling. Zie tabel 1.1 voor grensbedragen naar gezinssamenstelling.

⁴ De niet-veel-maar-toereikendgrens is gebaseerd op een bedrag dat voldoende is om minimaal noodzakelijke uitgaven te doen en bevat een minimaal bedrag voor sociale participatie. Zie tabel 1.1 voor grensbedragen naar gezinssamenstelling.

Kans op armoede bij kinderen

Kinderen hebben naar verhouding een grotere kans om te leven in armoede dan volwassenen. Terwijl 7 procent van de totale bevolking de kans heeft om te leven in armoede, geldt dit voor 11 procent van de leeftijdsgroep onder de 18 jaar. Jonge kinderen hebben een grotere kans om in armoede te leven dan oudere minderjarigen (Hof et. al, 2012). Als kinderen opgroeien, krijgen de ouders immers meer tijd om betaald werk te verrichten. Een focus op gezinnen met voornamelijk jonge kinderen lijkt dan ook een goed startpunt om sportdeelname van kinderen in armoede te stimuleren.

Met name minderjarige kinderen in eenoudergezinnen hebben een grotere kans om te leven in armoede. Een kwart van de kinderen in een eenoudergezin is arm, terwijl dit geldt voor 8 procent van de kinderen die met beide ouders wonen. In beide gevallen maakt het bovendien uit of er broers en zussen zijn. Bij eenoudergezinnen met één kind is het armoedepercentage nog relatief laag (16%). Dit loopt echter op naar 50 procent bij een eenoudergezin met drie of meer minderjarige kinderen (Hof et. al, 2012). Wanneer er meerdere kinderen in een (arm) gezin zijn, beïnvloedt dit waarschijnlijk ook de kans dat de kinderen lid zijn van een sportvereniging.

Hoewel de overgrote meerderheid van kinderen die opgroeien in armoede op latere leeftijd niet arm zijn, is hun kans op armoede in de toekomst groter dan die van kinderen in welvarender gezinnen (Guiaux et al., 2011). Dit risico op armoede in het volwassen leven neemt toe wanneer kinderen langere tijd in armoede verkeren (Guiaux et al., 2011). Aangezien in 2011 en 2012 ook het aantal langdurig arme huishoudens is toegenomen, stijgt voor kinderen in deze gezinnen mogelijk ook de kans op armoede in volwassenheid.

Maatschappelijke deelname

De maatschappelijke deelname van arme kinderen aan onder andere sport- en muziekactiviteiten is lager dan die van niet-arme kinderen. In 2010 was bijna de helft (48%) van de kinderen afkomstig uit een gezin op bijstandsniveau niet maatschappelijk actief. Deze kinderen zitten niet op een sport, de scouting of een vereniging voor muzikale of andere culturele activiteiten.⁵ Dit geldt voor 30 procent van de kinderen uit gezinnen met een inkomen tot 120 procent van het bijstandsniveau en voor 21 procent van de kinderen uit gezinnen met een inkomen van meer dan 120 procent van het bijstandsniveau (Roest, 2011).

Lidmaatschap van een sportvereniging of zwemles

44 procent van de kinderen uit een gezin op bijstandsniveau heeft in 2008 een lidmaatschap van een sportvereniging of zit op zwemles. 39 procent van de kinderen uit deze laagste inkomensgroep heeft alleen een sportlidmaatschap (excl. zwemles).

60 procent van de kinderen uit een gezin tot 120 procent van het bijstandsniveau en 77 procent van de niet-arme kinderen heeft een lidmaatschap van een sportvereniging of zit op zwemles (Jehoel-Gijsbers, 2009). Het verschil tussen de drie inkomensgroepen is groot, maar met name kinderen uit gezinnen op bijstandsniveau zijn veel minder vaak lid van een sportvereniging. Een

Vlaamse studie laat eveneens zien dat een lager gezinsinkomen en een lager opleidingsniveau van de ouders sterk samenhangen met een verminderde kans dat hun kinderen lid zijn van een sportclub (Vandermeersch et al., 2013).

Steeds minder vaak is zwemles onderdeel van het schoolprogramma. Dat betekent dat ouders vaker verantwoordelijk zijn voor de zwemvaardigheid van hun kinderen. In 2012 werd op 34 procent van de basisscholen zwemles aangeboden (Reijgersberg et al., 2013). Wanneer scholen zwemles aanbieden is deelname vaak kosteloos. Hoewel alle kinderen van 12 jaar en ouder zeggen te kunnen zwemmen, heeft 83 procent van de bijstandskinderen een zwemdiploma behaald, tegenover 95 procent van de niet-arme kinderen (Jehoel-Gijsbers, 2009).

Kans op armoede of niet kunnen deelnemen in de EU

In 2011 had 27 procent van de kinderen onder 18 jaar binnen de 27 EU-landen kans om te leven in armoede of sociale uitsluiting⁶ (Eurostat, 2013).⁷ Deze situatie geldt voor 18 procent van de kinderen onder 18 jaar in Nederland. Daarmee doet Nederland het beter dan buurlanden België (23%) en Duitsland (20%), maar de Scandinavische landen scoren beter. Noorwegen (13%) voert de lijst aan gevolgd door Denemarken (16%), Zweden (16%) en Finland (16%).

Sportdeelname in de EU

Er zijn geen bruikbare cijfers bekend over de sportdeelname van kinderen en jongeren in Europa. Daardoor kunnen we ook niets zeggen over het verband tussen sportdeelname van Europese kinderen en bijvoorbeeld het inkomen van hun ouders. Wel zijn enkele algemene gegevens over sportdeelname van de Europese bevolking beschikbaar. Ruim de helft (56%) van de Nederlanders sport minstens één keer per week. Dat is fors hoger dan het Europees gemiddelde (40%) en behoorlijk lager dan in Finland en Zweden (72%). Er is geen ander land in Europa waar meer sporters lid zijn van een sportvereniging dan Nederland. Het aandeel in ons land is ruim een kwart (27%), terwijl het Europees gemiddelde 12 procent bedraagt (Hover et al., 2010).

Conclusie

In 2012 leefde 11,4 procent van de kinderen in Nederland in armoede. Dat is het hoogste percentage van het afgelopen decennium. De kans op armoede bij kinderen hangt af van hun leeftijd, de gezinssamenstelling en de etnische achtergrond van het gezin. Kinderen in arme gezinnen zijn minder vaak lid van een sportvereniging en zitten minder vaak op zwemles dan kinderen in welvarender gezinnen. Deze vaststellingen komen overeen met bevindingen in Vlaanderen.

⁶ Sociale uitsluiting betekent dat iemand op meerdere vlakken niet mee kan doen in de maatschappij. Sociale uitsluiting wordt vaak onderverdeeld in vier dimensies: sociaal, cultureel, materieel en onvoldoende toegang tot voorzieningen. Zie voor een uitgebreidere toelichting Guiaux (2011) en Jehoel-Gijsbers (2009).

⁷ Dit risico wordt berekend aan de hand van drie indicatoren: een inkomen beneden de 60 procent van het nationaal mediaan inkomen, een levensstandaard waarbij middelen voor noodzakelijke behoeften ontbreken, zoals het huis kunnen verwarmen en tot slot een huishouden met een lage arbeidsintensiteit (minder dan 20%).

⁵ Dit betreft de meest strikte definitie van maatschappelijke deelname.

2.2 Risicofactoren van een achterblijvende sportdeelname bij kinderen in armoede

Kinderen – en dan met name jonge kinderen – zijn aangewezen op hun ouders om mee te kunnen doen in de samenleving. Ook om te sporten bij een sportvereniging of naar zwembles te gaan zijn kinderen afhankelijk van hun ouders. De theorie van Bourdieu (1989) kan helpen om inzichtelijk te maken hoe zogenaamde hulpbronnen ertoe bijdragen dat ouders hun kinderen in de gelegenheid stellen te gaan sporten. De theorie veronderstelt dat de mate waarin mensen kunnen meedoen in de maatschappij, afhangt van de mate waarin zij beschikken over hulpbronnen. Persoonlijk, materieel, sociaal en cultureel kapitaal worden als de belangrijkste hulpbronnen gezien. Daarnaast zijn ook de persoonlijke kenmerken van een kind van belang, zoals een goede (psychische) gezondheid en motorische vaardigheid. Het ontbreken van een of meerdere hulpbronnen kan een risicofactor zijn voor een achterblijvende sportdeelname bij kinderen.

Materieel kapitaal: geld en omgevingsfactoren

Voor 59 procent van de kinderen uit een gezin op bijstandsniveau spelen financiële overwegingen een rol om niet deel te nemen aan sport. Dit geldt voor 36 procent van de kinderen met een inkomen tot 120 procent van het bijstandsniveau en voor 12 procent van de niet-arme kinderen. Ruim een derde van de kinderen merkt zelf dat zij vanwege gebrek aan geld niet aan leuke dingen als sport en hobby's kunnen doen (Steketee 2011). Dit bevestigt het vermoeden dat financiële redenen een belangrijke verklaring zijn voor de verschillen in sportdeelname van kinderen in arme en rijke gezinnen. Een laag inkomen van de ouders leidt er niet altijd toe dat hun kinderen niet sporten. Ouders kunnen er voor kiezen hun inkomen zodanig te besteden dat ze de behoeften van hun kinderen zoveel mogelijk ontzien.

Hoewel kinderen uit arme gezinnen minder vaak lid zijn van een sportvereniging, hoeft dat niet te betekenen dat zij ook minder bewegen. Deens onderzoek laat zien dat de fysieke activiteit van kinderen op de basisschool uit lage en hoge sociaal-economische klassen niet van elkaar verschilt (Nielsen et al., 2013). De bijdrage van verenigingssport aan de totale fysieke activiteit van kinderen bleek relatief klein en kinderen uit lagere sociaal-economische klassen zijn actiever op bijvoorbeeld openbare sportvelden.

Het Deense onderzoek laat zien dat andere materiële factoren dan inkomen alleen ertoe bijdragen of kinderen al dan niet lid zijn van een sportvereniging, namelijk autobezit en het wonen in een koophuis. Een auto kan een logistieke voorwaarde zijn om kinderen naar trainingen en sportwedstrijden te brengen. Het bezit van koophuis zegt iets over het type buurt waarin het gezin woont. De onderzoekers vermoeden dat koophuizen vaker dichtbij sportverenigingen staan dan huurhuizen, die vaak in binnensteden staan (Nielsen et al., 2013). Financiële ondersteuning voor een sportlidmaatschap is voor kinderen dan ook niet automatisch de beste oplossing. Belangrijk is ook of het aanbod in de woonomgeving voldoende aansluit.

Persoonlijk kapitaal: afkomst en opleiding

Eerder bleek al dat gezinssamenstelling samenhangt met het risico op armoede en sociale uitsluiting (zie paragraaf 2.1). Dit geldt voor eenoudergezinnen, voor gezinnen met jonge kinderen en voor gezinnen met meerdere kinderen. Maar ook een niet-westerse afkomst is een risicofactor voor sociale uitsluiting. Niet-westerse gezinnen leven vaker in armoede en ouders in deze gezinnen beheersen vaker de Nederlandse taal niet goed. Kinderen hebben ook een groter risico op sociale uitsluiting wanneer hun ouders lager zijn opgeleid en geringere vaardigheden bezitten (Roest et al., 2010). Al deze aspecten hangen vaak nauw samenhangen. Hoewel deze factoren niet eenvoudig te beïnvloeden zijn, is binnen het sportstimuleringsbeleid wellicht specifieke aandacht nodig voor deze groepen.

Sociaal en cultureel kapitaal: rolmodellen en sportcultuur

Ouders zijn een voorbeeld voor hun kinderen. Wanneer ouders zelf deelnemen aan sportactiviteiten kunnen zij een voorbeeldfunctie vervullen voor hun kinderen, waardoor kinderen waarde hechten aan 'meedoen'. Beperkte sociale participatie van ouders blijkt tot beperkte sociale participatie van hun kinderen te kunnen leiden (Roest et al., 2010). Dit geldt ook voor de omgeving. Kinderen die in hun omgeving niet of nauwelijks in aanraking komen met personen die sporten of waarde hechten aan sport, zijn minder geneigd te gaan sporten. De waarde van het 'sportkapitaal' van de ouders zit 'm in meer dan het rolmodel, maar heeft ook betrekking op de geldende normen en waarden binnen de sportcultuur: de ongeschreven regels en de gebruiken die horen bij het sporten in een sportvereniging. Wanneer kinderen deze cultuur van huis uit niet meekrijgen, kunnen zij mogelijk moeilijkheden ervaren bij het functioneren binnen de sport en de sportvereniging. Het is ook mogelijk dat het huidige sportaanbod van verenigingen te veel is ingericht naar de wensen van gezinnen met midden- en hoge inkomens, en te weinig is aangepast aan de behoeften en voorkeuren van gezinnen met lage inkomens (cf. Vandermeersch et al., 2013).

Gezondheid en motorische vaardigheid

Kinderen in arme gezinnen hebben een minder goede gezondheid (Kobes en De Vries, 2004 in Guiaux 2010). Gezondheid van zowel kinderen als volwassenen hangt samen met sociale uitsluiting. Voor kinderen met een slechte gezondheid is het moeilijker om aan sport te doen, terwijl sportbeoefening juist kan bijdragen aan de gezondheid.

Om te kunnen sporten en bewegen zijn motorische vaardigheden van belang. Kinderen – met name meisjes – uit gezinnen met een lage sociaal-economische achtergrond hebben vaker lagere motorische vaardigheden (Hardy et al., 2012). Onderzoek laat ook zien dat motorische vaardigheden, zoals bijvoorbeeld springen, gooien of schoppen, positief geassocieerd zijn met sportparticipatie bij jeugd (Lubans et al., 2010). Kinderen met lagere motorische vaardigheden zijn bovendien minder geneigd om sportief buiten te spelen met leeftijdsgenoten (Okely et al., 2001).

Niet alle kinderen hebben van nature een goede bewegingsaanleg. Wanneer kinderen van huis uit minder worden uitgedaagd om te bewegen, ontwikkelen zij een lagere motorische vaardigheid, hetgeen de drempel voor sportdeelname verder verhoogt. Daarom is het belangrijk om aandacht te hebben voor de ontwikkeling van motorische vaardigheden bij kinderen.

Conclusie

Het ontbreken van financiële middelen kan een belangrijke risicofactor zijn voor een achterblijvende sportdeelname bij kinderen. Maar daarnaast spelen ook andere factoren binnen het gezin een rol, zoals de gezinssamenstelling, leeftijd van de kinderen, afkomst, opleiding en sociale participatie van de ouders. Ook het ontbreken van rolmodellen en onvoldoende ervaring met de sportcultuur vormen een risico. Daarnaast is het ook van belang dat er in de woonomgeving voldoende sportvoorzieningen zijn met een sportaanbod dat aansluit op de wensen en verwachtingen van de doelgroep. Tot slot blijkt ook een goede gezondheid en motorische vaardigheden belangrijk om (fysieke) drempels voor sportdeelname in verenigingsverband te verkleinen.

2.3 Betekenis van sportdeelname voor kinderen in armoede

Sportactiviteiten bij een sportvereniging zijn leuk om te doen en bieden kinderen kansen om hun sportieve talenten te ontdekken en ontwikkelen. Daarnaast kan het deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten in belangrijke mate bijdragen aan de opbouw van sociaal en cultureel kapitaal en kan het een rol spelen bij het aanwennen van gezond gedrag en het ontwikkelen van motorische vaardigheden. Deze mogelijke positieve effecten van ‘meedoen’ aan sportactiviteiten zijn met name van belang bij kinderen in arme gezinnen. Dit, omdat kinderen voor de hulpbronnen die zij gedurende hun leven opbouwen en gebruiken in belangrijke mate afhankelijk zijn van de hulpbronnen waarmee zij starten (Guiaux 2011). Dus de hulpbronnen van hun ouders en omgeving waarin zij opgroeien. Kinderen in armoede kunnen helaas over minder hulpbronnen beschikken dan hun leeftijdsgenoten in welvarender gezinnen.

Opbouw sociaal kapitaal: identiteit en sociale netwerken als hulpbron

Door sporten in een sportvereniging leren kinderen andere kinderen kennen en gaan zij vriendschappen aan. Dit is belangrijk voor de ontwikkeling van een sterke sociale identiteit (Ridge en Millar 2000 in Roest, 2011). Ze maken deel uit van een groter geheel en leren samen te werken aan een gezamenlijk doel. Deelnemen aan sport in georganiseerd verband draagt bij aan het opbouwen van een sociaal netwerk. Onderzoek laat zien dat mensen die lid van een sportvereniging zijn of ooit waren vaker een grote kennissenkring hebben dan anderen die nooit lid waren van een sportvereniging (Vermeulen, 2007). Deze sociale contacten kunnen kinderen later van pas komen, bijvoorbeeld bij het vinden van een stageplek of baan.

Opbouw cultureel kapitaal: kennismaking normen en waarden (in de sport)

Sporten in verenigingsverband geeft kinderen aansluiting met de maatschappij en leert hen wat wel en niet mag. Sport functioneert als een omgeving waarin kinderen zich leren gedragen naar de geldende normen en waarden in de sport en de maatschappij (Sieckelink, 2009). Sportdeelname kan echter ook ongewenst gedrag stimuleren (Donnelly & Coakley, 2002). Bij kinderen kun je denken aan het uitsluiten van minder vaardige kinderen, pesten en vals spelen. Niet de sport zelf, maar de omgeving waarin deze wordt beoefend, kan het verschil maken. Vooral de trainer en het morele klimaat binnen een vereniging zijn van invloed (Rutten, 2007). Dat wat de sportleider overbrengt aan gedrag en houding op kinderen bepaalt de mogelijke effecten (Jacobs et al., 2009).

Gezond gedrag en motorische vaardigheid

Om te kunnen sporten zijn een goede gezondheid en een bepaald niveau van motorische vaardigheid van belang. Kinderen die leven in armoede zijn vaker ongezond (Bucx, 2011). Kinderen met gezondheidsproblemen hebben als volwassenen ook vaker gezondheidsproblemen en zijn lager opgeleid. Zowel gezondheid als opleidingsniveau beïnvloeden latere arbeidskansen (Guiaux et al., 2011). Deelnemen aan sportactiviteiten kan een preventieve werking hebben op de gezondheid, bijvoorbeeld door het aanwennen van gezond gedrag. Eerder kwam al naar voren dat kinderen met een lagere sociaal-economische achtergrond vaker een minder goede motoriek hebben. Juist sporten kan helpen bij het ontwikkelen van goede motorische vaardigheden die eraan bijdragen dat kinderen ook op latere leeftijd kunnen blijven sporten.

Conclusie

Helaas beschikken kinderen in arme gezinnen over minder hulpbronnen dan kinderen die niet in armoede opgroeien. Sociale participatie kan een belangrijke schakel zijn bij het opbouwen van hulpbronnen. Het deelnemen aan sport kan kinderen in armoede helpen bij het opbouwen van hun eigen hulpbronnen voor de toekomst. Het deelnemen aan sport levert niet zonder meer positieve resultaten. Mogelijke effecten zijn in grote mate afhankelijk van het morele klimaat binnen een sportvereniging. Goede sportbegeleiders kunnen daarin een belangrijke rol in spelen.

2.4 Beleid en aanpak verbetering sportdeelname kinderen in armoede

Alle kinderen verdienen goede kansen om zich te ontwikkelen. Dit recht is vastgelegd in het door Nederland ondertekende VN-Kinderrechtenverdrag van de Verenigde Naties. Tot 2006 was er weinig aandacht voor armoede onder kinderen (Nederland et al., 2007). Mede door de Europese Commissie die het thema armoede en kinderen hoog op de agenda heeft staan, kwam er in 2007 meer politieke aandacht voor de problematiek van kinderen en jongeren uit arme gezinnen. In 2007 schrijft het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in een brief aan de Tweede Kamer dat kinderen uit arme gezinnen dezelfde kansen moeten krijgen in de samenleving als kinderen uit rijke gezinnen (SZW, 2007).

Kinderen doen mee!

De politieke aandacht resulteerde in het programma ‘Kinderen doen mee!’ Gemeenten hebben afspraken gemaakt om de maatschappelijke deelname van arme kinderen te verbeteren. De gemeenten zijn vrij in de wijze waarop zij de participatie van kinderen uit arme gezinnen bevorderen. Een evaluatie van het ‘Kinderen doen mee!’-programma laat zien dat het ingezette beleid in een periode van economische tegenwind vermoedelijk enig effect heeft gehad. Er zijn meer kinderen – met name rond bijstandsniveau – vaker aan (sport)activiteiten gaan meedoen, terwijl niet-arme kinderen niet meer zijn gaan participeren. Het onderzoek concludeert dat binnen een relatief kort tijdsbestek (2 jaar) ondanks zeer omvangrijke investeringen echter nog geen substantiële effecten zichtbaar zijn. Vermoedelijk heeft het beleid meer tijd nodig om lokale processen op gang te brengen, zodat meer kinderen in armoede lid worden van een vereniging voor sport of cultuur (Roest, 2011).

Instrumenten van gemeenten

Naar aanleiding van een motie van Spekman in 2010 hebben gemeenten de verplichting om de participatie van kinderen op te nemen in het gemeentelijk beleid.⁸ Onderzoek door de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid laat zien dat bijna alle gemeenten deze verordeningplicht inmiddels in hun beleid hebben opgenomen.⁹ Uit een inventarisatie in 2012 onder een kleine 200 gemeenten blijkt dat 88 procent specifieke voorzieningen heeft voor kinderen in armoede. Meestal gaat het om regelingen die deelname aan culturele en sportieve activiteiten stimuleren: respectievelijk 93 en 92 procent (Steketee et al., 2013).

Hoewel de meerderheid van de gemeenten inmiddels invulling geeft aan de verordening, is de Inspectie SZW ook kritisch. De meerderheid van de gemeenten maakt gebruik van modelteksten. Dit wekt volgens de Inspectie de indruk dat gemeenten de invulling niet hebben afgestemd op de specifieke lokale situatie. Verder blijkt dat een deel van de gemeenten de voorzieningen uit doelmatigheidsoverwegingen verstrekt in de vorm van een financiële bijdrage aan de ouders. Gemeenten bieden daarmee de ondersteuning op indirecte wijze, met het risico dat de extra middelen voor de maatschappelijke participatie van kinderen voor andere zaken wordt aangewend.

Het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) en het Cultuurnetwerk maakten een inventarisatie van de methoden die gemeenten hanteren bij het stimuleringsbeleid. Over het algemeen blijkt dat kleine en middelgrote gemeenten het vooral ingepast hebben in algemene regelingen voor minima, terwijl grote gemeenten veelal een mix van maatregelen toepassen (NISB/Cultuurnetwerk 2010). De instrumenten van de gemeenten zijn te verdelen in vijf hoofdcategorieën:

- uitvoeren van algemene gemeentelijke regelingen voor minima;
- inzetten van een stadspas;
- instellen van gemeentelijke fondsen of regelingen voor cultuur en sport;
- opstarten of ondersteunen van een Jeugdsport- en/of Jeugdcultuurfonds;
- samenwerken met Stichting Leergeld.

In sommige gemeenten zijn de middelen om de sportparticipatie van kinderen te bevorderen ondergebracht in bestaande inkomensaanvullende regelingen. Een voorbeeld is het verhogen van de bedragen voor minimagezinnen met schoolgaande kinderen. Dat heeft als voordeel dat de extra middelen direct verdeeld worden onder alle gezinnen die er recht op hebben. De gemeente weet dan echter niet of ouders het extra geld uitgeven aan hetgeen het voor bedoeld is.

Daarom kiezen gemeenten ook voor methoden die meer grip geven op de besteding van de budgetten voor participatie, zoals een stadspas. Deze geeft ouders niet zelf extra financiële middelen in handen. Op vertoon van een stadspas kunnen zij korting of een volledige

vergoeding krijgen voor het lidmaatschap van een sportvereniging. Deze regeling kan vrij kostbaar uitvallen wanneer erg veel kinderen er gebruik van maken.

Gemeenten kunnen controle houden op het bedrag door de middelen te laten verdelen door een gemeentelijk fonds voor participatie. Ouders dienen zelf een aanvraag in bij het fonds. Wordt deze goedgekeurd, dan maakt het fonds het geldbedrag vaak direct over aan de sportaanbieder. Hoewel de extra middelen door de inzet van een stadspas of gemeentelijk fonds al meer direct ten goede komen aan de kinderen, moet het initiatief voornamelijk van de ouders komen.

Samenwerking met particuliere hulporganisaties als het Jeugdsportfonds of de stichting Leergeld voorkomt dat ouders mogelijk een drempel vormen. Niet de ouders maar intermediairs van het Jeugdsportfonds (bijvoorbeeld een gymleerkracht of sportbuurtcoach) of vrijwilligers van stichting Leergeld dragen kinderen aan die graag willen sporten, maar waar thuis geen geld is voor een sportlidmaatschap. De contributie wordt rechtstreeks overgemaakt aan de sportvereniging. Een extra voordeel van samenwerking met particuliere hulporganisaties is dat deze ook extra middelen genereren uit sponsoring en fondsenwerving.

Verschillen tussen gemeenten

Doordat gemeenten verschillende manieren hanteren om participatie te bevorderen, maken niet in alle gemeenten de kinderen evenveel kans om gebruik te maken van een regeling. In de ene gemeente kan een vastgesteld aantal kinderen een beroep doen op een fonds, terwijl in een andere gemeente een stadspas is ingesteld, waar geen beperkingen voor gelden (Steketee et al., 2013; Reijgersberg et al., 2013). Bovendien hanteren gemeenten ook verschillende beleidsmatige grenzen voor armoede (Reijgersberg et al, 2013). Zo bleek uit onderzoek dat drie grote steden verschillende inkomensgrenzen hanteren in hun aanpak om de sportdeelname van kinderen in armoede te bevorderen. Amsterdam gaat uit van een inkomensgrens tot 110 procent van het Wettelijk Sociaal Minimum (WSM), Rotterdam van 120 procent en Den Haag van 130 procent van dit minimum (Reijgersberg et al., 2013).

Gemeentelijke bezuinigingen op sport

Mede als gevolg van de recessie zijn gemeenten gaan bezuinigen op sport. 93% van de gemeenten heeft bezuinigd op sport of gaat dat in de komende collegeperiode doen. Het verlagen van subsidies en het verhogen van de tarieven voor sportaccommodaties zijn de belangrijkste bezuinigingsstrategieën van gemeenten (Hoekman en Straatmeijer, 2013). Sportverenigingen betalen momenteel voor het gebruik van een sportaccommodatie vaak niet de werkelijke kosten aan de gemeente. Deze min of meer verborgen vorm van subsidiëring wordt de komende jaren waarschijnlijk verminderd (Hoekman en Straatmeijer, 2013). De hogere kosten die hieruit voortkomen, zijn naar verwachting voor rekening van de gebruiker. De kans bestaat dat sport de komende jaren duurder wordt.

Conclusie

Terwijl de meeste gemeenten de sportdeelname van kinderen in armoede verbeteren met regelingen die inspelen op de ‘vraagzijde’ (jeugd en ouders), maken de gemeenten tegelijkertijd sporten aan de aanbods zijde duurder door bezuinigingen in het gemeentelijk sportbeleid. Wellicht zijn er ook mogelijkheden om te interveniëren aan de aanbods zijde van de sport, door sport voor iedereen goedkoper te houden of door extra subsidiemogelijkheden voor jeugdleden.

⁸ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009–2010, 24 515, nr. 188

⁹ Inspectie SZW (2013) Actief op weg naar werk. Van schoolgaand kind tot zelfstandige jongere.

3. Resultaten interviews

In aanvulling op de literatuurverkenning in hoofdstuk 2 hebben we tien interviews afgenomen met deskundigen en beleidsambtenaren van gemeenten. Zie bijlage I voor een overzicht van organisaties die zijn geïnterviewd. De ervaringen, meningen en visies van de geïnterviewden staan in dit hoofdstuk centraal.

Eerst gaan we in op de risicofactoren voor een achterblijvende sportdeelname bij kinderen in arme gezinnen. We bespreken vervolgens de betekenis van deelnemen aan sport. Ten slotte gaan we in op de mogelijkheden op lokaal en landelijk niveau om de sportdeelname van kinderen in armoede te bevorderen.

3.1 Risicofactoren van een achterblijvende sportdeelname van kinderen in armoede

De meeste geïnterviewden zien een gebrek aan financiële mogelijkheden als hoofdoorzaak van een achterblijvende sportdeelname in verenigingsverband van kinderen in gezinnen met weinig geld. Maar het is te ‘simpel’ om te stellen dat met het vergoeden van een sportlidmaatschap alle problemen zijn opgelost.

“Er komt veel meer bij kijken om te kunnen participeren binnen een vereniging, vervoer naar wedstrijden, maar ook sociaal kunnen deelnemen. Een rondje aan teamgenoten geven bijvoorbeeld.” (deskundige I)

Naast materiële tekorten worden ook sociale en culturele belemmeringen genoemd. Zo is het in bepaalde milieus, niet ‘gebruikelijk’ om naar een sportvereniging te gaan en ontbreken ‘rolmodellen’ in de omgeving van een gezin.

“Het is vaak een samenspel van geldgebrek en onvoldoende stimulering vanuit huis.” (beleidsambtenaar I)

Deskundigen zijn zich ervan bewust dat niet iedereen ‘verenigingsrijp’ is. Wanneer rolmodellen ontbreken en kinderen vanuit huis onvoldoende gestimuleerd worden, kan het participeren binnen een sportvereniging problemen veroorzaken. Het gevaar daarvan is dat kinderen en jongeren teleurgesteld afhaken en mogelijk helemaal verloren gaan voor de sport. Het zou goed zijn wanneer verenigingen zich meer bewust zijn van dit risico.

Verenigingscultuur

De cultuur van de sportvereniging is niet voor iedereen weggelegd. Er zijn doelgroepen die bij voorkeur binnen andere verbanden sporten. De sportvereniging is soms onvoldoende ingesteld op de behoeften van nieuwe groepen deelnemers. Dat kan zowel gaan om de ‘sfeer’ rond sportbeoefening op een vereniging als om het sportaanbod.

De vraag is of de sportvereniging een interessante plek is voor de hele doelgroep. Er zijn ook andere plekken waar goed kan worden gesport. Je meldt je niet zomaar aan op een sportvereniging als je dat nog nooit hebt gedaan. (deskundige II)

Sommige experts en beleidsmedewerkers hebben het vermoeden dat de verenigingscultuur voor oudere leeftijdsgroepen en voor (allochtone) meisjes een belemmering kan vormen. Een van de professionals, en een medewerker van de gemeente gaven aan dat momenteel vooral jonge kinderen (8 - 12 jaar) en jongens gebruikmaken van regelingen die een sportlidmaatschap van een vereniging stimuleren. Het zou zinvol zijn te achterhalen wat de achterliggende motieven zijn voor bepaalde groepen om niet te sporten (in verenigingsverband).

“Sporten ze vooral niet omdat ze niet kunnen of willen ze ook niet? En waarom willen ze dan niet?” (deskundige III)

Aandacht voor nieuwe en bredere doelgroepen van armen

Meerdere geïnterviewden gaven aan dat veel gezinnen in armoede ‘zich schamen’ voor hun armoede en daarom niet snel om hulp vragen. Dit geldt in het bijzonder voor nieuwe groepen armen die er in de afgelopen jaren bij zijn gekomen als gevolg van de economische teruggang.

“Schaamte voor armoede is een niet te onderschatten factor. Armoede moet meer uit de taboesfeer worden gehaald.” (deskundige IV)

Zelfstandigen (zzp’ers) en mensen die hun huis – al dan niet gedwongen – met schulden hebben moeten verkopen, worden als ‘nieuwe armen’ gezien. Deze groepen beschikten in het nabije verleden veelal over voldoende geld, maar zitten nu in een lastige situatie. Vaak verkeren ze tijdelijk in armoede. Op dit moment krijgen zij volgens deskundigen onvoldoende aandacht in het beleid van gemeente en overheid. In de meerderheid van de gesprekken vroegen de geïnterviewden aandacht voor de situatie van deze nieuwe groepen armen.

“Ze hebben vaak een hoog inkomen, maar zitten in de schuldsanering en hebben amper iets te besteden. Zij vallen buiten de aandacht van het beleid.” (deskundige III)

Ook vragen deskundigen aandacht voor gezinnen die net boven bepaalde inkomensgrenzen vallen en daardoor niet voor bepaalde regelingen in aanmerking komen. En voor gezinnen die door hard werken meer inkomsten genereren en daardoor opeens niet meer in aanmerking komen voor bepaalde regelingen. Een van de deskundigen pleit voor een vergoeding die beter afgestemd is op inkomen.

“De armoedeval is soms groot vanwege alle voorzieningen die er zijn. Ik zou graag meer aandacht hebben voor een grotere doelgroep, bijvoorbeeld tot 140 procent van sociaal minimum.” (deskundige II)

De beleidsmedewerkers geven aan dat zij zich bij de inzet van regelingen moeten houden aan vastgestelde inkomensgrenzen. Sommige beleidsmedewerkers en deskundigen voegen daaraan toe dat samenwerking met particuliere organisaties soms meer mogelijkheden biedt: deze brengt eigen middelen in, zodat een grotere doelgroep ondersteund kan worden.

We hebben met de beleidsmedewerkers en deskundigen ook gesproken over de betekenis van sportdeelname voor kinderen in armoede. De volgende paragraaf beschrijft wat sporten kan betekenen voor kinderen in armoede en onder welke voorwaarden deze effecten kunnen optreden.

3.2 Kansen en voorwaarden voor ‘succesvolle’ sportdeelname

Nagenoeg alle geïnterviewden zien kansen voor kinderen in armoede die kunnen voortkomen uit sportbeoefening. De positieve effecten van sportdeelname liggen volgens de deskundigen en ambtenaren met name op de volgende gebieden:

- sociaal-emotionele ontwikkeling;
- zelfvertrouwen;
- opbouw van een sociaal netwerk;
- structuur en houvast;
- tegengaan van overgewicht.

Deze mogelijke positieve gevolgen van sportbeoefening gelden voor alle kinderen, maar zijn in het bijzonder van waarde voor kinderen in armoede. Een van de beleidsambtenaren stelde bovendien dat deelname aan verenigingssport een positieve weerslag kan hebben op de participatie van het gezin van het kind als geheel.

“Kinderen in armoede kunnen de dupe worden van de situatie waarin hun ouders verkeren. Meedoen in de maatschappij. Gelijke kansen bieden voor ieder kind.” (deskundige IV)

“Wanneer kinderen enthousiast zijn raken mogelijk ook de ouders meer betrokken. Wellicht dat deze vaders of moeders de toekomstige vrijwilligers zijn. Dat hoop je natuurlijk.” (beleidsambtenaar IV)

Hoewel er nauwelijks twijfel bestaat over de mogelijkheden die deelname aan verenigingssport voor kinderen kan hebben, plaatsten enkele deskundigen kanttekeningen. Participatie is meer dan een sportlidmaatschap. Bovendien problemen van gezinnen in armoede niet vanzelf opgelost wanneer de kinderen naar de sportvereniging gaan.

“Ik vind het een te nauw uitgangspunt. Het gaat erom dat er voldoende aanbod is, zodat kinderen kunnen doen waar zij belangstelling voor hebben.” (deskundige I)

“Waarom alleen sport? Uitsluiting speelt op veel meer punten: niet met uitstapjes van school mee kunnen of niet kunnen trakteren vanwege de eigen verjaardag.” (deskundige VI)

Wanneer kinderen geen sportlidmaatschap hebben, hoeft dat nog niet te betekenen dat ze fysiek inactief zijn. Sporten in een andere context is voor sommige groepen wellicht veel aantrekkelijker. Twee van de beleidsambtenaren gaven aan dat zij buurtsportcoaches inzetten om in afstemming met de sportverenigingen en (basis)scholen sportactiviteiten te organiseren. Deze activiteiten zijn vrijblijvend, maar wel met de verwachting dat sommige kinderen hierdoor de weg naar de sportvereniging vinden.

“We moeten ook voorzichtig zijn om te zeggen dat al deze kinderen niet bewegen. Ze bewegen vaak ergens anders.” (beleidsambtenaar II)

“Meedoen in de samenleving is belangrijk. Maar dat hoeft niet per se bij sportverenigingen te zijn. Voor bepaalde doelgroepen is een sportschool misschien veel aantrekkelijker.” (deskundige II)

Sport kan volgens deskundigen ‘handvatten’ bieden, maar problemen lossen niet vanzelf op. Met andere woorden, we zouden moeten waken voor al te hoge verwachtingen van sportbeoefening. Er moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan om successen te boeken, en er liggen risico’s op de loer die deze ongedaan kunnen maken.

Hoge verwachtingen

Verenigingen draaien grotendeels op vrijwilligers en zijn vaak afhankelijk van de hulp van ouders, bijvoorbeeld voor vervoer naar wedstrijden. Verschillende deskundigen wijzen erop dat sportverenigingen niet alle problemen kunnen opvangen. Zeker niet in deze tijden, waarin veel sportverenigingen onder financiële druk staan als gevolg van bezuinigingen bij gemeenten en teruglopende sponsorinkomsten.

“Te veel risicojongeren naar verenigingen leiden kan averechts werken. Te veel kinderen met onaangepast gedrag kunnen in verenigingen nooit allemaal worden opgenomen.” (deskundige V)

“Ook bij de sportvereniging ontmoeten ze niet alleen maar rolmodellen. Ze vinden er misschien ook vrienden die niet altijd even goede bedoelingen hebben.” (deskundige III)

“Je kan niet nog meer vragen van clubs. Zij zijn ook aan het eind van hun latijn.” (beleidsmedewerker III)

Een van de beleidsmedewerkers vertelde dat sportbegroting van de gemeente behoorlijk onder druk staat. Er moet bezuinigd worden en daarbij zoekt de gemeente naar de mogelijkheden die het minst ‘schadelijk’ zijn. Tegelijkertijd probeert de gemeente met specifiek doelgroepenbeleid verenigingen te stimuleren aandacht te hebben voor verschillende doelgroepen.

“Verenigingen draaien grotendeel op vrijwilligers. We ondersteunen sportverenigingen voor hun maatschappelijke betrokkenheid. We kennen een subsidie toe op basis van het ledenbestand. Ieder lid heeft een bepaalde wegingsfactor. Die is voor kinderen hoger dan voor volwassenen. En voor mensen met een beperking is ook een aparte weging.” (deskundige IV)

Ketenaanpak

Een van de deskundigen meent dat wanneer we meer van sportverenigingen ‘vragen’, we deze tegelijkertijd beter moeten ‘toerusten’. Dit om aan de ‘zorgvraag’ van kinderen in het algemeen en van (nieuwe) jeugdleden uit arme gezinnen te kunnen blijven voldoen. De geïnterviewden stelden ook dat sportverenigingen alle ‘problemen’ zeker niet alleen kunnen opvangen.

“Goed opgeleide of deskundige trainer/coaches zijn essentieel om wat met kinderen of jongeren te kunnen bereiken.” (deskundige II)

“Sport werkt alleen in een ketenaanpak. Als er tegelijkertijd ook aandacht is voor voeding en levensstijl. Anders kan je nog zo veel sporten maar is er geen effect.” (deskundige II)

Sport wordt steeds vaker ingezet als middel. Als een manier om gezondheidsdoelen te bereiken en om mee te doen in de samenleving. Volgens een van deskundigen werkt dat alleen wanneer sport deel uitmaakt van een ketenaanpak. Een gezamenlijk afgestemde aanpak waarin meerdere organisaties samenwerken, zodat sport als onderdeel van een (preventief) zorgtraject fungeert. In de volgende paragraaf gaan we verder in op de mogelijkheden die (lokale) beleidsmakers en deskundigen zien om de sportdeelname van kinderen in armoede te bevorderen.

3.3 Het bevorderen van sportdeelname van arme kinderen

Met (lokale) beleidsmakers en deskundigen bespraken we de mogelijkheden om kinderen en jongeren in armoede meer aan sport te kunnen laten deelnemen. Daarbij stonden drie vragen centraal: hoe bereik je kinderen en jongeren in armoede? Welke interventiemogelijkheden zijn er aan de aanbodszijde van de sport? En welke aan de vraagzijde vanuit ouders, kinderen en jongeren? Ten slotte bespraken we ook de mogelijkheden om samen te werken met maatschappelijke organisaties.

Bereiken van kinderen en jongeren in armoede

De (lokale) beleidsmedewerkers geven aan dat ze minimagezinnen actief informeren over de mogelijkheden voor aanvullende inkomensondersteuning. Veel informatie is bovendien te vinden op de gemeentelijke websites. Ook over de mogelijkheden om aan sport en cultuur te kunnen deelnemen, worden doelgroepen geïnformeerd. Zowel deskundigen als beleidsmedewerkers stellen dat de doelgroep niet altijd eenvoudig te bereiken is en dat een deel ervan buiten beeld blijft.

“Het is te simpel om te stellen ‘we doen voorlichting aan ouders en dan bereiken we iedereen.’” (beleidsmedewerker III)

Gemeenten zorgen er vaak voor dat ook buurtsportcoaches op de hoogte zijn van de mogelijkheden voor kinderen in armoede. Daarnaast werkt inmiddels een behoorlijk aantal gemeenten volgens de methode van het Jeugdsportfonds.¹⁰

“Het Jeugdsportfonds werkt met een consulent die over een netwerk van intermediairs beschikt. Deze intermediairs zijn experts die goed kunnen inschatten of sport iets kan betekenen en of geld ontbreekt. Het zijn professionals die dagelijks met deze kinderen werken. Denk aan leraren, gymleraren.” (deskundige III)

¹⁰ Het Jeugdsportfonds heeft in 2012 met 166 gemeenten afspraken gemaakt over subsidieverstrekingen (Jeugdsportfonds, 2013).

Deze werkwijze sluit aan bij de visie van de andere deskundigen. Zij zijn van mening dat je deze kinderen en jongeren het beste kan bereiken via scholen en verenigingen. Een benadering van ‘onderop’ zou beter werken dan een gemeentelijke dienst waar ouders zelf actie op moeten ondernemen. Een andere aanbeveling die uit de gesprekken naar voren kwam, is om kinderen en jongeren meer te betrekken bij de inrichting van het beleid.

“Probeer scholen erbij te betrekken en verenigingen. Het moet vanuit de samenleving komen.” (beleidsmedewerker I)

“Sportvereniging weten hartstikke goed bij welke gezinnen de contributie nauwelijks kan worden betaald. Sportverenigingen merken ook dat het steeds lastiger wordt voor sommige gezinnen.” (beleidsmedewerker I)

“Vraag het aan de kinderen zelf. Zij zijn heel goed in staat om aan te geven hoe ze benaderd willen worden.” (deskundige VI)

Verschillende geïnterviewden menen dat sportverenigingen en scholen een belangrijke signalerende functie hebben. Een groepsleerkracht of een gymleerkracht op een basisschool weet als geen ander welke leerling wil sporten, maar van wie de ouders wellicht niet in staat zijn de contributie te betalen. Ook sportverenigingen weten vaak heel goed welke ouders het jaarlijkse lidmaatschap van hun kroost niet of nauwelijks kunnen ophoesten.

De benadering van onderop staat centraal in de aanpak van het Jeugdsportfonds. Intermediairs kunnen kinderen aanmelden bij dit fonds. Deze professionals (leraren, vakleerkrachten, sportbuurtcoaches, jeugdhulpverleners etc.) werken met kinderen, maar zijn bij voorkeur niet zelf actief bij de sportvereniging. Dit, omdat voorheen bleek dat sommige sportverenigingen wel erg leunden op de ondersteuning vanuit het Jeugdsportfonds.

Verantwoordelijkheid sportverenigingen en scholen

Meerdere deskundigen en een beleidsmedewerker stellen dat sportverenigingen meer open moeten staan voor mogelijkheden die zij zelf hebben om kinderen te helpen. Sportverenigingen hebben ook de maatschappelijke verantwoordelijkheid zich in te zetten voor jeugdleden en andere kinderen die graag willen sporten, maar dat vanwege de financiële situatie thuis niet kunnen.

“Sportverenigingen zouden meer verantwoordelijkheid moeten dragen. Gemeenten investeren vaak via verschillende wegen veel geld in sportverenigingen. Gemeenten mogen dit ook best een stuk duidelijker maken en daar bepaalde verwachtingen tegenover zetten.” (deskundige V)

De geïnterviewden zeggen dat sommige sportverenigingen al erg actief zijn om kinderen en jongeren te helpen. Andere doen dat nog niet, uit angst om ‘verkeerde’ doelgroepen aan te trekken. Denk aan kinderen met gedragsproblemen of met passieve ouders die niet kunnen of willen rijden naar sportwedstrijden.

Toereikend sportaanbod

Naast de verenigingscultuur waarbij niet iedereen zich thuis voelt, kan ook het aanbod van sportverenigingen niet aansluiten bij de wensen van bepaalde doelgroepen. Andere vormen van sportbeoefening kunnen een goede aanvulling zijn op het huidige en meer ‘traditionele’ sportaanbod van verenigingen. Een van de deskundigen noemt in dit verband het programma ‘Sport en Bewegen in de Buurt’ dat zich richt op een toegankelijk sportaanbod in de nabijheid van de woonomgeving, en waarin bijzondere aandacht is voor ‘achterstandsgebieden’.

Volgens een van de professionals zou toeleiden naar de sportvereniging het hoofddoel moeten zijn, omdat daar de duurzaamste vorm van sportbeoefening kan worden gecreëerd. Duurzaam in de zin van structureel gedurende een langere periode in het jaar (een sportseizoen). Een van de beleidsambtenaren van de gemeenten voegt hieraan toe dat de sportvereniging bij uitstek een plaats is waar participatie van kinderen en wellicht van hun ouders zich kan ontplooiën.

Onderlinge afstemming gemeentelijke afdelingen

De ondersteuning van gemeenten om de deelname aan sport en cultuur van kinderen in arme gezinnen te bevorderen, overstijgt vaak meerdere beleidsafdelingen. Wanneer de uitvoering van de regelingen voor kinderen valt onder algemene inkomensaanvullende ondersteuning, is de Dienst Werk en Inkomen vaak verantwoordelijk. Andere maatregelen om de deelname aan sport te bevorderen, kunnen bijvoorbeeld voortkomen van de afdelingen Sport, of Welzijn. Een van de geraadpleegde beleidsambtenaren gaf het volgende voorbeeld:

“De stadspas is een regeling van de Dienst Werk en Inkomen, terwijl de bijdrage aan het Jeugdsportfonds wordt betaald door de afdeling Sport. Via de stadspas krijgen jongeren korting op een sportlidmaatschap en het Jeugdsportfonds verzorgt sportattributen.” (beleidsmedewerker IV)

Gevraagd naar de mogelijkheden om de sportdeelname bij kinderen in armoede te stimuleren, noemden de beleidsambtenaren in eerste instantie mogelijkheden die direct betrekking hebben op kinderen in armoede, zoals een stadspas of samenwerking met een Jeugdsportfonds. Het besef dat er ook andere mogelijkheden zijn om bepaalde zaken te stimuleren leek bij beleidsmedewerkers niet aanwezig. Pas na doorvragen kwamen meer aandachtspunten ter sprake.

“Binnen onze provincie hebben wij de laagste tarieven voor accommodaties. Daarnaast hebben we extra subsidie voor kinderen bij sportverenigingen.” (beleidsmedewerker I)

“Vanwege de bezuiniging staat ook de sportbegroting onder druk. Bezuinigen op sport wordt gezien als een impopulaire maatregel en daarom is de politiek erg huiverig. Door bezuinigen op sport zou het aanbod duurder kunnen worden.” (beleidsmedewerker III)

De geïnterviewde deskundigen benaderden de problematiek meer dan de beleidsambtenaren vanuit een breder perspectief. Gemeenten kunnen via verschillende methoden invloed uitoefenen op de prijs van het sportaanbod. De deskundigen adviseren de gemeenten zich meer bewust te zijn van de uitwerkingen die maatregelen kunnen hebben.

“Beter coördineren en samenwerken tussen afdelingen. Maak het slimmer, maak het effectiever.” (deskundige V)

Een betere afstemming en samenwerking tussen verschillende afdelingen werd ook door een van de beleidsambtenaren benoemd.

“Er is een grote behoefte aan integraal beleid. Alleen de werkelijkheid is weerbarstiger.” (beleidsmedewerker IV)

Samenwerking maatschappelijke organisaties

Zowel de deskundigen als de beleidsmedewerkers zien kansen in de samenwerking met maatschappelijke organisaties, als het Jeugdportfonds, het Jeugdcultuurfonds en stichting Leergeld. Vrijwilligers van maatschappelijke organisaties zijn goed op de hoogte van de lokale situatie en kunnen hun aanpak daarop afstemmen. Bovendien komt het geld direct ten goede aan de kinderen. Dit in tegenstelling tot algemene gemeentelijke regelingen, waarbij ouders vrij zijn om te kiezen waar zij het geld aan besteden.

“Wij weten wat er speelt en komen vaak achter de voordeur bij deze gezinnen. Daardoor kunnen we de doelgroep beter bereiken.” (deskundige II)

“Door deze methoden wordt het geld ingezet waar het voor bedoeld is.” (deskundige IV)

Een ander voordeel van de samenwerking tussen overheid en maatschappelijke organisaties, is dat er extra financiële middelen beschikbaar komen. Vaak zetten maatschappelijke organisaties zich in voor fondsenwerving en andere methoden om extra geld uit de markt te genereren. Een van de beleidsmedewerkers gaf aan dat gemeenten meedenken over mogelijkheden om dergelijke activiteiten te organiseren. Verder zijn maatschappelijk organisaties niet gebonden aan de strikte beleidsregels van gemeenten. Daardoor kunnen zij zich voor meer doelgroepen inzetten, zoals ook ‘nieuwe armen’.

De geïnterviewden noemden niet alleen positieve effecten van de samenwerking met maatschappelijke organisaties, maar plaatsen er ook enkele kanttekeningen bij. De budgetten van maatschappelijke organisaties zijn vaak eindig. Wanneer het geld op is, kunnen kinderen niet meer geholpen worden. Dit in tegenstelling tot bij gemeentelijke regelingen die vaak een open einde kennen.

“Helaas zien wij ook dat het instellen van een gemeentelijk fonds soms voortkomt uit bezuinigingsoverwegingen. Een bepaalde gemeentelijke regeling is door een groot bereik te duur geworden. Door een vast bedrag te subsidiëren aan bijvoorbeeld het Jeugdportfonds kan een X aantal kinderen worden bereikt. Maar als het potje leeg is, kunnen kinderen niet meer geholpen worden.” (deskundige V)

Een anderen kanttekening is dat een regeling via een maatschappelijke organisatie de regeldruk voor ouders en kinderen kan vergroten. Ook zijn er binnen één gemeente soms verschillende organisaties actief die dezelfde doelen nastreven. Wanneer de lokale samenwerking onvoldoende is ingebed, kan dit ongewenste en inefficiënte situaties opleveren, zoals onderlinge ‘concurrentie’ bij het genereren van externe middelen.

Enkele keren werd de samenwerking tussen maatschappelijke organisaties op landelijk niveau als aandachtspunt benoemd. In het algemeen zien de geïnterviewden de samenwerking tussen overheid en maatschappelijke organisaties als kansrijk. Het lijkt voor gemeenten wel zinvol om aandacht te houden voor de wijze waarop de regeling wordt uitgevoerd.

De volgende paragraaf gaat in op aanpassingen in het landelijk beleid waar de beleidsmedewerkers en deskundigen voor pleiten.

3.4 Verbeterpunten landelijk beleid

Aan de beleidsmedewerkers en deskundigen is gevraagd hoe landelijk beleid de sport- en beweegdeelname in georganiseerd verband kan stimuleren van kinderen en jongeren in armoede.

Visie op armoede

Een aantal deskundigen stelde dat aandacht voor participatie van kinderen in armoede door sportbeoefening belangrijk is, maar dat er binnen deze doelgroep vaak ook heel andere problemen spelen. Sommige kinderen kunnen niet trakteren op hun eigen verjaardag of gaan nooit naar een verjaardagfeestje, omdat er geen geld is voor een cadeautje. Om deze reden pleitten enkele deskundigen voor een bredere visie op armoede en participatie.

Wat vinden wij in Nederland belangrijk voor kinderen in armoede. Is dat alleen een sportlidmaatschap? (deskundigen I en II)

Ook moet het taboe op armoede doorbroken worden. Volgens beleidsmedewerkers doen mensen vaak uit schaamte geen beroep op ondersteuning, terwijl dit hen kan helpen er sneller bovenop te komen.

Inzet van extra middelen

Een van de deskundigen wees op het belang om extra middelen structureel te borgen. Als een stimuleringsmaatregel een bepaalde looptijd heeft, bestaat de kans dat kinderen van het ene op het andere seizoen plots niet meer kunnen sporten.

“Duurzaamheid van deze programma's is belangrijk. Van eenmalige stimuleringsmaatregelen zijn kinderen de dupe.” (deskundige III)

Een aantal deskundigen was van mening dat extra middelen die de rijksoverheid beschikbaar stelt niet zonder meer naar gemeenten overgemaakt moeten worden. Een deel kan beter beschikbaar worden gesteld aan goed georganiseerde maatschappelijke organisaties. Een andere optie die ter sprake kwam, was het oormerken van een deel van het geld. Met andere woorden: gemeenten duidelijke richtlijnen geven voor de besteding van dat budget. Op dit laatste punt verschilden de meningen.

“Ik kan me voorstellen dat een deel van de extra middelen voor gemeenten een duidelijke bestemming krijgt.” (deskundige I)

“De beleidsvrijheid van gemeenten is belangrijk omdat zij als geen ander weten hoe zij op lokaal niveau bepaalde zaken het beste kunnen regelen.” (deskundige V)

Uit de interviews kwamen twee punten naar voren waarop de landelijke overheid gemeenten zou kunnen stimuleren. Ten eerste de ontwikkeling van integraal gemeentelijk beleid om participatie van kinderen en armoede te verbeteren. En ten tweede het stimuleren van een netwerk van lokale maatschappelijke organisaties die onderling goed samenwerken.

Samenwerking maatschappelijk organisaties

Eerder kwam al naar voren dat enkele deskundigen vermoedden dat de samenwerking op landelijk niveau tussen verschillende maatschappelijke organisaties verbeterd kan worden. Een landelijk netwerkoverleg tussen verschillende organisaties kan hierbij uitkomst bieden.

“Bijvoorbeeld een landelijk netwerkoverleg om coördinatie en afstemming tussen organisaties te bevorderen.” (deskundige VI)

Met betere afstemming en een gezamenlijk doel kunnen maatschappelijke organisaties gezamenlijk optrekken bij fondsenwerving en het vinden van sponsors voor hun plannen. Dit vergroot hun kracht, waardoor uiteindelijk meer kinderen geholpen worden.

Best practices

Zowel deskundigen als beleidsmedewerkers gaven aan dat er lokaal al veel gebeurt om kinderen in armoede meer te laten sporten en bewegen. Gemeenten zouden meer inzicht moeten krijgen in de voor- en nadelen van bepaalde beleidskeuzen. De overheid kan goede initiatieven meer onder de aandacht brengen en kennisuitwisseling tussen gemeenten stimuleren.

4. Conclusies en aanbevelingen

Alle kinderen verdienen gelijke kansen om zich te kunnen ontwikkelen. Helaas hebben kinderen in arme gezinnen minder mogelijkheden om hun (sportieve) talenten te ontwikkelen. Onderzoek laat zien dat kinderen uit arme gezinnen minder dan gemiddeld deelnemen aan sport en cultuur. In de huidige samenleving leren kinderen belangrijke vaardigheden om mee te komen in de maatschappij door deel te nemen aan sport en cultuur. Het afgelopen jaar is het percentage kinderen dat in armoede leeft opnieuw toegenomen. Daarom is aandacht voor de situatie van kinderen in armoede op zijn plaats.

Het doel van dit onderzoek was om te verkennen wat er in de literatuur en bij actoren in het veld bekend is over de sportdeelname van kinderen en jongeren in armoede. De resultaten van dit onderzoek komen voort uit een literatuurstudie (hoofdstuk 2) en tien interviews met deskundigen van verschillende organisaties en met beleidsambtenaren bij gemeenten (hoofdstuk 3).

In dit laatste hoofdstuk rapporteren we per deelvraag de belangrijkste bevindingen en beantwoorden we de overkoepelende vraag van dit onderzoek. Tot slot formuleren we enkele aanbevelingen op lokaal en landelijk niveau om de sportdeelname van kinderen en jongeren in armoede te bevorderen.

4.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Wat is uit de literatuur bekend (cijfers, risicofactoren en betekenis) over de sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede?

- In 2012 leefde 11,4 procent van de kinderen in Nederland in een huishouden waar onvoldoende geld is om aan sport te kunnen deelnemen. Dit percentage van ruim 11 procent is het hoogste in het afgelopen decennium. De verwachting is dat de armoede onder kinderen nog enigszins toeneemt en vanaf 2014 stabiliseert. De armoede in Nederland is sterk geconcentreerd in bepaalde gebieden: de grote steden, Zuid-Limburg en delen van de noordelijke provincies.
- De kans op armoede is groter voor gezinnen met: jonge kinderen, één ouder, meerdere kinderen, een niet-westerse achtergrond, alleen bijstand en/of ouders een laag opleidingsniveau.
- Kinderen in arme gezinnen (44%) zijn minder vaak lid van een sportvereniging en zitten minder vaak op zwembles dan kinderen in welvarender gezinnen (77%). Ook in Vlaanderen hangt het inkomen van de ouders samen met het al dan niet bezitten van een sportlidmaatschap van de kinderen. Kinderen in armoede zijn minder vaak lid van een sportvereniging, maar dat betekent niet per definitie dat zij minder bewegen. Deens onderzoek laat zien dat kinderen uit lagere sociaaleconomische klassen actiever zijn in andere omgevingen, bijvoorbeeld openbare sportveldjes of het schoolplein.
- Een belangrijke belemmering voor het niet kunnen sporten van kinderen in armoede is een gebrek aan financiële middelen. Deze risicofactor is in praktijk nauw verweven met

omstandigheden binnen het gezin, zoals de gezinssamenstelling, leeftijd van de kinderen, afkomst, opleiding en een gebrekkige sociale participatie van de ouders. Daarnaast spelen bij de sportparticipatie van kinderen ook omgevingsfactoren een rol zoals de aanwezigheid en de toegang tot een passend sportaanbod. Dit betekent dat een eenzijdige aanpak die zich hoofdzakelijk richt op financiële tekorten bij gezinnen, verschillende groepen niet zou bereiken.

- Kinderen in armoede beschikken over minder hulpbronnen dan leeftijdsgenoten in welvarender omstandigheden. Hun ouders hebben minder geld en hebben vaak een kleiner sociaal netwerk. Deelname aan sportactiviteiten bij een vereniging kan deze kinderen onder de juiste omstandigheden helpen eigen hulpbronnen te ontwikkelen. Denk aan het opbouwen van een sociaal netwerk en het leren omgaan met normen en waarden in de sport en de maatschappij. Deze bijkomende winst van sportdeelname van kinderen in armoede is in grote mate afhankelijk van het morele en pedagogische klimaat binnen een sportvereniging, waarin deskundige sportbegeleiders een belangrijke rol spelen.

Welk beleid wordt op dit terrein gevoerd en wat is er over de effectiviteit bekend?

- Bijna alle gemeenten (88%) hebben specifieke aandacht voor de situatie van kinderen in armoede. Van deze gemeenten kennen er ruim negen op tien maatregelen om de deelname aan sport en cultuur te bevorderen. De volgende methoden zijn op hoofdlijnen te onderscheiden: het inzetten van een stadspas, samenwerken met een maatschappelijke organisatie (Jeugdsportfonds, Stichting Leergeld), een gemeentelijke fonds of algemene gemeentelijke regelingen voor minima.
- Gemeenten hebben een verschillende visie op wat nodig is om sportbeoefening bij kinderen in armoede te stimuleren. In de praktijk betekent dit bijvoorbeeld dat de ene gemeente een percentage van het sportlidmaatschap vergoedt, terwijl andere gemeenten de volledige contributie plus materialen bekostigen.
- Gemeenten geven op verschillende manieren uitvoering aan het stimuleren van de sportdeelname van kinderen in armoede. Dit levert tussen gemeenten grote verschillen op in kansen en mogelijkheden voor kinderen in armoede.
 - verschillende beleidsmatige inkomensgrenzen
 - regeling direct ten goede aan kinderen of indirect via ouders
 - openeinderegeling of een regeling met vaste begroting

Doordat gemeenten verschillende inkomensgrenzen hanteren, kunnen kinderen in dezelfde omstandigheden in de ene gemeente geen gebruikmaken van speciale voorzieningen, maar in de andere wel. Ook blijkt dat een deel van de gemeenten de extra middelen uit doelmatigheidsoverwegingen verstrekt aan de ouders. Deze gemeenten hebben er echter weinig invloed op of het geld ook daadwerkelijk wordt besteed aan een sportlidmaatschap voor de kinderen. Verder hebben sommige gemeenten een openeinderegeling waarop alle kinderen binnen de beleidsmatige grenzen een beroep kunnen doen, terwijl andere gemeenten werken met een vast budget, vaak via een maatschappelijke organisatie. De praktijk toont aan dat de

maatschappelijke organisaties niet altijd over voldoende budget beschikken om aan de sportvraag van kinderen in armoede te voldoen.

- Het beleid van gemeenten om sportdeelname van kinderen in armoede te bevorderen richt zich voornamelijk op de *vraag* vanuit ouders en kinderen en veel minder op mogelijkheden rond het *aanbod* van sport binnen een gemeente. Bovendien is het aannemelijk dat het sportaanbod als gevolg van bezuinigingen in het gemeentelijk sportbeleid duurder wordt.
- Het kabinet gaat het armoede- en schuldenbeleid de komende jaren intensiveren. Een deel van de middelen wordt ingezet voor de situatie van kinderen en jongeren in armoede. Vanaf 2014 komt jaarlijks 5 miljoen euro van deze extra middelen beschikbaar via de sportimpuls om kinderen in armoede te laten sporten en bewegen.

Wat zijn ervaringen en visies van deskundigen en lokale beleidsambtenaren over risicofactoren en de betekenis van sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede?

- Deskundigen en lokale beleidsambtenaren zijn redelijk eensgezind als het aankomt op de risicofactoren voor een achterblijvende sport- en beweegdeelname. Vaak wordt een samenspel genoemd tussen gebrekkige financiële middelen en de achtergrond van het gezin. Daarnaast komt naar voren dat de verenigingscultuur niet bij alle doelgroepen past en dat het sportaanbod van verenigingen wellicht onvoldoende aansluit op de wensen en behoeften van nieuwe doelgroepen. Deskundigen zien dat het reguliere sportaanbod vooral oudere jeugd en meisjes van niet-westerse afkomst minder goed bereikt.
- De geïnterviewden zijn van mening dat aandacht voor nieuwe armen (o.a. deel zzp'ers) nodig is. Het huidige beleid biedt onvoldoende mogelijkheden om ook voor deze groepen wat te betekenen. Verder gaven deskundigen aan dat vanwege het taboe op armoede, gezinnen huiverig zijn een beroep te doen op ondersteuning.
- Zowel deskundigen als beleidsambtenaren zijn van mening dat het deelnemen aan sport in belangrijke mate kan bijdrage aan de sociale en morele ontwikkeling van kinderen. Sport biedt kinderen structuur en handvatten en kan daarnaast een belangrijke preventieve werking hebben, bijvoorbeeld bij het tegengaan van overgewicht.
- Deskundigen geven aan dat deze positieve effecten van sport niet vanzelf optreden en dat een sportlidmaatschap niet alles oplost. Sportverenigingen moeten goed zijn toegerust om de 'zorgvraag' van nieuwe doelgroepen op te vangen. Een goede samenwerking met andere organisaties die zich inzetten voor kinderen en jongeren kan daarbij helpen.

Welke mogelijkheden zien deskundigen en lokale beleidsambtenaren om de sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede te bevorderen?

- De geïnterviewden geven aan dat alleen het verstrekken van informatie over de mogelijkheden lang niet alle kinderen en jongeren in armoede bereikt. Uit de antwoorden komt naar voren dat met name scholen en sportverenigingen meer betrokken moeten worden. De school en de vereniging zien kinderen regelmatig en kunnen signaleren bij welke gezinnen er financiële drempels zijn om te (gaan) sporten.
- Deze benadering van ‘onderop’ sluit aan bij de werkwijze van maatschappelijke organisaties als het Jeugdsportfonds. Maatschappelijke organisaties kennen de lokale situatie vaak goed. Ze weten wat er speelt en staan in nauw contact met de doelgroep. Door hun manier van werken, weten zij de kinderen vaak goed te bereiken.
- Een ander voordeel van de samenwerking met maatschappelijke organisaties is de mogelijkheid om extra financiële middelen te genereren door sponsoring en fondsenwerving. Verder komt de inzet van maatschappelijke organisaties vaak direct ten goede aan kinderen. Een nadeel is dat de budgetten van maatschappelijke organisaties te kort kunnen schieten, zodat kinderen buiten de boot kunnen vallen.
- Sportaanbod in de directe woonomgeving is een belangrijke voorwaarde om überhaupt te gaan sporten. De sport dient ook aan te sluiten bij de wensen van de doelgroep. Het aanbod binnen de traditionele sportvereniging is niet voor iedereen passend. Bredere aandacht voor andere en nieuwe vormen van sportbeoefening dan die in de traditionele sportvereniging kan ook nieuwe doelgroepen aantrekken.
- Veel sportverenigingen zijn in grote mate afhankelijk van ondersteuning van de gemeenten. Daarom zouden sportverenigingen meer maatschappelijke verantwoordelijkheid moeten tonen. Niet alleen door meer open te staan voor nieuwe doelgroepen (o.a. kinderen met een niet-westerse achtergrond), maar ook door kinderen in armoede tegemoet te komen.
- Ter bevordering van de sportdeelname van kinderen in armoede bestaan er maatregelen die middelen direct ten goede laten komen aan de kinderen, maar ook voorzieningen die indirect via de ouders een bijdrage leveren. Deze methoden spelen in op *vraagzijde* vanuit ouders en kinderen. Daarnaast bestaan er mogelijkheden die inspelen op de *aanbodzijde*, met een laagdrempelig *sportaanbod* in bepaalde wijken of voor bepaalde doelgroepen. Vaak zijn hierbij verschillende beleidsafdelingen (sociale zaken, welzijn en sport) binnen een gemeente betrokken. Met een samenhangende en integrale benadering kunnen gemeenten meer bereiken.

4.2 Centrale conclusie en aanbevelingen

De centrale vraag van het onderzoek luidt als volgt:

Wat zijn risicofactoren voor een achterblijvende sport- en beweegdeelname van kinderen en jongeren in armoede en welke mogelijkheden zijn er, zowel lokaal als landelijk, om de sport- en beweegdeelname van deze doelgroep te bevorderen?

De uitkomsten van beide deelonderzoeken zijn in deze laatste paragraaf samengenomen voor de beantwoording van de centrale vraag. De resultaten uit de interviews ondersteunen het beeld dat uit de verkenning van de literatuur naar voren is gekomen.

Wanneer we het belangrijk vinden dat alle kinderen en jongeren gelijke kansen krijgen hun talenten te ontdekken en ontwikkelen, is aandacht voor de situatie van kinderen in armoede op zijn plaats. Kinderen kunnen weinig invloed uitoefenen op hun situatie. Zij zijn veelal afhankelijk van de mogelijkheden die hun ouders hen bieden. Als gevolg van de economische crisis is het aantal kinderen dat leeft in armoede de afgelopen jaren flink toegenomen. Het einde van deze stijging is nog niet bereikt, maar zal naar verwachting in 2014 stabiliseren. Ruim 11 procent van de kinderen leefde in 2012 in een gezin waarin onvoldoende geld is om aan sportieve of culturele activiteiten deel te nemen. Het verschil in sportdeelname tussen kinderen in armoede en welvarender gezinnen is groot. Nog niet de helft van de kinderen (4-17 jaar) uit gezinnen op bijstandsniveau is lid van een sportvereniging of zit op zwembad (44%). Dit geldt voor drie van de vijf kinderen waarvan de ouders een inkomen hebben tot 120 procent van het bijstandsniveau en voor ruim driekwart (77%) van de kinderen in gezinnen met inkomen groter dan 120 procent van het bijstandsniveau (Jehoel-Gijsbers, 2009). Kinderen in armoede zijn minder vaak lid van een sportvereniging, maar dat betekent niet per definitie dat zij ook minder bewegen. Deens onderzoek laat zien dat kinderen uit lagere sociaaleconomische klassen actiever zijn in andere omgevingen, bijvoorbeeld openbare sportvelden of het schoolplein.

Vanwege de thuissituatie waarin kinderen en jongeren in armoede verkeren, zijn er vaak meerdere drempels te overwinnen. Kinderen, en met name jonge kinderen, zijn grotendeels aangewezen op hun ouders om aan sportactiviteiten mee te kunnen doen. Persoonlijke, materiële, sociale en culturele *hulpbronnen* van ouders dragen bij aan de kans dat ouders hun kinderen in de gelegenheid stellen te gaan sporten. Een gebrek aan materiële hulpbronnen (zoals het inkomen) van ouders vormt een groot risico voor een achterblijvende sportdeelname van kinderen bij verenigingen. Daarnaast zijn ook persoonlijke hulpbronnen als afkomst, gezinssamenstelling en opleidingsniveau van de ouders risicofactoren. Sociale en culturele hulpbronnen als het ontbreken van rolmodellen en onvoldoende ervaring met de sportcultuur van verenigingen, kunnen er eveneens toe bijdragen dat kinderen in armoede minder snel de weg naar een sportvereniging vinden. Naast deze hulpbronnen zijn een goede gezondheid en adequate motorische vaardigheden ook een belangrijk voorwaarde om binnen een sportvereniging mee te kunnen doen.

Zowel uit de interviews als uit de literatuur bleek dat risicofactoren voor armoede en een lagere sportdeelname in praktijk nauw met elkaar verweven zijn. Veelal zorgt een combinatie van factoren ervoor dat ouders hun kinderen niet of onvoldoende stimuleren mee te doen aan sportieve of culturele activiteiten. Met eenzijdige inzet op financiële steun worden zeker niet alle kinderen en jongeren in de doelgroep bereikt en op een duurzame manier tot deelname aan sport geactiveerd.

Uit het onderzoek kwam ook naar voren dat kinderen in armoede niet per se inactiever zijn dan kinderen in welvarender gezinnen. Kinderen in armoede kunnen actiever zijn in een andere omgeving, zoals op de playground of op andere sportveldjes in de wijk. Zowel het literatuuronderzoek als de ervaringen van deskundigen en beleidsmedewerkers ondersteunen deze vaststelling. Het aanbod van de traditionele sportvereniging is waarschijnlijk ook niet voor alle kinderen in de doelgroep passend. Echter, het actief deelnemen aan sport in georganiseerd verband, biedt kinderen kansen bij het opbouwen van eigen sociale en culturele hulpbronnen. Ze maken kennis met leeftijdsgenoten en ontwikkelen nieuwe vriendschappen. Ook leren kinderen omgaan met normen en waarden in de sport en de maatschappij. Niet de sport zelf maar de omgeving waarin deze wordt beoefend, maakt het verschil. Het morele klimaat waarin de sportbeoefening plaatsvindt is echter in grote mate afhankelijk van wat de sportbegeleiders en andere betrokkenen overbrengen op de kinderen (Rutten, 2007; Jacobs et al., 2009). Deze ontbreken veelal op de playgrounds en openbare sportveldjes. In de interviews werden ook kanttekeningen geplaatst bij te hoge verwachtingen van verenigingssport.

De aanpak van kinderarmoede en het vergroten van kansen voor deze doelgroep is een aandachtspunt voor het huidige kabinet. Een belangrijk onderdeel van de kabinetsplannen is het bevorderen van de participatie van kinderen in armoede door het deelnemen aan sportieve en culturele activiteiten te stimuleren. Op basis van voorliggend onderzoek lijkt het zinvol om bij de beleidsontwikkeling aandacht te hebben voor de punten in de subparagrafen 4.2.1 en 4.2.2. Deze zijn verdeeld in lokale (a) en landelijke (b) aandachtspunten.

4.2.1 Aanbevelingen voor lokaal beleid

a1. Benader kinderen en jongeren via wijkcentra, verenigingen en scholen

Duidelijk informeren op een gemeentelijke website over de mogelijkheden voor kinderen en jongeren in armoede om aan sport en cultuur deel te nemen, is een eerste stap. Met een website worden echter lang niet alle kinderen en jongeren in de doelgroep bereikt. Een benadering van onderop, via professionals die werkzaam zijn bij scholen, buurthuizen en sportverenigingen biedt extra mogelijkheden. Leraren, vakleerkrachten bewegingsonderwijs, sportbegeleiders en sportbuurtcoaches weten vaak goed welke kinderen graag sporten en extra ondersteuning nodig hebben. Concrete handvatten voor professionals om kinderen in de doelgroep echt te helpen, dragen hieraan bij. De samenwerking tussen gemeenten en maatschappelijke organisaties als het Jeugdsportfonds is hierop gebaseerd en gaat uit van de *bottom-up* benadering. Professionals kunnen zich bij het Jeugdsportfonds aanmelden als intermediair. Een intermediair van het Jeugdsportfonds kan kinderen *direct* ondersteunen in de sportbeoefening.

a2. Laat ondersteuning direct aan kinderen ten goede komen

Er zijn gemeenten die kinderen in armoede indirect ondersteunen, door extra middelen in de vorm van een financiële bijdrage aan de ouders te verstrekken. De ondersteuning verhoogt dan het inkomen en het is onzeker of de bijdrage de deelname van het kind aan sport of cultuur stimuleert. Om te zorgen dat het geld wordt besteed aan dat waar het oorspronkelijk voor is bedoeld, is het wenselijk dat gemeenten veel directer inzetten op de kinderen die het betreft. Dit kan bijvoorbeeld met tegoedbonnen voor een sportlidmaatschap of door te werken met een (kortings)regeling via een stadspas. Kinderen zouden dat eventueel ook eenvoudig zelfstandig kunnen regelen.

a3. Betrek ouders bij het stimuleren van de sportdeelname van hun kinderen

Door alleen het tekort aan materiële hulpbronnen van de ouders te compenseren, bereik je geen garantie op duurzame sportbeoefening van de kinderen. De risicofactoren voor een achterblijvende sportdeelname van kinderen in armoede zijn sterk met elkaar verweven. Ook onvoldoende sociale en culturele hulpbronnen kunnen ervoor zorgen dat ouders hun kinderen onvoldoende stimuleren te gaan sporten. Denk hierbij aan de afwezigheid van rolmodellen en een gebrekkige of slechte ervaring met de sportcultuur. Het beleid om de sportdeelname van kinderen in armoede te bevorderen, vergt een integrale benadering. Bijvoorbeeld door ouders beter te informeren over de mogelijkheden voor sportbeoefening van hun kinderen en de daarbij behorende verantwoordelijkheden. Gemeenten zouden ouders nadrukkelijker kunnen betrekken bij de sportkeuze van hun kind. Sportverenigingen kunnen ook niet functioneren zonder actieve betrokkenheid van ouders. Mogelijk lukt het zelfs om via de kinderen ook de ouders te activeren om meer te participeren in de maatschappij.

a4. Zorg voor een toereikend sportaanbod aansluitend op de wensen van de doelgroep

Wanneer er geen goede of passende sportverenigingen in de directe omgeving zijn, verhoogt dat logischerwijs de drempel voor kinderen om te gaan sporten. Door het tekort aan materiële hulpbronnen ontbreekt bovendien vaak passend vervoer om kinderen enkele keren per week naar een sportverenigingen te brengen. Wat ook kan meespelen, is dat sportverenigingen gericht zijn op wensen van gezinnen met midden- en hoge inkomens en onvoldoende zijn aangepast op wensen van gezinnen met lage inkomens. Om een toereikend en passend sportaanbod na te streven, kunnen gemeenten met de volgende aandachtspunten rekening houden:

- Breng het sportaanbod in kaart (wat zijn de mogelijkheden op welke locaties?).
- Stimuleer sportverenigingen zich meer open te stellen voor nieuwe doelgroepen, eventueel door een sportaanbod gericht op specifieke doelgroepen.
- Bied naast het aanbod van de sportvereniging alternatieven onder goede begeleiding.
- Betrek kinderen en jongeren bij de inrichting van nieuw sportaanbod.
- Betrek sportbuurtcoaches bij de ontwikkeling en begeleiding van dit sportaanbod.
- Benut kansen van de Sportimpuls 'Jeugd in lage inkomensbuurten'.

a5. Benut kansen van publiek-private samenwerking met maatschappelijke organisaties

Maatschappelijke organisaties weten vaak goed wat er speelt en staan in direct contact met de doelgroep. Dat biedt goede mogelijkheden om kinderen in de doelgroep te bereiken. Maatschappelijke organisaties laten de ondersteuning vaak ook *direct* aan kinderen ten goede komen. Een ander voordeel van publiek-private samenwerking zijn de extra financiële middelen uit fondsenwerving en sponsoracties. Daarnaast hebben maatschappelijke organisaties een grotere beleidsvrijheid, waardoor zij een bredere doelgroep kunnen helpen dan gemeenten.

a6. Betere samenwerking tussen afdelingen om sportdeelname te bevorderen

Het verbeteren van de situatie van kinderen en jongeren in armoede vraagt om een integrale benadering, omdat vaak meerdere factoren aan een achterblijvende (sport)participatie ten grondslag liggen. De mogelijkheden van gemeenten beslaan meerdere beleidafdelingen. Op dit moment is het beleid om de sportdeelname van kinderen in armoede te stimuleren vooral gericht op het (financieel) ondersteunen van de *vraag* vanuit ouders en kinderen. Het beleid is daarom

vaak ondergebracht bij de afdeling Sociale Zaken of de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling. Gemeenten hebben ook goede mogelijkheden om via het *aanbod* van sport de doelgroep beter te bedienen, dit beleidsterrein is vaak onderdeel van de afdeling Sport of van een externe organisatie die het gemeentelijk sportbeleid uitvoert. De mogelijkheden aan de *aanbodskant* van de sport liggen in het creëren van laagdrempelige voorzieningen en sportactiviteiten in de woonomgeving. Zeker gezien het feit dat sporten voor iedereen duurder wordt door bezuinigen op de gemeentelijke sportbegroting.

4.2.2 Aanbevelingen voor landelijk beleid

b1. Stimuleer kennisontwikkeling kinderp participatie bij gemeenten

Het verdient aanbeveling om de kennisontwikkeling bij gemeenten te stimuleren. Gemeenten dienen zich meer bewust te zijn van de uitwerking van bepaalde beleidskeuzen. We onderscheiden drie hoofdlijnen:

- het *direct* of *indirect* ondersteunen van kinderen;
- de keuze voor een openeinderegeling of een vast budget;
- naast inspelen op de *vraagkant* van de sport ook mogelijkheden om te interveniëren aan de *aanbodskant* van de sport.

De landelijke overheid kan in samenwerking met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) de kennis over kinderp participatie bij gemeenten stimuleren door *best practices* via een (digitaal) platform beschikbaar te stellen en door een ‘handreiking’ kinderarmoede te ontwikkelen.

b2. Stimuleer integrale beleidsontwikkeling bij gemeenten

De landelijke overheid kan gemeenten stimuleren hun beleid om sportdeelname van kinderen in armoede te bevorderen, meer integraal te ontwikkelen. Gemeenten hebben kennis van de lokale situatie en kunnen dan ook passend beleid uitstippelen. Het blijkt dat gemeenten momenteel nog veel gebruik maken van standaard uitvoeringsregelingen. De situatie van kinderen in armoede vraagt echter om een integrale benadering. Door samenwerking tussen verschillende beleidsafdeling (Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, Sociale Zaken, Welzijn en Sport) kan slimmer en efficiënter worden ingezet op een hogere sportdeelname van kinderen in armoede.

b3. Stimuleer een bredere visie op kinderarmoede.

Gemeenten hebben een verschillende visie op wat minimaal noodzakelijk is om sportdeelname bij kinderen in armoede te stimuleren: van korting op de contributie tot vergoeding van het jaargeld plus sportattributen. Echter, verschillende deskundigen wezen erop dat de problematiek van kinderen in armoede vaak meer omvat dan geldgebrek. Waar mag het volgens ons als samenleving deze kinderen niet aan ontbreken? Alleen het deelnemen aan sport en cultuur? Maar wat betekent het als kinderen niet kunnen meegaan met een uitje van school of niet kunnen trakteren op hun verjaardag? Het lijkt een zinvolle eerste stap als de landelijke overheid het voortouw neemt om een minimale uitgangspositie voor deze groep vast te stellen.

b4. Houd structureel geld vrij voor de bestrijding van kinderarmoede

Het kabinet gaat het armoede- en schuldenbeleid de komende jaren intensiveren. Een deel van deze middelen hiervoor, wordt specifiek ingezet om de situatie van kinderen in armoede te verbeteren. Om te voorkomen dat kinderen de dupe worden van de eenmaligheid van een stimuleringsmaatregel is het belangrijk om de extra middelen structureel beschikbaar te houden.

Bovendien is de verwachting dat het aantal kinderen in armoede in 2014 stabiliseert, maar de komende jaren nog niet sterk zal afnemen.

b5. Stimuleer publiek-private samenwerking

Gemeenten werken bij de uitvoering van beleid vaak samen met diverse regionale en lokale maatschappelijke organisaties. De samenwerking met deze organisaties kan een grote meerwaarde opleveren in termen van extra middelen en een groter bereik onder de doelgroep. De landelijke overheid kan in samenwerking met de VNG en VSG gemeenten stimuleren publiek-private samenwerking vorm te geven.

b5. Stel extra middelen direct beschikbaar aan maatschappelijke organisaties

Mogelijk kan een deel van de extra middelen die het kabinet beschikbaar stelt direct ten goede komen aan maatschappelijke organisaties. Op lokaal niveau zijn deze organisaties dan minder afhankelijk van de (politieke) beleidskeuzen van gemeenten. Een nadeel kan zijn dat gemeenten waar deze organisaties nog niet of minder aanwezig zijn, hierdoor gelden mislopen.

6. Bevorder samenwerking tussen maatschappelijke organisaties

In de interviews kwam ter sprake dat op landelijk niveau verbetering mogelijk is in de samenwerking tussen maatschappelijke organisaties. Om de samenwerking en afstemming tussen maatschappelijke organisaties te stimuleren, kan de overheid een landelijk netwerkoeverleg ondersteunen.

Literatuur

Bos, W., F. Otten, B. Huynen & P. Ament (2013). Kans op armoede: de lage-inkomensgrens. *Armoedesignalement 2013*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek.

Bottenburg, M. van, Rijnen, B. & Sterkenburg, J. van (2005). *Study on trends in sports participation in the European Union*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Bucx, F. (red.) (2011). *Gezinsrapport 2011: Een portret van het gezinsleven in Nederland*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau (scp-publicatie 2011/7).

Donnelly, P. & J. Coakley (2002). *The role of recreation in promoting social inclusion*. Toronto. The Laidlaw Foundation.

Eurostat (2013) At risk of poverty or social exclusion in the EU27. *Eurostat newsrelease februari 23, 2013*. URL http://europa.eu/rapid/press-release_STAT-13-28_en.htm geraadpleegd op 21 oktober 2013.

Guiaux, M., A. Roest. & J., Iedema. (2011). *Voorbestemd tot achterstand? Armoede en sociale uitsluiting in de kindertijd en 25 jaar later*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Hardy L. L., T. Reinten-Reynolds, P., Espinel, A., Zask & A.D. Okely (2012). Prevalence and Correlates of Low Fundamental Movement Skill Competency in Children. *Pediatrics, July 23, 2012*. Downloaded from pediatrics.aappublications.org on October 28, 2013.

Hoekman, R. & D. Collard (2012). *Factsheet sportdeelname in Nederland: 2006-2012*. Utrecht: Mulier Insituut.

Hoekman , R. & J. Straatmeijer (2013). *Recessiepeiling sport*. Utrecht: Mulier Instituut.

Hof, S., A. Soede & C. Vrooman (2012). Armoede volgens de budgetbenadering. *Armoedesignalement 2012*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek

Hover, P., D. Romijn & K. Breedveld (2010). *Sportdeelname in cross nationaal perspectief. Benchmark sportdeelname op basis van de Eurobarometer 2010 en het International Social Survey Programma 2007*. 's-Hertogenbosch: Mulier Instituut.

Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2013). *Actief op weg naar werk. Van schoolgaand kind tot zelfstandige jongere*. Den Haag: Inspectie SZW.

Jacobs, F., & R. Diekstra (2009). Effecten van sportbeoefening op de cognitieve, sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van kinderen. *Sportgericht*, 62(1).

Jehoel-Gijsbers, G. (2009). *Kunnen alle kinderen meedoen? Onderzoek naar de maatschappelijke participatie van arme kinderen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Jeugdsportfonds (2013). Jaarverslag 2012. *Alle kinderen moeten kunnen sporten*. Amsterdam: Stichting Jeugdsportfonds Nederland.

Lubans, D.R., P.J. Morgan, D.P. Cliff, L.M. Barnett & A.D. Okely (2010). Fundamental movement skills in children and adolescents: review of associated health benefits. *Sports Med.* 2010 Dec 1;40(12):1019-35. doi: 10.2165/11536850-000000000-00000.

Kirkegaard, J. (2010). Which countries Are in Shape For Europe's Lean Years? (www-document). URL: <http://www.piie.com/realtime/?p=1445>. Geraadpleegd op 16 oktober 2013.

Nederland, T., J. Mak, M.M.J. Stavenhagen & H.R.A.M. Swinnen (2007) *Aanpak kinderarmoede en bevordering sociale insluiting van kinderen. Onderzoek van het landelijk beleid*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.

Nielsen, G., V. Grønfeldt, J. Toftegaard-Støckel & L.B. Andersen (2013). Predisposed to participate? The influence of family socio-economic background on children's sports participation and daily amount of physical activity. *Sport in Society*. Vol. 15, NO. 1, 2012-01-27.

NISB & Cultuurnetwerk. (2010). *Alle kinderen doen mee! Inspirerende manieren om sport en cultuur in te passen in gemeentelijk armoedebelief*. Nederlands Instituut voor Sport & Bewegen/Cultuurnetwerk.

Okely AD, Booth M.L., Patterson J.W. (2001) Relationship of physical activity to fundamental movement skills among adolescents. *Medicine and Science in Sports and Exercise*. 33(11):1899-1904.

Otten, F., W. Bos en B. Huynen (2012). Kans op armoede: de lage-inkomensgrens. *Armoedesignalement 2012*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek.

Reijgersberg, N., H. Van der Werff & J. Lucassen (2013). *Nulmeting Bewegingsonderwijs. Onderzoek naar de organisatie van het bewegingsonderwijs in het primair onderwijs*. Utrecht: Mulier Instituut.

Ridge, T. en J. Millar (2000). Excluding Children: Autonomy, Friendship and the Experience of the Care System. In: *Social Policy & Administration*, jg. 34, nr. 2, p. 160-175.

Roest, A., A. Lokhorst en J. C. Vrooman (2010). *Sociale uitsluiting bij kinderen. Omvang en achtergronden*. Den Haag: sociaal en Cultureel Planbureau.

Roest, A. (2011). *Kunnen meer kinderen meedoen? Veranderingen in maatschappelijke deelname van kinderen, 2008-2010*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Rutten, E.A. (2007). *Education through organized youth sport*. Proefschrift. Utrecht: Universiteit van Utrecht.

Sieckelinck, S.J.A. (2009). *Het beste van de jeugd. Een wijsgerig-pedagogisch perspectief op jongeren en hun ideal(ism)en* (proefschrift). Amsterdam: Vrije Universiteit Amsterdam.

Soede, A., S. Hof, J.M. Wildeboer Schut & C. Vrooman. (2013). Armoede volgens de budgetbenadering. *Armoedesignalement 2013*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau/Centraal Bureau voor de Statistiek.

Steketee, M., T. Nederland, J. Mak, R. van der Gaag, M. Van Bommel, L. Roebroek, S. Van der Eerden, J. Van Toorn, E. Smits van Waesberghe, R. Oet & C. Oosterwijk. (2013). *Kinderen in Armoede in Nederland*. Den Haag/ Utrecht: Kinderombudsman/ Verwey-Jonker instituut.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (2007). *Extra middelen armoedebestrijding bij kinderen*. Brief van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Kenmerk W&B/B&K/07/39132; 10 december 2007. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Vandermeersch, H., S. Vos & J. Scheerder (2013) Who's joining the club? Participation of socially vulnerable children and adolescents in club-organised sports. In: *Sport, Education and Society*. Published online 26 november 2013: URL: <http://dx.doi.org/10.1080/13573322.2013.856293>.

Vermeulen, R. (2007). *Brug over woelig water. Lidmaatschap van sportvereniging, vriendschappen, kenniskringen en vertrouwen* (proefschrift). Nijmegen: Radboud Universiteit Nijmegen.

Bijlage I betrokken organisaties

Beleidsmedewerkers gemeenten	Gemeente
1	Gemeente Roermond
2	Gemeente Haarlem
3	Gemeente Westland
4	Gemeente Utrecht
Deskundigen	Organisatie
6	Verwey-Jonker
7	Stichting Leergeld
8	Divosa
9	Vereniging Sport en Gemeenten
10	Jeugdsportfonds
11	Kinderombudsman

RECRON, de Vereniging van Recreatieondernemers Nederland, streeft naar een optimaal ondernemersklimaat in de recreatiebranche en behartigt de collectieve en individuele belangen van de leden.

Heeft u vragen of wilt u advies? Neem contact op met uw regiomanager.

RECRON-contactpersonen

- Provincie Drenthe:
Regiomanager Dick Dijkstra
dijkstra@recron.nl | T 06 – 53 75 93 29
- Provincie Friesland en Groningen:
Regiomanager Petra Ellens
ellens@recron.nl | T 06 – 53 32 85 01
- Provincie Gelderland:
Regiomanager Ivo Gelsing
gelsing@recron.nl | T 06 – 53 72 01 12
- Provincie Overijssel:
Regiomanager Martin Maassen
maassen@recron.nl | T 06 – 53 34 84 89
- Provincie Utrecht en Zuid-Holland:
Regiomanager Gerd Jan Korte
korte@recron.nl | T 06 – 10 77 58 79
- Provincie Noord-Holland en Flevoland:
Regiomanager Arthur Helling
helling@recron.nl | T 06 – 53 77 89 77
- Provincie Noord-Brabant:
Regiomanager Willem Kraanen
kraanen@recron.nl | T 06 57 31 47 55
- Provincie Zeeland:
Regiomanager Arthur van Disseldorp
vandisseldorp@recron.nl | T 06 – 53 75 84 71
- Provincie Limburg:
Regiomanager Frank Verkoijen
verkoijen@recron.nl | T 06 – 53 75 84 62

**Ook kunt u terecht bij de RECRON
Bedrijfsgroepmanager Zwembaden**

- Menno Stokman, stokman@recron.nl | T 0343 – 52 47 00

Zwembaden van betekenis

Zwembaden van betekenis

93 miljoen zwemactiviteiten van Nederlanders maken de zwemsector van grote betekenis

Zwembaden leveren een essentiële bijdrage in Nederland als het gaat om zwemveiligheid, leefbaarheid en een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat, sport, gezondheid en zelfs de leerprestaties van kinderen. Een zwembad levert zo direct en indirect veel geld op.

RECRON belicht in deze factsheet het brede maatschappelijke belang van zwembaden

en de zwemsector voor gemeenten en haar inwoners. Dit brede belang vraagt ook om bredere beleidsaandacht van zwemaanbod en zwemactiviteiten. En om een bredere financiering.

Deze factsheet helpt gemeenten bij hun overweging van de financiering van zwembaden en voegt hieraan extra dimensies toe.

RECRON adviseert

1. De functie van zwemmen in uw gemeente vanuit het brede maatschappelijke perspectief te benaderen. Een zwembad heeft een bredere functie dan alleen sport.
2. Daarmee de beleidsaandacht – en dus de financiering – van de zwembadaccommodatie(s) in uw gemeente en de specifieke doelgroepenactiviteiten in deze accommodaties te verbreden. Verbreding van sport naar sport, welzijn, onderwijs, leefbaarheid en economie.

Deze brede functie betekent dat een zwembad niet alleen geld kost, maar het ook geld oplevert.
3. Samen te werken met buurgemeenten en te zorgen voor regionale afstemming van het aanbod van zwembadaccommodaties.
4. Bij noodzaak tot bezuiniging op zwembaden die door uw gemeente worden geëxploiteerd, te overwegen de exploitatie te verzelfstandigen en extern onder te brengen. Dit kan in de vorm van een stichting of bij een private partij. Dit levert directe en lange termijn kostenbesparingen op. Private exploitanten hebben inmiddels jarenlange ervaring opgebouwd in het marktgericht ondernemen, zodat uw inwoners een interessant zwemaanbod wordt aangeboden. Uw RECRON-contactpersoon kan u hierin adviseren.

De maatschappelijke betekenis van zwembaden

1. Zwemveiligheid

Met het waterrijke karakter van Nederland en de prominente rol van water in veel vormen van vrijetijdsbesteding van Nederlanders, is het omwille van veiligheid noodzakelijk dat iedere Nederlander een minimum zwemniveau bezit. Minder aanbod aan zwemvoorzieningen heeft een negatief effect op het aantal kinderen dat leert zwemmen en de zwemveiligheid in uw gemeente.

2. Leefbaarheid en aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat

Zwemaccommodaties zijn een belangrijk onderdeel van het elementaire voorzieningenpakket van een gemeente. Onvoldoende aanbod heeft een negatief effect op de aantrekkelijkheid van gemeenten en regio's.

3. Sport

Zwemmen is de meest beoefende sport in Nederland. Daarnaast is zwemmen de

minst blessuregevoelige sport. 3,5 miljoen Nederlanders zwemmen minimaal één keer per maand en 400.000 mensen zwemmen wekelijks.

4. Gezondheid

Zwemmen is goed voor de gezondheid en kan daardoor een forse besparing opleveren op de gezondheidskosten. Ook ouderen vinden graag hun “beweging” in het zwembad.

5. Leerprestaties

Sporten op school leidt tot betere leerprestaties. Sport, spel en beweging in het water brengt kinderen in contact met het zwembad en vormt een belangrijk onderdeel in het bewegingsonderwijs. Het gaat dus om veel meer dan zwemveiligheid en schoolzwemmen. Dit vraagt om nieuwe concepten van bewegingsonderwijs in zwembaden en financiële ondersteuning vanuit de gemeente.

De economische impact van zwemmen is groot

93 Miljoen zwemactiviteiten van Nederlanders maken de zwemsector van grote financiële betekenis, zowel direct als indirect. Zo genereren deze 93 miljoen zwemactiviteiten € 600 miljoen aan directe uitgaven. De indirecte economische impact is nog omvangrijker. Naast realisatie en onderhoud,

hebben de diverse maatschappelijke functies een bewezen economische waarde. Denk aan de kostenbesparende functie van zwemmen als het gaat om gezondheidseffecten en functie van het zwembad op de aantrekkelijkheid van gemeenten en regio's als woon- en vestigingsplaats.

Golfbad Exploitatie B.V.

Euterpelaan 1

5344 CA Oss

Alle gegevens in deze publicatie zijn strikt vertrouwelijk. Het is de gebruiker niet toegestaan om de inhoud van deze publicatie of delen daarvan voor andere doelen te gebruiken, te verspreiden of openbaar te maken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Golfbad Exploitatie B.V.

